

บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม

อภินันท์นาการ
ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

สืบเอกสมานมิตร พัฒนา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2541

ISBN 974-661-576-9

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม

ส.อ.

สมานมิตร พัฒนา
ผู้วิจัย

ปิยะกาญจน์ เทียธิทรัพย์ วท.บ.,วท.ม.
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

นรินทร์ สังข์รักษา สศ.บ.,ส.ม.,บธ.ม.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รังสรรค์ ปิ่นทอง วท.บ.,M.Sc.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เลียงชัย ล้อมล้อมวงศ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ปิยะกาญจน์ เทียธิทรัพย์ วท.บ.,วท.ม.

ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม
ที่ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2541

ส.อ.

สมานมิตร พัฒนา

ผู้วิจัย

ปิยะกาญจน์ เทียชัทรพ์ วท.บ.,วท.ม.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุระ พัฒนเกียรติ วท.บ.,วท.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

มณี พนิกการ สด.บ.,M.Sc.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รุ่งจรัส หุตะเจริญ วท.บ.,วท.ม.

คณบดี

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

นรินทร์ ตั้งรักษา สศ.บ.,ส.ม.,บข.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เลียงชัย ล้อมมวงค์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอเทิดทูนและระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษามาโดยตลอดทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการเรียน ณ จุดนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ก็ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดี จากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบไปด้วย อาจารย์ปิยะกาญจน์ เทียชิตทรัพย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุระ พัฒนเกียรติ ซึ่งได้สละเวลาในการดูแล ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนพิจารณาตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งได้ให้ข้อคิดเห็นอันมีคุณค่าต่องานวิจัยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสรุปผลการศึกษา นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากคณะผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย คุณนรินทร์ สังข์รักษา หัวหน้าฝ่ายพัฒนาบุคลากรและการสาธารณสุขมูลฐาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม คุณรังสรรค์ ปิ่นทอง หัวหน้าฝ่ายการใช้ประโยชน์ของเสีย กรมควบคุมมลพิษ อาจารย์ยัมฉิ พนิชการ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อาจารย์สมพงษ์ ชงไชย อาจารย์ศรีธนา สุจริตกุล ที่ได้ให้คำแนะนำในการตรวจ ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยเหลือให้การชี้แจง ติดต่oprสานงานในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณและระลึกถึงพระคุณของคณาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันมีคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณทินกร เนืองผาสุข สาธารณสุขอำเภอบางแพ และคณะ อสม. อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดนครปฐมทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลในฐานะผู้ช่วยวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข ตลอดจนคณะ อสม. ของจังหวัดนครปฐมทุกท่าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งได้ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามเป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จในที่สุด

ขอขอบคุณ คุณปวิวรรธน์ แสงพิทักษ์ หัวหน้าฝ่ายควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม คุณศักดิ์ชาย วราเอกศิริ สาธารณสุขอำเภอพุทธมณฑล คุณนครชาติ เผื่อนปฐม คุณสมบุญ มณฑาสวรรณ และคณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอพุทธมณฑล ทุกท่าน ตลอดจน พี่ ๆ น้อง ๆ ผองเพื่อน นักศึกษาปริญญาโท คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ ทุกสาขา ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้ขวัญกำลังใจและช่วยเหลือตลอดมา

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ทุก ๆ ท่าน ที่ไม่สามารถเอ่ยนาม ณ ที่นี้ได้ครบถ้วน ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์

สำหรับคุณค่า ประโยชน์หรือความดีใด ๆ ทั้งหลายทั้งปวงอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน อนึ่ง ในส่วนข้อบกพร่องและความผิดพลาดใด ๆ ผู้วิจัยขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

3937293 ENAT/M : สาขาวิชา : เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ; วท.ม.

(เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม)

ศัพท์สำคัญ : บทบาทผู้นำ / อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน / การแยกประเภทขยะชุมชน

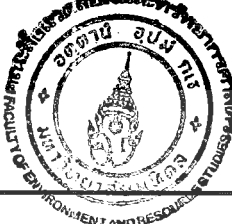
สืบเอกสมานมิตร พัฒนา : บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม (THE LEADERS ROLE OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS ON COMMUNITY WASTE SEPARATION IN NAKHONPATHOM PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ปิยะกาญจน์ เทียรทิพย์, วท.ม., นรินทร์ สังข์รักษา, ส.ม., บร.ม., รังสรรค์ ปิ่นทอง, วท.ม., 152 หน้า ISBN 974-661-576-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม โดยศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้ ลักษณะการปฏิบัติงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนและทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน ดำเนินการวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก อสม.จังหวัดนครปฐม 270 คน โดยใช้แบบวัดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC+) สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและสถิติการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ รายได้ ปัจจัยที่มีผลทำให้ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร ส่วนตัวแปร อายุ อาชีพ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ลักษณะการปฏิบัติงาน ไม่พบว่ามีความแตกต่างในด้านความรู้ ทัศนคติและ พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแต่อย่างใด สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมแต่ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

จากผลการศึกษาซึ่งพบว่า อสม. มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนค่อนข้างต่ำ แต่กลับพบว่า อสม. มีระดับทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของ อสม. ที่จะสามารถรับบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนได้เป็นอย่างดี หากมีการนำเอารูปแบบการแยกประเภทขยะมาใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่อย่างจริงจัง ซึ่งจำเป็นต้องจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการรองรับกลไกการแยกประเภทขยะอย่างเป็นระบบและรูปแบบที่ชัดเจน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ พร้อมๆ กับการพัฒนาศักยภาพของอสม.โดยการส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง จัดให้มีการฝึกอบรม ประกอบกับการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ ให้มากขึ้นจนสามารถยกระดับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนเป็นการพัฒนาศักยภาพต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยในระยะแรกควรสนับสนุนและผลักดันให้กลุ่ม อสม. ที่เป็นเพศหญิง ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/วิชาชีพ ที่มีรายได้เฉลี่ยระดับปานกลาง ที่มีความรู้และทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนสูง เข้ามาเริ่มต้นเป็นแกนนำในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนของจังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เนื่องจากพบว่า อสม. ในกลุ่มดังกล่าวมีศักยภาพสูงกว่า อสม. ในกลุ่มอื่นๆ

3937293 ENAT/M : MAJOR : APPROPRIATE TECHNOLOGY FOR RESOURCE AND ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT; M.Sc. (APPROPRIATE TECHNOLOGY FOR RESOURCE AND ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT)

KEY WORDS : LEADERS ROLE / VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS (VHVs) / COMMUNITY WASTE SEPARATION

SERGEANT SAMARNMITR PATTANA : THE LEADERS ROLE OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS ON COMMUNITY WASTE SEPARATION IN NAKHONPATHOM PROVINCE.

THESIS ADVISORS : PIYAKARN TEARTISUP, M.Sc., NARIN SUNKRUKSA, M.P.H., M.Ba., RANGSAN PINTHONG, M.Sc., 152 p. ISBN 974-661-576-9

This research aims to study various demographic factors, knowledge and attitude of village health volunteers (VHVs) who are involved in community waste separation in Nakhonpathom province. The relationship between these factors and behavior is also studied. The variables involved in this study are sex, age, education level, occupation, working period, income, method of operating and information, knowledge and attitude on community waste separation. Questionnaires, with the purpose to measure knowledge, attitude and behavior, were used as the tool to collect data from 270 VHVs in Nakhonpathom province. The data collected was processed by the SPSS/PC software with the statistics used including the frequency distribution, percentage, arithmetic mean, standard deviation, one-way analysis of variances and pair comparison.

The result of the study shows that income affects the knowledge on community waste separation at the 0.05 level of significance, while income together with information and knowledge affecting the attitude are different at the 0.05 level. For the behavior on community waste separation, sex, education level and information influence behavior at the 0.05 significance level. However age, occupation, working period and method of operating have no significant effect on knowledge, attitude and behavior on community waste separation. Regarding the analysis on the relationship between knowledge attitude and behavior by using one-way analysis of variances, it was found that knowledge has a relationship to attitude and attitude to behavior, but behavior has no relationship to knowledge.

According to the study, VHVs have rather low knowledge on community waste separation, but have high scores on attitude and behavior. This reflects on the VHVs' capability to play a leadership role in community waste separation. Should the separation of waste be used as one of the tools to practically solve solid waste problems, the major infrastructure for systematic and clear modality of waste separation would need to exist. This requires both relevant public and private involvement in supporting the VHVs by upgrading their economic status and developing their capabilities, fostering continuing education, organizing training courses and conducting public campaign relation through the media in various forms. The knowledge, attitude and behavior on community waste separation would therefore be increased, leading to the effective development of VHVs' ability to play leadership roles in this matter.

At the first phase, women VHVs who have diploma/occupational certificate, moderate income and high knowledge and attitude on community waste separation should be promoted and encouraged to play leadership roles in village and communities of Nakhonpathom province. This VHV group has been selected as the core group, as it was considered to be more capable than the others.

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	6
1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	8
1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.5 สมมติฐานการศึกษา.....	8
1.6 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	9
1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
1.8 ข้อยกเว้นในการศึกษา.....	13
1.9 นิยามศัพท์.....	14
2. ทบทวนวรรณกรรม.....	16
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม.....	16
2.2 สถานการณ์มูลฝอยชุมชนในปัจจุบัน.....	30
2.3 รูปแบบวิธีการและสถานการณ์การคัดแยกประเภทขยะชุมชนในปัจจุบัน.....	34
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน.....	46
3. วิธีดำเนินการศึกษา.....	48
3.1 รูปแบบการศึกษา.....	48
3.2 ขั้นตอนการศึกษา.....	48
3.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
3.4 ขั้นตอนการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
3.5 ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการศึกษาและอภิปรายผล.....	60
4.1 ผลการศึกษา.....	60
4.2 การอภิปรายผล.....	93
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	101
5.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปด้านปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของ อสม.	101
5.2 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภท ชุมชนของ อสม.	102
5.3 สรุปบทบาทของ อสม. ต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทชุมชนใน จังหวัดนครปฐม.....	105
5.4 จุดอ่อนจุดแข็งของกลุ่มตัวอย่างที่พบจากการวิจัย.....	106
5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อไปในกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา.....	107
5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	111
เอกสารอ้างอิง.....	113
ภาคผนวก ก.....	118
ภาคผนวก ข.....	120
ภาคผนวก ค.....	127
ภาคผนวก ง.....	148
ประวัติผู้วิจัย.....	152

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 การคาดการณ์ปริมาณมูลฝอยของจังหวัดนครปฐมระหว่าง พ.ศ. 2540-2560.....	32
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกรายอำเภอ.....	49
3.2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน.....	51
3.3 เกณฑ์วัดระดับความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน.....	53
3.4 แบบวัดทัศนคติที่มีผลต่อการแยกประเภทขยะชุมชน.....	54
3.5 เกณฑ์วัดระดับทัศนคติจากคะแนนเฉลี่ย.....	55
3.6 เกณฑ์วัดระดับพฤติกรรมจากคะแนนเฉลี่ย.....	56
4.1 ลักษณะทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน.....	64
4.2 จำนวนร้อยละของระดับคะแนนในแต่ละหมวดความรู้.....	69
4.3 จำนวนร้อยละของระดับคะแนนในแต่ละหมวดทัศนคติ.....	71
4.4 จำนวนร้อยละของระดับคะแนนในแต่ละหมวดพฤติกรรม.....	72
4.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามเพศ.....	74
4.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามเพศ.....	75
4.7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนจำแนกตามระดับการศึกษา...	77
4.8 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่าง กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกันเป็นรายคู่	79
4.9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	80
4.10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระยะเวลาการ ปฏิบัติงาน.....	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามรายได้.....	84
4.12	ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มรายได้ต่างกันเป็นรายคู่	85
4.13	ความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของ ทัศนคติ การแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มรายได้ต่างกันเป็นรายคู่	85
4.14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร.....	87
4.15	ความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของ ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน เป็นรายคู่	88
4.16	ความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของ พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน เป็นรายคู่	88
4.17	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน.....	89
4.18	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ F ของทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับความรู้.....	90
4.19	ความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของ ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับความรู้ต่างกัน เป็นรายคู่	91
4.20	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ F ของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับความรู้.....	91
4.21	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ F ของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับทัศนคติ.....	92
4.22	ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับทัศนคติเป็นรายคู่.....	93
5.1	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน	103

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	7
1.2 แผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งจังหวัดนครปฐม.....	10
2.1 สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์.....	26
2.2 การเปรียบเทียบปริมาณมูลฝอยระหว่างปี 2535 – 2539.....	30
2.3 สภาพปัจจุบันของการแยกขยะและรีไซเคิล.....	36
2.4 สัดส่วน ปริมาณมูลฝอย ที่มีการนำกลับมาใช้ใหม่ แจกแจงตามแหล่งผู้รวบรวม ปี 2539.....	44
2.5 สภาพปัจจุบันของการคัดแยกประเภทขยะชุมชนกลับมาใช้ใหม่ของจังหวัด นครปฐม ปี 2539.....	45
3.1 ขั้นตอนการสุ่มและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง.....	49
3.2 ตราสัญลักษณ์ของการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่.....	53
5.1 การสรุปความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยก ประเภทขยะชุมชน.....	104

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มูลฝอยเป็นวัตุการณ์สำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมูลฝอยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นถึง ร้อยละ 4.5 ต่อปี ซึ่งอัตราการผลิตมูลฝอยของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจะตกประมาณ 1 กิโลกรัม/คน/วัน สำหรับในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลต่างๆ จะมีอัตราการผลิตมูลฝอยของประชากรประมาณ 0.4 - 0.84 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อมีมูลฝอยจำนวนมากแต่ชุมชนไม่สามารถเก็บขนและกำจัดมูลฝอยได้หมด หรือจัดการมูลฝอยไม่ถูกต้องเหมาะสม จะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา ดังนี้ (1)

1. อากาศเสีย เกิดจากการเผาขยะกลางแจ้ง ก่อให้เกิดควันและสารมลพิษทางอากาศ ทำให้คุณภาพอากาศเสื่อมโทรมลง
2. น้ำเสีย เกิดจากการกองมูลฝอยบนพื้น เมื่อมีฝนตกลงมาบนกองขยะมูลฝอยจะเกิดน้ำเสียมีความสกปรกมาก ซึ่งจะไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษของน้ำ
3. แหล่งพาหะนำโรค เกิดจากการกองขยะบนพื้นเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของหนูและแมลงวันเป็นต้น ซึ่งเป็นพาหะนำโรคติดต่อ ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน
4. เหตุรำคาญและความไม่น่าดู เกิดจากการเก็บขยะมูลฝอยไม่หมดรวมทั้งการกองขยะมูลฝอยบนพื้น ซึ่งจะเริ่มส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน และเกิดภาพไม่สวยงามขาดความสุนทรีย์ภาพ

นอกจากนี้มูลฝอยยังเป็นวัตุการณ์สำคัญสำหรับปัญหาการจัดการมูลฝอยของหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งจะต้องเพิ่มงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์การจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยี ตามปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นด้วยและเป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่ประเทศไทยกำลังเร่งพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ทำให้มีความต้องการปริมาณวัตุุดิบเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตที่สูง และมีการนำเข้าวัตุุดิบจากต่างประเทศในปริมาณมาก แต่สถานการณ์ในประเทศกลับพบว่ามีวัตุการณ์ทิ้งวัตุเหลือใช้ หรือมูลฝอยบางชนิดบางประเภทที่สามารถนำกลับเข้ามาเป็นวัตุุดิบในกระบวนการผลิตใหม่ หรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ในรูปแบบต่างๆ

จากรายงานการวิเคราะห์องค์ประกอบของมูลฝอยในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2537 ของโรงงานกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช โดยกรมควบคุมมลพิษ (2) พบว่าในองค์ประกอบของมูลฝอยจะมีวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ถึง ร้อยละ 34.2 โดยน้ำหนักมูลฝอยของขยะ เช่น กระดาษ พลาสติก ผ้า แก้ว และโลหะ เป็นต้น ประกอบกับการศึกษาของ TAM-PIRNIE ได้เก็บตัวอย่างเพื่อทดสอบรวมทั้งคาดการณ์ลักษณะคุณสมบัติของมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ในปี 2550 สามารถสรุปได้ว่า (2) ในด้านองค์ประกอบที่เป็นเศษอาหาร ในปี 2530 จะมีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 25 - 40 และมีแนวโน้มต่ำลงในปี 2550 เป็นร้อยละ 20 - 35 ส่วนประเภทขยะมูลฝอยที่ทิ้งกันมากขึ้นในอนาคต คือ กระดาษ พลาสติก เหล็ก โลหะอื่นๆ และแก้ว ตามสภาพสังคมหรือชุมชนที่เจริญแล้ว โดยกระดาษเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 - 20 เป็นร้อยละ 12 - 22 โลหะอื่นๆ เพิ่มจากร้อยละ 10 - 15 เป็นร้อยละ 12 - 18 เหล็กเพิ่มจากร้อยละ 1.5 - 2.0 เป็นร้อยละ 1.7 - 2.2 โลหะอื่นๆ เพิ่มจากร้อยละ 0.1 - 0.3 เป็นร้อยละ 0.2 - 0.3 และแก้วเพิ่มจากร้อยละ 1 - 3 เป็นร้อยละ 2 - 4 จะเห็นได้ว่าในอนาคตองค์ประกอบของมูลฝอยจะมีศักยภาพการนำกลับมาใช้ประโยชน์ที่สูงขึ้น

ต่อมาในปี 2539 จากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ (3) พบว่า มีปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนทั่วประเทศ ประมาณ 13.1 ล้านตัน และในจำนวนนี้จะมีปริมาณมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ซ้ำและแปรรูปใหม่ (Reuse & Recycle) ประมาณ 5.6 ล้านตัน หรือร้อยละ 43 แต่ในปัจจุบันพบว่าการรวบรวมและคัดแยกมูลฝอยจากชุมชนกลับมาใช้ประโยชน์ได้เพียง ประมาณ 1.2 ล้านตัน หรือร้อยละ 9.2 เท่านั้น

จากตัวเลขการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันยังมีปริมาณมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ใหม่ ตกค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากและปริมาณมูลฝอยดังกล่าวก็จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ อันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยสวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน หากยังไม่มีมาตรการการรองรับการจัดการขยะที่ดีพอ

จากความตระหนักในปัญหาดังกล่าว ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงได้ตื่นตัว และได้มีนโยบายในการจัดการมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเห็นได้จากการประชุม Earth Summit หรือที่เรียกว่า การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) จัดขึ้นที่นครริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1992 ได้มีวิสัยทัศน์ (Vision) ในการจัดการมูลฝอยไว้ในแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21. (4) ทางรัฐบาลไทยได้แนวคิดดังกล่าวมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการจัดการมูลฝอยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) คือ (5) การจัด

ให้มีระบบการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน โดยมีการเรียกคืนซากของเสียอันตรายจากชุมชน และมีระบบการกำจัดทำลายรองรับไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ของปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมด รวมทั้งสนับสนุนให้มีการลงทุนทางธุรกิจ การซื้อขายวัสดุเหลือใช้ และการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นในประเทศเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตใหม่ โดยสนับสนุนและเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน องค์กรเอกชน สถาบันในชุมชน ภาคธุรกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการและติดตามเฝ้าระวังมลพิษให้มากขึ้น

ซึ่งหากศึกษาถึงวิสัยทัศน์ (Vision) ในนโยบายการบริหารการจัดการมูลดังกล่าวข้างต้น ประกอบผลการศึกษาดังกล่าวประกอบของขยะมูลฝอย แล้วก็พบว่า การนำเอามูลฝอยที่มีศักยภาพกลับมาใช้ใหม่ น่าจะเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม การที่จะนำเอามูลฝอยที่มีศักยภาพกลับมาใช้ใหม่นั้น มีกระบวนการที่สำคัญก็คือ กระบวนการคัดแยกประเภทขยะ กระบวนการคัดแยกวัสดุจากขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่นั้น จะสามารถลดปริมาณมูลฝอยที่ถูกเก็บขนนำไปกำจัดครั้งสุดท้าย เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยที่ได้ผลประโยชน์ตอบแทน ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ผลประโยชน์ที่ได้จากการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการคัดแยกวัสดุจากมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ จากการศึกษาพบว่า การคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดมูลฝอยเองจะได้มูลฝอยที่ไม่มีการปนเปื้อน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เลย เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าคัดแยกโดยเครื่องจักร มีการคำนวณว่า ถ้านำขยะของกรุงเทพมหานครบางส่วนมาใช้ประโยชน์ใหม่จะทำให้ปริมาณขยะในกรุงเทพฯ ลดลงถึงวันละ 2,340 ตัน เป็นการประหยัดค่าเชื้อเพลิงที่ใช้สำหรับรถเก็บขยะวันละ 6,200 ลิตร และมีรายได้เพิ่มวันละ 3 ล้านบาท (3) ซึ่งความสำเร็จในการคัดแยกวัสดุขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนผู้ทิ้งขยะมากที่สุด

แต่ปัจจุบันพบว่า โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการรองรับกลไกการแยกขยะยังไม่ดีพอทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเก็บขนและกำจัดขยะ สามารถนำขยะไปกำจัดโดยเฉพาะในเขตเมือง พบว่าดำเนินการได้เพียงร้อยละ 70 เท่านั้น และวิธีการกำจัดส่วนใหญ่ร้อยละ 90 จะใช้วิธีเทกองบนพื้น หรือในหลุมปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติ (3) ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เพราะจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก

กระทรวงสาธารณสุข ก็เป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะมูลฝอย เพราะมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน นับตั้งแต่ประเทศไทยได้นำเอากลวิธีการสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care) มาใช้เป็น

แนวทางหลักในการพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) โดยมีความมุ่งหวังเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน ครอบครัวและบุคคล ให้สามารถพึ่งตนเองทางสุขภาพ โดยการพัฒนาดังกล่าวได้อาศัยกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบของระบบอาสาสมัครสาธารณสุข (Health Volunteers) (6) ซึ่งปัจจุบันได้พัฒนาจนมีอาสาสมัครประเภทเดียว คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยมีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ คือ เป็นผู้แจ้งข่าวสารสาธารณสุขให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ และชักชวนเพื่อนบ้านเข้าร่วมพัฒนางานสาธารณสุขในเรื่องต่างๆ ในกิจกรรมงานสาธารณสุขมูลฐาน 14 องค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีหมวดงานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือ งานสุขภาพสิ่งแวดล้อม การจัดหาน้ำสะอาด และงานป้องกันและแก้ไขมลภาวะและสิ่งแวดล้อม ที่เป็นพิษเป็นภัย

และต่อมา ในปี 2539 กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ขึ้นในทุกหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานให้บริการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแก่ประชาชน ตลอดจนเป็นจุดในการประสานงานเพื่อพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานในชุมชน โดยกำหนดมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 5 คน เข้าไปปฏิบัติงานภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ในรูปของคณะกรรมการประจำศูนย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่ง ในการเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ผ่านมานั้น ถือได้ว่าเป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยผ่านกระบวนการอบรมตามหลักสูตรของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสามารถช่วยเหลือเพื่อนบ้าน แล้วยังมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เป็นตัวกลางในการสื่อสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสู่ประชาชน การดำเนินงานเข้าถึงประชาชนโดยทั่วถึง เป็นผู้นำท้องถิ่นผู้หนึ่ง (6) การเผยแพร่ข่าวสารของ อสม. แก่ชาวบ้านเป็นการถ่ายทอดแบบกันเองแก่บุคคลในชุมชน และสังคมเดียวกันทำให้การถ่ายทอดและการรับรู้ข่าวสารง่ายต่อการเข้าใจ และตรงกับความต้องการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเมลวิน (6)

ในทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Relationship Theory) ว่าความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าความสัมพันธ์แบบไม่ทางการในกลุ่มเพื่อนบ้าน เครือญาติมีบทบาทสำคัญต่อการกระทำของบุคคล โดยพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทหน้าที่ในด้านการกระจายข่าว แนะนำความรู้ และสนใจประชาชนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การควบคุมวัณโรคและไข้ทรพิษ มีผลทำให้ความรู้ ทักษะคติของประชาชนในเรื่องดังกล่าวเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (7) และประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือและยอมรับใน

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สูงถึงร้อยละ 65.1 โดยเฉพาะบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสาธารณสุขแก่ชาวบ้านในเขตรับผิดชอบ (7) และพบอีกว่า อสม. ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.7 มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับข่าวสารประชากรศึกษา ด้านสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อม (8) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า อสม. ถึงร้อยละ 72.0 มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพในเรื่อง การแนะนำชาวบ้านกำจัดขยะมูลฝอย โดยวิธีการฝังเผา หรือทำปุ๋ยหมัก (9)

จากข้อมูลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการประเมินศักยภาพของ อสม. ในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนสำหรับการทำหน้าที่เป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษาในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการแยกประเภทขยะ ทั้งในอเมริกาและยุโรป พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จดังกล่าว โดยหาก อสม. มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะในชุมชนที่ดีแล้ว ก็จะสามารถปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีและพร้อมจะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ และชักชวนให้เพื่อนบ้านปฏิบัติตาม สัมกับบทบาทของ อสม. ที่ว่า “แก้ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้นำบริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี” และนับได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างบทบาทและศักยภาพของประชาชนให้การเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการ และติดตามเฝ้าระวังภาวะมลพิษตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ในหมวดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ของชนชาวไทยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (10) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำเอาทรัพยากรบุคคล (Human Resource) ที่มีศักยภาพอยู่แล้วในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นเทคโนโลยีรูปแบบหนึ่งมาพัฒนาและส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการของเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (Appropriate Technology For Resource and Environmental Development) ในความหมายที่ครอบคลุมถึงการบริหารจัดการโดยการนำเอา อสม. เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน (Soft Ware) โดยการใช้รูปแบบการแยกประเภทขยะชุมชนที่เหมาะสม (Hard Ware) ได้เป็นอย่างดี

โดยการศึกษาครั้งนี้ ได้คัดเลือกเอาจังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากเป็นพื้นที่อยู่ในเขตปริมณฑล ซึ่งมีปัญหาด้านขยะมูลฝอยมาก และได้ถูกกำหนดเป็นเขตควบคุมมลพิษมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 โดยจากการศึกษาของควบคุมมลพิษ เมื่อปี พ.ศ. 2539 (3) พบว่า จังหวัดนครปฐมมีปริมาณมูลฝอยวันละ 447 ตัน/วัน และในจำนวนนี้มีปริมาณมูลฝอยที่มีศักยภาพกลับมาใช้

ประโยชน์ได้ถึงร้อยละ 35.7 (153 ต้น/วัน) แต่สภาพปัจจุบันพบว่า ประชาชนสามารถคัดแยกขยะ เอามาใช้ประโยชน์ได้เพียงร้อยละ 6.71 (30 ต้น/วัน) เท่านั้น ซึ่งนับว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก และจากการจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญการลงทุน เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของ จังหวัดนครปฐม พบว่า มลพิษจากขยะมูลฝอยเป็นปัญหาอันดับหนึ่ง และประชาชนในจังหวัดได้ แสดงความสนใจต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมสูงถึงร้อยละ 45.6 (11) ประกอบกับจังหวัดนครปฐมยังไม่มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการรองรับกลไกการแยกประเภทขยะที่ดีพอ (3) และที่สำคัญ จังหวัดนครปฐมได้จัดทำโครงการนครปฐมเรารักทำเงินเฉลิมพระเกียรติขึ้นซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ โดยคาดว่าจะผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะมีส่วนช่วยสนับสนุนโครงการ ดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นและทำให้ทราบถึง ความสามารถตอบสนองบทบาทการเป็นผู้นำ ในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งสามารถที่จะนำผลที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการวางแผน พัฒนาศักยภาพของ อสม. และนำไปใช้วางแผนการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในจังหวัดนครปฐมและพื้นที่อื่นๆ ได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป.

1.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษายบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนนั้น เป็นการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การแยกประเภทขยะชุมชนของ อสม. จะสะท้อนถึงความสามารถตอบสนองบทบาทการเป็นผู้นำของประชาชนในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยหลายๆ ด้าน อันได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถประมวลเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การแยกประเภทขยะชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ออกมาดังแผนภูมิที่ 1.1

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- การศึกษา
- อาชีพหลัก
- ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

- รายได้
- สถานภาพของสมาชิกในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ลักษณะการปฏิบัติงาน)

ปัจจัยทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

- ทางสื่อมวลชน
- ทางสื่อระหว่างบุคคล
- การฝึกอบรม
- คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่

ความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน

- ความรู้ทั่วไป
- องค์ประกอบและที่มาของขยะ
- การนำกลับมาใช้ใหม่และมูลค่าของขยะ
- การกำจัดขยะ

ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

- ด้านเศรษฐกิจ
- ด้านสังคม
- ด้านสิ่งแวดล้อม
- ด้านนิเวศวิทยา

พฤติกรรม

- การแยกประเภทขยะชุมชน
- แบบไม่เป็นทางการ
- แบบเป็นทางการ

เป้าหมาย

บทบาทผู้นำในการแยกประเภทขยะในชุมชน

1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักและระยะเวลาการปฏิบัติงาน
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ และสถานภาพของสมาชิกในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ลักษณะการปฏิบัติงาน)
3. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การรับรู้จากสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล

1.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตามซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่มีผลต่อการแยกประเภทขยะชุมชน
2. ทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน
3. พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน อันแสดงถึงความสามารถต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชน ในหมู่บ้าน/ชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

1.5 สมมติฐานการศึกษา

ณ ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($p = 0.05$) ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ขึ้นอยู่กับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้ ลักษณะการปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

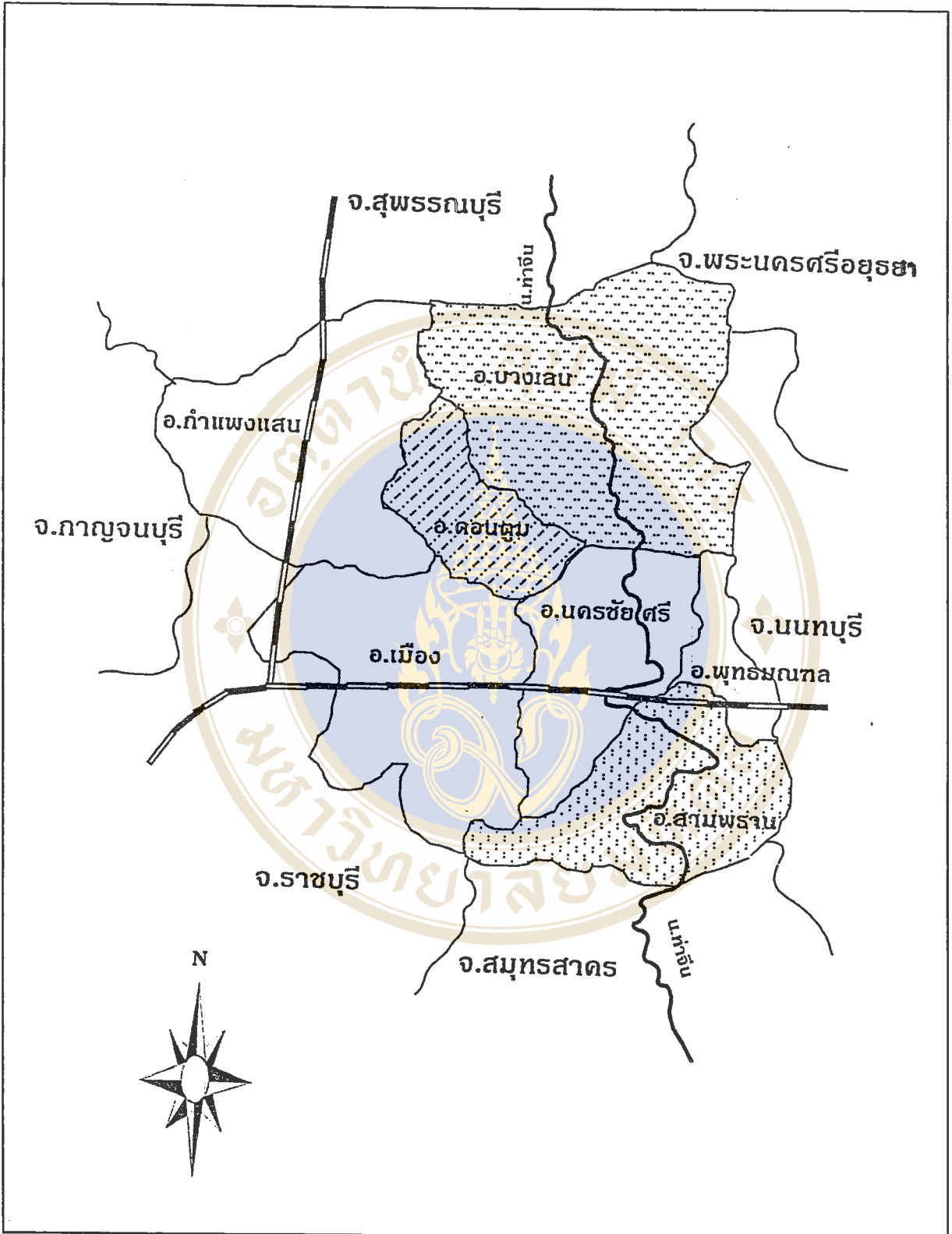
1.6 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

1.6.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในภาค “กรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ซึ่งประกอบด้วยกรุงเทพมหานครและจังหวัดในเขตปริมณฑล 5 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาครสมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรีและนครปฐม

จังหวัดนครปฐม ตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในเขตที่ราบลุ่มภาคกลาง ที่เส้นรุ้ง 13 องศา 45 ลิปดา 10 ฟลิปดา เส้นแวง 100 องศา 4 ลิปดา 28 ฟลิปดา มีพื้นที่ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ทั่วทั้งประเทศ เป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่เป็นลำดับที่ 62 ของประเทศ ตัวจังหวัดนครปฐมอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตก ตามเส้นทางถนนเพชรเกษม 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี 51 กิโลเมตร หรือโดยเส้นทางรถไฟ 56 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกรุงเทพมหานคร
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 1.2 แผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งจังหวัดนครปฐม

1.6.2 สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครปฐม เป็นที่ราบถึงค่อนข้างเรียบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ระดับความแตกต่างของความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 2 - 10 เมตร เนื้อระดับน้ำทะเลปานกลางสภาพพื้นที่โดยทั่วไปสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 6 เมตร โดยลากจากทิศเหนือสู่ทิศใต้และทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออก มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ พื้นที่ทางตอนเหนือและตะวันออกเชิงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นที่ดอนมีระดับความสูงประมาณ 6 - 10 เมตร ส่วนพื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มมีที่ดอนกระจายเป็นแห่งๆ และมีแหล่งน้ำกระจาย สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองขุดขึ้นเพื่อการเกษตรและคมนาคมอยู่มาก พื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 2 - 4 เมตร

1.6.3 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมมีฝนตกชุกในฤดูฝน ในขณะที่ฤดูหนาว ไม้หนาวจัด ส่วนในฤดูร้อนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างร้อน จากสถิติ ณ สถานีอากาศเกษตรกำแพงแสน กรมอุตุนิยมวิทยาในช่วง 10 ปี (พ.ศ.2526-2535) โดยเฉลี่ยในปีหนึ่งๆมีฝนตกประมาณ 100 วันและวัดปริมาณน้ำฝนได้ 807.6 มิลลิเมตร โดยฝนตกชุกชุมมากในเดือนกันยายน-ตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 28 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนและแห้งเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุด 39.9 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม โดยมีอากาศหนาวเป็นช่วงๆ มีอุณหภูมิต่ำสุด 20 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์มีค่าเฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณร้อยละ 70

จากสภาพที่ตั้ง ภูมิอากาศ ภูมิประเทศซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดจน สภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ทำให้เอื้ออำนวยที่จะเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว อ้อย องุ่น มะพร้าว ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ชมพู่ มะม่วงและสวนกล้วยไม้ ส่วนอาชีพเลี้ยงสัตว์ที่เลี้ยงมากได้แก่ สุกร เป็ด ไก่ โค กระบือ เป็นต้น เพื่อป้อนเข้าสู่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

1.6.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งน้ำจังหวัดนครปฐมมีแม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งในพื้นที่ภาคกลางของประเทศ แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากคลองมะขามเฒ่า ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม ลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร มีความยาวตลอดลำน้ำ 325 กิโลเมตร ในส่วนของจังหวัดนครปฐมไหลผ่าน อำเภอบางเลน นครชัยศรี สามพราน ความยาวประมาณ 97 กิโลเมตร มีคลองแยกจากแม่น้ำท่าจีนที่สำคัญคือ คลองบางเลน คลองพระพิมล คลองบางหลวง คลองโยง คลองมหาสวัสดิ์ คลองจินดา คลองนกกระทุง คลองอ้อมใหญ่ คลองเจดีย์บูชา ส่วนทรัพยากรป่าไม้และแหล่งแร่ ไม่มีในจังหวัดนครปฐม

1.6.5 เขตการปกครอง

จังหวัดนครปฐม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 106 ตำบล 889 หมู่บ้าน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยเทศบาล 1 แห่ง สุขาภิบาล 14 แห่งและองค์การบริหารส่วนตำบล 106 แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. อำเภอเมืองนครปฐม	มี 24 ตำบล 202 หมู่บ้าน 3 สุขาภิบาล
2. อำเภอสามพราน	มี 16 ตำบล 137 หมู่บ้าน 2 สุขาภิบาล
3. อำเภอนครชัยศรี	มี 24 ตำบล 107 หมู่บ้าน 2 สุขาภิบาล
4. อำเภอบางเลน	มี 15 ตำบล 173 หมู่บ้าน 4 สุขาภิบาล
5. อำเภอกำแพงแสน	มี 15 ตำบล 187 หมู่บ้าน 1 สุขาภิบาล
6. อำเภอดอนตูม	มี 8 ตำบล 68 หมู่บ้าน 1 สุขาภิบาล
7. อำเภอพุทธมณฑล	มี 3 ตำบล 15 หมู่บ้าน 1 สุขาภิบาล

เทศบาลมี 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองนครปฐม

สุขาภิบาลมีดังนี้

1. สุขาภิบาลธรรมศาลา	อำเภอเมืองนครปฐม
2. สุขาภิบาลโพรงมะเดื่อ	อำเภอเมืองนครปฐม
3. สุขาภิบาลคอนยายหอม	อำเภอเมืองนครปฐม
4. สุขาภิบาลนครชัยศรี	อำเภอนครชัยศรี
5. สุขาภิบาลห้วยพลู	อำเภอนครชัยศรี
6. สุขาภิบาลสามง่าม	อำเภอดอนตูม
7. สุขาภิบาลบางเลน	อำเภอบางเลน

8. สุขาภิบาลบางหลวง	อำเภอบางเลน
9. สุขาภิบาลลำพญา	อำเภอบางเลน
10. สุขาภิบาลรางกระทุ่ม	อำเภอบางเลน
11. สุขาภิบาลสามพราน	อำเภอสามพราน
12. สุขาภิบาลอ้อมใหญ่	อำเภอสามพราน
13. สุขาภิบาลกำแพงแสน	อำเภอกำแพงแสน
14. สุขาภิบาลศาลายา	อำเภอพุทธมณฑล

1.6.6 ประชากร

จังหวัดนครปฐมมีประชากร รวม 733,878 คน แยกเป็น ชาย 361,657 คน และ หญิง 372,221 คน จำนวนหลังคาเรือน 162,479 หลังคาเรือน อยู่ในเขตเทศบาล 17,239 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.61 ที่เหลืออยู่นอกเขตเทศบาล 145,240 หลังคาเรือน มีประชากรเฉลี่ย 4.25 คนต่อหลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 338.45 คนต่อตารางกิโลเมตร

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทราบถึงระดับและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน อันจะแสดงถึงความสามารถตอบสนองบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.7.2 สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษา ไปวางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และใช้วางแผนจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.8 ข้อจำกัดในการศึกษา

1.8.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างเพียง 270 คน จากจำนวนสมาชิก อสม. ในจังหวัดนครปฐมทั้งหมด 6,520 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.1 เท่านั้น

1.8.2 การศึกษาในครั้งนี้ใช้พื้นที่ศึกษาครอบคลุมทั้งจังหวัดนครปฐม ไม่ได้แยกเป็นกรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชนเมืองหรือชนบท

1.9 นิยามศัพท์

1.9.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับขยะชุมชน

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับขยะที่เกิดจากบรรจุภัณฑ์สิ่งของเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถนำกลับมาผ่านกระบวนการผลิตเป็นวัสดุใหม่ที่ใช้ใหม่และที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้อีก ได้แก่

- กระดาษ หมายถึง กระดาษหนังสือ กระดาษที่ใช้ในสำนักงานและกระดาษลังใส่ของ
- พลาสติก หมายถึง พลาสติก 7 ชนิด ที่ระบุในมาตรฐานอุตสาหกรรม
- แก้ว หมายถึง แก้วที่นำมาเป็นบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มเครื่องดื่ม
- โลหะ หมายถึง โลหะประเภทอะลูมิเนียม เหล็ก ที่นำมาเป็นบรรจุภัณฑ์อาหาร เครื่องดื่ม

1.9.2 ทักษะที่ดีต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

-ทักษะด้านเศรษฐกิจ การแยกประเภทขยะชุมชนจะก่อให้เกิดการลดการใช้พลังงาน ลดรายจ่าย สร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและประเทศชาติ

-ทักษะด้านสังคม ผู้ที่มีทักษะที่ดีต่อการแยกประเภทขยะชุมชน แสดงถึงผู้ที่มีจิตสำนึก มีความตระหนัก ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แสดงถึงผู้ที่มีวัฒนธรรมที่ดี

-ทักษะด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีทักษะที่ดีต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จะสามารถลดผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอยที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม ทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น อันจะมีผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจของประชาชนดีขึ้น

-ทักษะด้านนิเวศวิทยา ผู้ที่มีทักษะที่ดีต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จะสามารถช่วยลดผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอยต่อสิ่งมีชีวิตทั้งบนบกและในน้ำ ช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

1.9.3 พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

- พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบไม่เป็นทางการ (Informal System) หมายถึง พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

- พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบเป็นทางการ (Formal System) หมายถึง พฤติกรรมการแยกขยะในอนาคต หากมีการนำรูปแบบแยกประเภทขยะมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ และเป็นระบบที่ชัดเจน

1.9.4 กลุ่มประชากรศึกษา

- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละกลุ่มบ้านในรูปแบบของสังคมมิติ (Socio metry) และได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (Change Agent) การสื่อสารข่าวสารสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนางานสาธารณสุขตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่างๆ
- คณะกรรมการศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ได้รับการคัดเลือก จำนวน 5 คนให้มาปฏิบัติหน้าที่ในขอบเขตงานสาธารณสุขมูลฐาน 14 องค์ประกอบ ในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

1.9.5 กลุ่มคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

- การศึกษาภาคบังคับ ได้แก่ ผู้ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีที่ 6 และปีที่ 7
- ศสมช. หมายถึง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางจัดบริการสาธารณสุขและถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในระดับหมู่บ้าน
- มูลฝอย (Solid Waste) หมายถึง สิ่งของที่ใช้งานแล้วเสื่อมสภาพ หรือหมดความจำเป็นแล้ว จะต้องทิ้งไป
- ขยะชุมชน (Community Waste) หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในการดำรงชีพ (Living Activities) และกิจกรรมบางส่วนของกิจการดำเนินธุรกิจ (Business Activities) ซึ่งได้แก่ มูลฝอยที่เกิดจากบ้านเรือนที่พักอาศัย ร้านอาหาร ตลาด อาคารพาณิชย์ โรงพยาบาล โรงแรม สถานที่ทำงาน สถานที่สาธารณะ เป็นต้น
- การนำมูลฝอยมาใช้ใหม่ หมายถึง การนำกลับมาใช้ซ้ำอีก (Reuse) และการนำกลับมาเข้ากระบวนการผลิตเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle)
- โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการรองรับกลไกการแยกขยะ ได้แก่ ระบบถังขยะแยกประเภทที่ชัดเจน ศูนย์รับคืนซากบรรจุภัณฑ์ ระบบการเก็บรวบรวมขยะโรงงานคัดแยกแปรรูปมูลฝอย ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลของเสีย อุตสาหกรรมที่รองรับ โครงสร้างอื่นที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการศึกษาวิจัยประกอบด้วยสาระสำคัญคือ

- แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้(Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และพฤติกรรม (Behavior)
 - สถานการณ์มูลฝอยชุมชนในปัจจุบัน
 - รูปแบบวิธีการและสถานการณ์การคัดแยกประเภทขยะชุมชนในปัจจุบัน
 - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม

2.1.1 ความหมายของคำว่า ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ ตามความหมายของพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ได้ให้ความหมายของ “ความรู้” ว่า “ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้” (12)

ความรู้ ตามความหมายของพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (The Lexicon Webster Dictionary) ได้ให้ความหมายของ “ความรู้” ว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือการค้นคว้า หรือเป็นความรู้สึกที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคลซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์หรือจากรายงาน การรับรู้ ข้อเท็จจริง เหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา (12)

ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้อินนึกได้ ความรู้ขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหา มาตรฐาน เป็นต้น

และความรู้หมายถึงการเรียนรู้ที่เน้นถึงความจำ และการระลึกได้ที่มีต่อความคิด วัตถุและปรากฏการณ์ต่างๆ เป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่ายๆ ที่เป็นอิสระแก่กันไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยู่ยาก ซับซ้อน และมีความสัมพันธ์ต่อกัน (13)

จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปให้ความหมายของคำว่า “ความรู้” ไว้ว่า ความรู้เป็นของเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการสังเกต ประสบการณ์หรือรายงาน การรับรู้ และนำความรู้เก็บรวบรวมสะสมไว้

2.1.2 ประเภทความรู้

ประเภทของความรู้สามารถแบ่งความรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยเรียงจากที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหาที่ซับซ้อนมากที่สุด (14)

2.1.2.1 ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge) คือ การระลึกถึงสิ่งเฉพาะชิ้นส่วนของสารที่อยู่โดยเดี่ยว การเน้นอยู่ที่สัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงรูปธรรม เรื่องนี้อยู่ในระดับต่ำสุดของความเป็นนามธรรม ซึ่งอาจได้รับการคิดว่าเป็นหน่วยของสิ่งที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมของความรู้ที่สร้างขึ้น

2.1.2.2 ความรู้เรื่องวิธี และวิธีการจัดการกระทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of ways and means of dealing with specifics) คือ ความรู้ในเรื่องวิธีในการจัดระเบียบในการศึกษาในการตัดสินใจ และในการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งวิธีการค้นคว้า ลำดับผลที่ได้ตามเวลาในปฏิทินและมาตรฐานของการตัดสินใจในแต่ละสาขา และรูปแบบของการจัดระเบียบตามสาขากำหนดและดำเนินการความรู้จัดอยู่ในระดับกลางของความเป็นนามธรรม อยู่ระหว่างเฉพาะสิ่งกับความรู้ทั่วไปไม่ต้องการให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยเนื้อหาแต่ต้องการให้นักเรียนเกิดความชำนาญอย่างเรียบง่ายตามธรรมชาติ

2.1.2.3 ความรู้เรื่องสากล และเรื่องนามธรรมในสาขาต่างๆ (Knowledge of the universals and abstraction in a field) คือ ความรู้เรื่องแผนและรูปแบบที่สำคัญๆ ที่ปรากฏการณ์และความคิดได้รับการจัดรวบรวมไว้ โครงสร้าง ทฤษฎี และข้อสรุปจำนวนมากซึ่งมีอิทธิพลต่อสาขาวิชาหรือซึ่งนำมาใช้ศึกษาปรากฏการณ์หรือแก้ปัญหา ระดับนี้จัดเป็นระดับสูงสุดของความเป็นนามธรรมและความซับซ้อน

2.1.3 ระดับความรู้

ระดับความรู้ทางพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็น 6 ระดับ จากขั้นที่ง่ายไปสู่ขั้นที่ยาก (14)

2.1.3.1 ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถทางสมองในอันที่จะทรงไว้หรือรักษาไว้ ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ที่บุคคลได้รับรู้ไว้ในสมอง การวัดว่าบุคคลมีความสามารถในการจำเรื่องราวต่างๆ มากน้อยเพียงใดนั้น ให้อำนาจที่บุคคลนั้นสามารถเลือกได้ซึ่งสิ่งที่จะจำไว้ได้เพียงใด

2.1.3.2 ความเข้าใจ (Comprehensive) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายทั้งให้ผู้อื่นรู้เจตนาของตน และตนเองรู้ความหมาย ความปรารถนาของผู้อื่น

2.1.3.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ ความจำและความเข้าใจไปใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างได้ผล ความสามารถในการนำไปใช้ ไม่ได้หมายความว่าความถึงการได้เรียนรู้วิธีการนำไปทำตามวิธีการที่ได้รับไปเลียนแบบ แต่ความสามารถในการนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นความสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนไปแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไป

2.1.3.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวใดๆ ออกเป็นส่วนย่อย

2.1.3.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการประกอบส่วนย่อยๆ ให้เข้ากันได้เป็นเรื่องราว เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวในหลายๆ ลักษณะ แล้วนำมาจัดระบบโครงสร้างเสียใหม่ ให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

2.1.3.6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินใจ ตีราคาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ (Criteria) และมาตรฐาน (Standard) ที่วางไว้

2.1.4 เครื่องมือวัดความรู้

เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิดแต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันไป ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ (Test) (15)

2.1.4.1 ความหมายและลักษณะของแบบสอบถาม

แบบทดสอบเป็นวิธีการเชิงระบบที่ใช้สำหรับวัดตัวอย่างพฤติกรรม ตามความหมายนี้แบบทดสอบจะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) แบบทดสอบเป็นวิธีการเชิงระบบ (Systematic Procedure) ซึ่งหมายความว่าแบบทดสอบนั้นจะต้องมีกฎเกณฑ์แน่นอน เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการและการให้คะแนน

2) แบบทดสอบในการวัดพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งจะวัดเฉพาะพฤติกรรมที่วัดได้เท่านั้น โดยผู้ตอบจะสนองตอบต่อข้อคำถามที่กำหนดให้ มิใช่เป็นการวัดโดยตรง

3) แบบทดสอบเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรม ที่ต้องการวัดทั้งหมด (Sample of all possible items) ตามความเป็นจริง ไม่มีแบบทดสอบชุดใดที่จะมีข้อคำถามทั้งหมดที่ใช้วัดพฤติกรรมนั้น และถ้าผู้ตอบ ตอบคำถามใดคำถามหนึ่งถูก จะต้องให้คะแนนเท่ากัน

2.1.4.2 ประเภทของแบบทดสอบ

แบบทดสอบมีลักษณะแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านรูปแบบการนำไปใช้และจุดมุ่งหมาย ในการสร้าง ประเภทของแบบทดสอบจึงแบ่งได้แตกต่างกัน ตามเกณฑ์ที่ใช้ซึ่งหาก

แบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยา จะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement) เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ตามพฤติกรรมความรู้ (Cognitive) ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ แบบทดสอบประเภทนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1) แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher - Made Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยทั่วไป เมื่อต้องการใช้ก็สร้างขึ้น ใช้แล้วก็เลิกกันไป ถ้าจะนำไปใช้อีกก็ต้องดัดแปลง ปรับปรุง แก้ไขเพราะเป็นแบบทดสอบที่ยังขาดคุณภาพ

1.2) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่ได้มีการพัฒนาด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติมาแล้วหลายครั้ง จนมีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งด้านความตรง ความเที่ยง ความยากง่าย อำนาจจำแนก ความเป็นภัย และมีเกณฑ์ปกติ (Norm) ให้เปรียบเทียบกับ รวมความแล้วต้องมีมาตรฐาน ทั้งด้านการดำเนินการสอบและการแปลผลคะแนนที่ได้

2) แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดสมรรถภาพทางสมองของคนว่า มีความรู้ ความสามารถมากน้อยเพียงใด และมีความสามารถทางด้านใดเป็นพิเศษ แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1) แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบความถนัดที่วัดความสามารถทางวิชาการว่ามีความถนัดในวิชาอะไร ซึ่งจะแสดงถึงความสามารถในการเรียนต่อทางแขนงวิชานั้น และจะสามารถเรียนไปได้มากน้อยเพียงใด

2.2) แบบทดสอบความถนัดพิเศษ (Specific Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถพิเศษของบุคคล เช่น ความถนัดทางดนตรี ทางการแพทย์ ทางวิศวกรรม ทางศิลปกรรม เป็นต้น ใช้สำหรับการแนะแนว การเลือกอาชีพ

3) แบบทดสอบบุคคลสังคม (Personal - Social Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดบุคลิกภาพ และการปรับตัวเข้ากับสังคมบุคคล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบที่แบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยาประเภทแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจรวมทั้งพฤติกรรมความรู้ (Cognitive Domain) และรูปแบบของการถามการตอบ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) ถ้อยคำตามทฤษฎีของบลูมและคณะ ซึ่งต้องการวัดความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

2.1.5 ความหมายของทัศนคติ (Attitude)

ทัศนคติ มาจากภาษาละตินว่า “Aptud” แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Attitude” แปลว่า ท่าทีที่แสดงออกของคนซึ่งบ่งถึงสภาพจิตใจ ซึ่งมีความหมายตรงกับ ความเหมาะสม (Fitness) หรือการปรุงแต่ง (Adaptness)

ในภาษาอังกฤษ ทัศนคติตรงกับคำว่า “Attitude” ซึ่งแปลว่า ความรู้สึก ความเห็น

ทัศนคติตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติ คือ แนวความคิดเห็น (16)

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทัศนคติไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่เกิดขึ้นและฝังอยู่ในจิตใจหลังจากที่ได้ถูกสั่งสอนให้ชอบหรือเกลียด ยอมรับหรือไม่ยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเวลานานพอสมควร หรือโดยที่ผู้นั้นได้รับประสบการณ์ด้วยตนเอง แต่ต้องเป็นประสบการณ์ที่ประทับใจอย่างรุนแรง หรือเกิดขึ้นบ่อยๆ จนเกิดความรู้สึกฝังใจที่จะยอมรับทัศนคตินั้น ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ ฉะนั้นเมื่อเราประสบสิ่งที่ชอบยอมแสดงปฏิกิริยาอย่างหนึ่ง แต่ถ้าพบสิ่งที่ไม่ชอบปฏิกิริยาด้านไม่ดีก็จะเกิดขึ้น ทัศนคติของแต่ละบุคคลจะคล้ายกันหรือแตกต่างกัน สุดแต่สิ่งที่เขาได้เรียนรู้และประสบมาอย่างไร

และทัศนคติ ยังหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูดหรือพฤติกรรมที่สะท้อนทัศนคตินั้นๆ คนแต่ละคนมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มากน้อยแตกต่างกัน ทัศนคติแม้จะเป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรม (Abstractions) แต่เป็นสิ่งที่เปี่ยมจริง เป็นจริงสำหรับบุคคลที่มีทัศนคตินั้น (17)

จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปให้ความหมายของคำว่า “ทัศนคติ” ไว้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์ มิใช่เป็นสิ่งที่ได้รับมาแต่กำเนิด เป็นความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็น ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบในอันที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่างๆ และทัศนคติเป็นแนวโน้มน้อมหรือขึ้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรม

2.1.6 ปัจจัยที่ทำให้เกิดทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นสิ่งที่ เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าสิ่งที่กำเนิดขึ้นเอง สิ่งแวดล้อมต่างๆ จึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ซึ่งได้แก่ ศาสนา ความเชื่อในสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสื่อมวลชนต่างๆ อย่างไรก็ตาม แหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

2.1.6.1 การเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การอบรมสั่งสอนซึ่งจะเป็นการสะสม และรวบรวมประสบการณ์เอาไว้เป็นจำนวนมาก

2.1.6.2 ประสบการณ์ส่วนตัวโดยตรง เช่น เคยรับประทานอาหารทะเลแพ่ ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาหารทะเล

2.1.6.3 ทัศนคติสามารถเกิดขึ้นได้ หากได้รับเหตุการณ์เพียงครั้งเดียว และรู้สึกประทับใจ ซึ่งอาจจะเป็นทางบวก หรือทางลบก็ได้

2.1.6.4 การรับเอาแบบทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยจะยอมรับเอาทัศนคติของผู้ที่เหนือกว่ามาปฏิบัติ

2.1.6.5 เกิดจากลักษณะบุคลิกของแต่ละคน เช่น การเป็นคนมองคนในแง่ร้าย หรือแง่ดี

2.1.7 การแสดงออกของทัศนคติ

การแสดงออกซึ่งทัศนคติ มีอยู่ด้วยกัน 2 รูปแบบ คือ

2.1.7.1 ทัศนคติในเชิงบวก (Positive Attitude) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในทางที่ดี พึงพอใจ หรือในทางยอมรับ

2.1.7.2 ทัศนคติในเชิงลบ (Negative Attitude) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับ

2.1.8 การวัดทัศนคติ

หลักของการวัดทัศนคติ สิ่งที่สำคัญในการวัดทัศนคติคือ วิธีการวัด ซึ่งมีหลักสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาในการสร้างและการประเมินผลของการวัด คือ

2.1.8.1 ความเป็นมิติเดียวกัน (Unidimensionality) หรือความเป็นอย่างเดียวกัน

2.1.8.2 ความเป็นเส้นตรง (Linearity) และความมีช่วงเท่ากันหรือดูเหมือนว่าจะมีช่วงเท่ากัน (Equal Intervals หรือ Equal - appearing intervals)

2.1.8.3 ความเชื่อถือได้ (Reliability)

2.1.8.4 ความถูกต้อง (Validity)

2.1.8.5 ความสามารถในการสร้างใหม่ได้ (Reproducibility)

สำหรับมาตรวัดทัศนคติที่มีนักวิชาการต่างๆ ได้คิดค้นขึ้นนั้น นักวิชาการรุ่นต่อๆ มาเห็นว่าแต่ละวิธีก็มีจุดเด่นจุดบกพร่อง ดังนั้นในการเลือกใช้วิธีใดจึงต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการวัดในแต่ละลักษณะ วิธีการวัดทัศนคติที่นิยมที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย เป็นวิธีวัดของ (18)

1) สเกลจัดอันดับ (Rating Scale)

วิธีการง่ายที่สุดในการจัดอันดับบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็คือ การให้บุคคลนั้นจัดอันดับตัวเองว่าจะเป็นอย่างใด การวัดทัศนคติวิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายมากต่อการสร้างและการใช้ โดยเฉพาะในหมู่ผู้ที่ตอบสามารถตอบได้ และกล้า แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ มิฉะนั้นแล้วคำตอบส่วนใหญ่จะกองในจุดกลาง เพราะคนทั่วไปไม่นิยมแสดงออกซึ่งความรุนแรง

2) ลิเคิลสเกล (Likert Scale)

เป็นวิธีที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะง่ายต่อการวัด ไม่มีกระบวนการอะไรมากมาย การวัดทัศนคติแบบลิเคิล เริ่มด้วยการรวบรวมหรือเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ที่ต้องการจะศึกษาข้อความแต่ละข้อความจะมีทางเลือกตอบได้ 5 ทาง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3) เทอสโตนสเกล (Thurstone Scale)

วิธีการวัดแบบเทอสโตน เน้นปัญหาด้านการมีช่วงเท่ากัน (หรือดูเหมือนว่าจะเท่ากัน) มากกว่าการวัดแบบอื่น ซึ่งในทางปฏิบัติ หมายถึง วิธีการให้น้ำหนักหรือคะแนนแต่ละข้อความที่ประกอบขึ้นมาเป็นสเกล ข้อความแต่ละข้อความจะมีน้ำหนักในแต่ละช่วงเท่า วิธีวัดช่วงเท่ากันของเทอสโตนนี้ กระทำโดยอาศัยสมมติฐาน 4 ประการ

- ทัศนคติของบุคคลในแต่ละเรื่อง เป็นช่วงของความชอบที่แยกเป็นส่วนๆ ไม่ได้
- ความคิดเห็นที่แสดงออก เป็นดัชนีของระดับทัศนคติ
- ความคิดเห็นในแต่ละเรื่อง ของแต่ละบุคคลชี้ได้ว่าบุคคลมีทัศนคติในระดับใดในช่วงของความชอบ ฉะนั้นความคิดเห็นนี้ จึงต้องกำหนดค่าได้ว่าในระดับช่วงใดในช่วงของความชอบ
- ระดับของ ทัศนคติ ในช่วงของความชอบ ได้แก่ ระดับในเกณฑ์เฉลี่ยของความเห็นที่แสดงออก ความคิดเห็นนี้ ของบุคคลคนเดียวย่อมมีค่าในช่วงของความชอบใกล้เคียงกัน

การสร้างมาตรวัด ตามวิธีวัดช่วงเท่ากันของ เทอสโตน มีขั้นตอนที่สำคัญ 2 ประการ คือ ขั้นแรก เป็นการเลือกข้อความกับขั้นตอนหลังเป็นวิธีกำหนดมาตรวัด ให้กับแต่ละข้อความ การเลือกข้อความเริ่มจากการกำหนดโครงสร้าง ที่เป็นเนื้อหาของทัศนคติที่ต้องการวัด จำนวนข้อความนั้นควรสร้างไว้ให้เลือกเป็นจำนวนมาก การสร้างควรอาศัยข้อมูลจากหลายๆ แหล่งทั้งทางหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร แหล่งเอกสารต่างๆ ทั้งหมด รวมทั้งตัวบุคคลด้วย และควรให้มีข้อความทั้งเป็นบวกและลบผสมกัน (15)

4) กัทแมนสเกล (Guttman Scale)

เป็นวิธีการประเมินชุดข้อความวัดทัศนคติที่สร้างขึ้นมาจากกัทแมนเรียก วิธีการวิเคราะห์มาตราส่วน (Scalogram) วิธีการนี้พยายามที่จะหาชุดข้อความวัดทัศนคติที่มีลักษณะเป็นมาตรวัดได้ (Scalable) กล่าวคือ ในชุดของข้อความวัดทัศนคติหนึ่งนั้นๆ ถ้าหากผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความ 2 แล้ว เขาจะต้องเห็นด้วยกับข้อความ 1 มาก่อน และถ้าหากผู้ตอบเห็นด้วยกับ 3 ก็ต้องเห็นด้วยกับข้อความ 1 และข้อความ 2 มาก่อน ในลักษณะนี้ไปเรื่อยๆ ฉะนั้นการวัดทัศนคติในลักษณะนี้ จึงสามารถเห็นแบบแผน (Pattern) ของทัศนคติที่มีต่อเรื่องนั้น ของกลุ่มบุคคลที่วัดได้อีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale)

2.1.9 ความหมายของพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์มีการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้หลายทฤษฎี สำหรับด้านสังคมวิทยาเป็นศาสตร์ทางพฤติกรรมหรือพฤติกรรมศาสตร์ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ ส่วนจิตวิทยาสังคมเป็นสังคมวิทยาหนึ่งในกระบวนการวิชาต่างๆ ทางสังคมที่มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมของบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากตัวกระตุ้นทางสังคม ความหมายของพฤติกรรมได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “พฤติกรรม” ไว้ (16) เช่น

พจนานุกรมลองแมน (Longman) ได้ให้คำจำกัดความว่า พฤติกรรมเป็นการกระทำหรือการตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคล และเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายสังเกตได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญมาแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้สีก

พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลนั้น ไม่รวมเฉพาะสิ่งที่แสดงปรากฏออกมาภายนอกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งที่อยู่ภายในใจของบุคคล ซึ่งคนภายนอกไม่สังเกตเห็นได้โดยตรง เช่น ค่านิยม (Value) ที่ยึดถือเป็นหลักการในการประเมินสิ่งต่างๆ ทัศนคติหรือทัศนคติ (Attitude) ที่เขามีต่อสิ่งต่างๆ ความคิดเห็น (Opinion) ความเชื่อ (Belief) รสนิยม (Taste) และสภาพจิตใจที่ถือว่าเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น

และพฤติกรรมยัง หมายถึง การกระทำของมนุษย์ไม่ว่าการกระทำนั้น ผู้กระทำจะทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตการกระทำนั้น ได้หรือไม่ก็ตาม การพูด การเดิน การกระพริบตา การไต่ยืน การเข้าใจ การรู้สึกโกรธ การคิด ต่างเป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น (16)

ตามแนวความคิดและทฤษฎีของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปความหมายของพฤติกรรมได้ว่า “พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งหรือสิ่งกระตุ้นต่างๆ โดยการกระทำนั้นเป็นไปโดยมีจุดมุ่งหมายและเป็นไปอย่างใคร่ครวญ โดยมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และปัจจัยตัวอื่นๆ เป็นตัวก่อให้เกิดแสดงออกมา โดยที่บุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบๆ สามารถสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม

2.1.10 ประเภทของพฤติกรรม

พฤติกรรมของมนุษย์สามารถแบ่งประเภทได้ 2 ประเภท คือ (16)

2.1.10.1 พฤติกรรมที่ติดมาแต่กำเนิด (Unlearned Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่อินทรีย์ทำได้โดยมิได้มีโอกาสเรียนรู้มาก่อนเลย พฤติกรรมติดมาแต่กำเนิดอาจเกิดขึ้นนานหลังจากกำเนิดอินทรีย์ก็ได้ เพราะฉะนั้นบางทีจึงเป็นที่สงสัยว่า อาจไม่ใช่เป็นพฤติกรรมติดตัวมาแต่กำเนิดอย่างใดก็ได้ พฤติกรรมติดตัวมาแต่กำเนิดได้เกิดขึ้นหลังจากที่อินทรีย์เกิดขึ้นแล้วนานๆ มักหลีกเลี่ยงประสิทธิภาพของการเรียนรู้ไม่ได้

2.1.10.2 พฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้ (Learned Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่อินทรีย์ทำขึ้นหลังจากที่ได้มีการเรียนรู้หรือเลียนแบบจากคนอื่นในสังคมพฤติกรรมประเภทนี้ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพฤติกรรมทางสังคม

2.1.11 องค์ประกอบของพฤติกรรม

พฤติกรรมของคนเรามีองค์ประกอบอยู่ 7 ประการ ซึ่งครอนบัช (Cronbach) (16) อธิบายไว้ประกอบด้วย

2.1.11.1 ความมุ่งหมาย (Goal) เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรม คนเราต้องทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการที่เกิดขึ้น กิจกรรมบางอย่างก็ให้ความพอใจ หรือสนองความต้องการได้ทันที แต่ความต้องการหรือวัตถุประสงค์บางอย่างก็ต้องใช้เวลานาน จึงจะสามารถบรรลุผลสมความต้องการ คนเราจะมีความต้องการหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน และมักจะต้องเลือกสนองความต้องการที่รีบด่วนก่อนและสนองความต้องการที่ ห่างออกไปในภายหลัง

2.1.11.2 ความพร้อม (Readiness) หมายถึงระดับวุฒิภาวะ หรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ คนเราไม่สามารถสนองความต้องการได้หมดทุกอย่าง ความต้องการบางอย่างอยู่นอกเหนือความสามารถของเขา

2.1.11.3 สถานการณ์ (Situation) เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

2.1.11.4 การแปลความหมาย (Interpretation) ก่อนที่คนเราจะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งลงไป เขาจะต้องพิจารณาสถานการณ์เสียก่อนแล้วตัดสินใจเลือกวิธีการที่คาดว่าจะได้ความพอใจมากที่สุด

2.1.11.5 การตอบสนอง (Response) เป็นการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ โดยวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นการแปลความหมาย

2.1.11.6 ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence) เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลกระทบนั้น ผลที่ได้รับอาจจะตามที่คาดคิดไว้ (Confirm) หรืออาจตรงกันข้ามกับความหมาย (Contradict) ก็ได้

2.1.11.7 ปฏิกริยาต่อความคาดหวัง (Reaction to Thwarting) หากเราไม่สามารถสนองความต้องการได้กล่าวได้ว่า เขาประสบกับความผิดหวัง ในกรณีเช่นนี้เขาอาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานะเสียใหม่และเลือกวิธีการตอบสนองใหม่ก็ได้

2.1.12 สิ่งกำหนดพฤติกรรม

จากความหมายและองค์ประกอบของพฤติกรรมดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การแสดงออกของพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์จะต้องมีสิ่งที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ซึ่งจะทำให้การแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์แต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการเข้าใจถึงสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์ก็จะทำให้เข้าใจในพฤติกรรมมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งกำหนดพฤติกรรมมีอยู่หลายประการ อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (16) คือ

2.1.12.1 ลักษณะนิสัยส่วนตัวได้แก่

1) ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดถึงอะไรก็ได้ในแง่ของข้อเท็จจริงซึ่งไม่จำเป็นต้องถูกหรือผิดเสมอไป ความเชื่ออาจมาจากการเห็น การบอกเล่า การอ่าน รวมทั้งการคิดขึ้นมาเอง

2) ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนนิยมยึดถือประจำใจที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก

3) ทัศนคติ หรือเจตคติ มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ ทัศนคติเป็นแนวโน้มหรือขั้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรม และถือว่าทัศนคติมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมในสังคม

4) บุคลิกภาพ เป็นสิ่งกำหนดว่าบุคคลหนึ่งจะทำอะไร ถ้าเขาตกอยู่ในสถานการณ์หนึ่ง เป็นสิ่งที่บอกว่าบุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง

2.1.12.2 กระบวนการอื่นๆ ในสังคม ได้แก่

1) สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Stimulus Object) และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ลักษณะนิสัยของบุคคลต่อความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ บุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่จริง แต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นยังไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ การสะสมความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ที่เคยได้รับหรืออาจได้รับจากภายนอก อาทิจากข่าวสาร คำบอกเล่าของบุคคล เป็นต้น

2) สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลไม่ใช่บุคคล ซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม

สรุปได้ว่าสิ่งกำหนดพฤติกรรมมนุษย์จากความหมายที่ให้ไว้ข้างต้นสามารถจะเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์

2.1.13 การวัดพฤติกรรม

พฤติกรรมของบุคคลมีทั้งพฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายใน การที่จะศึกษาพฤติกรรมนั้น สามารถทำได้หลายวิธี ถ้าเป็นพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออกมาให้บุคคลอื่นเห็นได้จะศึกษาได้ คือ การสังเกตโดยตรงและโดยอ้อม แต่ถ้าเป็นพฤติกรรมภายในไม่สามารถสังเกตได้ ต้องใช้วิธีทางอ้อม โดยการสัมภาษณ์ การทดสอบด้วยแบบสอบถาม และการทดลองทั้งในห้องปฏิบัติการและในชุมชน เพราะฉะนั้นเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมอาจทำได้โดยการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตประกอบ การสัมภาษณ์ หรือใช้เครื่องมืออื่นประกอบ เช่น เครื่องวัดความดันโลหิต เครื่องฟังการเต้นของหัวใจ เป็นต้น วิธีการศึกษาพฤติกรรมมี 2 วิธี (19) คือ

2.1.13.1 การศึกษาพฤติกรรมโดยตรง ทำได้โดย

1) การสังเกตแบบให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว (Direct Observation) เช่น ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน โดยบอกให้นักเรียนในชั้นได้ทราบว่าครูจะสังเกตดูว่าใครทำกิจกรรมอะไรบ้างในห้อง การสังเกตแบบนี้ บางคนอาจไม่แสดงพฤติกรรมที่แท้จริงออกมาได้

2) การสังเกตแบบธรรมชาติ (Naturalistic Observation) คือ การที่บุคคลผู้ต้องการสังเกตพฤติกรรมไม่ได้กระทำตนเป็นที่รบกวนพฤติกรรมของบุคคลผู้ถูกสังเกต และเป็นไปในลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกสังเกตไม่ทราบว่าถูกสังเกตพฤติกรรม การสังเกตแบบนี้จะได้พฤติกรรมที่แท้จริงมาก และจะทำให้สามารถนำผลได้ไปอธิบายพฤติกรรมในสถานที่ใกล้เคียงกันหรือเหมือนกัน ข้อจำกัดของวิธีสังเกตแบบธรรมชาติก็คือ ต้องใช้เวลามาก จึงสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการได้และการสังเกตต้องทำเป็นเวลาดิตต่อกันเป็นจำนวนหลายครั้ง พฤติกรรมบางอย่างอาจต้องใช้เวลาสังเกตถึง 50 ปี หรือ 100 ปีก็ได้

สรุป การสังเกตพฤติกรรมทั้งที่ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ผู้สังเกตจะต้องมีความละเอียด ต้องสังเกตให้เป็นระบบและมีการบันทึกเมื่อสังเกตพฤติกรรมได้แล้ว นอกจากนี้ผู้สังเกตต้องไม่มีอคติต่อผู้สังเกต ซึ่งจะทำได้ผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

2.1.13.2 การศึกษาพฤติกรรมโดยทางอ้อม แบ่งออกได้หลายวิธี คือ

1) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาดังกล่าวต้องการซักถามข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งทำได้โดยการซักถามเผชิญหน้ากันโดยตรง หรือมีคนกลางทำหน้าที่ซักถามให้ก็ได้ เช่น ใช้ถามสัมภาษณ์คนที่พูดกันคนละภาษา การสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรมของบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การสัมภาษณ์โดยตรงทำได้โดยผู้สัมภาษณ์ซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเรื่อยๆ ตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ อีกประเภทหนึ่งคือ การสัมภาษณ์โดยอ้อมหรือไม่เป็นทางการผู้สัมภาษณ์จะไม่ทราบว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการอะไร ผู้สัมภาษณ์จะพูดคุยไปเรื่อยๆ โดยสอดแทรกเรื่องที่จะสัมภาษณ์เมื่อมีโอกาส ซึ่งผู้ตอบจะไม่รู้ตัวว่าเป็นสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์เจาะจงที่จะทราบถึงพฤติกรรมการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลมากมาย แต่ก็มีข้อจำกัด คือ บางเรื่องผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ต้องการเปิดเผย

2) การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก และเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ หรือสอบถามกับบุคคลที่อยู่ห่างไกลอยู่กระจัดกระจายมาก นอกจากนี้ยังสามารถพฤติกรรมในอดีต หรือต้องการทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตได้ ข้อดีอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ถูกศึกษาสามารถใช้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปกปิด หรือพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่ยอมแสดงให้บุคคลอื่นทราบได้โดยวิธีอื่น ซึ่งผู้ถูกศึกษาแน่ใจว่าเป็นความลับ และการใช้แบบสอบถามจะใช้ศึกษาเวลาใดก็ได้

3) การทดลอง เป็นการศึกษาวุฒิกรรม โดยผู้ถูกศึกษาจะอยู่ในสภาพการควบคุมตามที่ผู้ศึกษาต้องการ โดยสภาพแท้จริงแล้วการควบคุมจะทำได้ในห้องทดลอง แต่ในชุมชนการศึกษาวุฒิกรรมของชุมชนโดยควบคุมตัวแปรต่างๆ คงเป็นไปได้น้อยมาก การทดลองในห้องปฏิบัติการจะให้ข้อมูลมีขีดจำกัด ซึ่งบางครั้งอาจนำไปในสภาพความเป็นจริงได้ไม่เสมอไป แต่วิธีนี้มีประโยชน์มากในการศึกษาวุฒิกรรมของบุคคลทางด้านการแพทย์

4) การทำบันทึกวิธีนี้ทำให้ทราบวุฒิกรรมของบุคคล โดยให้บุคคลแต่ละคนทำบันทึกพฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมทางสุขภาพ พฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

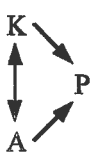
จึงเห็นได้ว่าวุฒิกรรมเป็นการกระทำหรือการแสดงออกในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ บุคลิกภาพ และประสบการณ์เดิมที่ได้รับ ได้เป็นสิ่งกระตุ้นให้แสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก ซึ่งอาจเปิดเผยโดยสามารถมองเห็นได้ หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่เปิดเผย ไม่สามารถสังเกตเห็นได้นอกจากใช้เครื่องมือวัด โดยที่วัดพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีความเป็นเหตุเป็นผลแก่กัน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวุฒิกรรมโดยอ้อม โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือประกอบการวิจัย

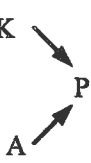
2.1.14 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ

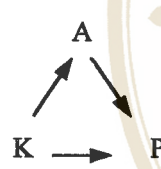
ความรู้มีส่วนสำคัญที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติและก่อให้เกิดความสามารถในการที่จะปฏิบัติพฤติกรรม การมีความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมจะทำให้ทราบว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร และต้องปฏิบัติจริง ดังนั้นความรู้จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การเสริมสร้างความรู้จะช่วยสร้างพฤติกรรมการปฏิบัติที่ดีด้วยเสมอ แต่อย่างไรก็ดี ความรู้อย่างเดียวไม่ได้เป็นข้อยืนยันว่าคุณคนจะปฏิบัติตามสิ่งที่ตนรู้เสมอไป ทัศนคติจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้ที่ผู้เรียนได้รับกับการกระทำหรือการปฏิบัติ ถ้าเรามีทัศนคติที่ดี ร่วมกับองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะกระตุ้นให้ปฏิบัติแล้ว บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะกระทำ หรือปฏิบัติมากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดี ทั้งนี้เพราะทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล และขณะเดียวกันพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลมีผลต่อทัศนคติของบุคคลนั้นด้วย (19)

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมนั้นจะมี 4 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1. $K \rightarrow A \rightarrow P$ หมายความว่า ความรู้ (K) ส่งผลให้เกิดทัศนคติ (A) ซึ่งส่งผล
ต่อให้เกิดการปฏิบัติ (P)

2. หมายความว่า ความรู้ (K) ทศนคติ (A) มีผลสัมพันธ์ซึ่งกัน
และกัน และทำให้เกิดการปฏิบัติ (P) ตามมา

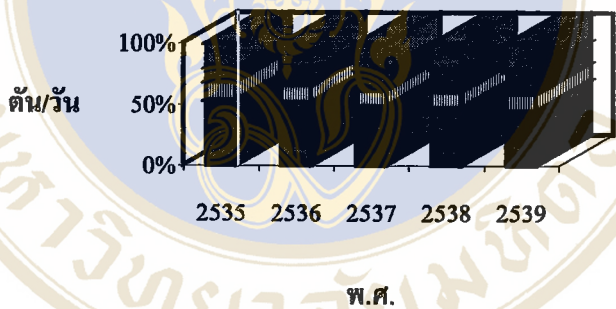
3. หมายความว่า ความรู้ (K) และทัศนคติ (A) ต่างก็ทำให้เกิด
การปฏิบัติ (P) โดยที่ความรู้และทัศนคติไม่จำ
เป็นต้องสัมพันธ์กัน

4. หมายความว่า ความรู้ (K) มีผลต่อพฤติกรรม (P) ทั้งทางตรง
และทางอ้อม มีทัศนคติ (A) เป็นตัวกลางทำให้
เกิดการปฏิบัติตาม

2.2 สถานการณ์มูลฝอยชุมชนในปัจจุบัน

ในปี 2539 จากการศึกษารายการของกรมควบคุมมลพิษ (3) พบว่า ชุมชนทั่วประเทศผลิตมูลฝอยประมาณวันละ 36,000 ตัน แบ่งเป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครประมาณวันละ 8,100 ตัน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ของมูลฝอยทั่วประเทศ ในเขตเทศบาลทั่วประเทศและเมืองพัทยา มีมูลฝอยที่เกิดขึ้นประมาณวันละ 6,600 ตัน (ร้อยละ 18.3 ของมูลฝอยทั่วประเทศ) และในเขตสุขาภิบาลมีมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณวันละ 4,900 ตัน (ร้อยละ 13.6 ของมูลฝอยทั่วประเทศ) ที่เหลือเป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลประมาณวันละ 16,400 ตัน (ร้อยละ 45.6 ของมูลฝอยทั่วประเทศ)

การเปรียบเทียบปริมาณมูลฝอยระหว่างปี 2535-2539

กรุงเทพมหานคร เขตสุขาภิบาล เขตเทศบาลรวมเมืองพัทยา นอกเขตเทศบาล/สุขาภิบาล

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงการเปรียบเทียบปริมาณมูลฝอย ระหว่างปี 2535-2539

จากแผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบปริมาณมูลฝอยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี 2535-2539) พบว่าปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.4 ต่อปี โดยมูลฝอยที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลทั่วประเทศ สาเหตุหลักของการเพิ่มขึ้นของมูลฝอยในเขตเทศบาลต่างๆ คือมีการขยายตัวของเขตเมืองมากขึ้น ประกอบกับค่านิยมในการบริโภคสินค้ามีหีบห่อบรรจุภัณฑ์หลายชั้น ทำให้ต้องผลิตมูลฝอยต่อคนต่อวันเพิ่มขึ้น

2.2.1 มูลฝอยชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ในปี 2539 เขตกรุงเทพมหานครสามารถเก็บขนมูลฝอยได้ประมาณ 2.9 ล้านตัน หรือประมาณร้อยละ 99 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากชุมชนในกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นจากปี 2538 ประมาณร้อยละ 12.6 เนื่องจากในปี 2539 มีการจัดซื้อรถเก็บขนมูลฝอย และเรือที่ออกแบบสำหรับเก็บขนมูลฝอยสำหรับชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำลำคลองมากขึ้น รวมทั้งมีการเข้มงวดกวาดขันให้ประชาชนทิ้งมูลฝอยลงในถังที่รองรับตามจุดต่างๆ ที่กรุงเทพมหานครกำหนดให้ กรุงเทพมหานครรายงานว่ามีปัจจุบันสามารถให้บริการเก็บขนมูลฝอยในเขตชุมชนได้ครบทุกเขต

มูลฝอยที่เก็บขนได้ประมาณ 0.56 ล้านตันจะนำไปที่โรงงานกำจัดมูลฝอยหนองแขม ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ว่าจ้างเอกชนส่งนำไปฝังกลบที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มูลฝอยอีกส่วนหนึ่ง (ประมาณ 1.67 ล้านตัน) จะถูกนำไปที่โรงงานกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช แล้วทำการกำจัดด้วยวิธีหมักทำปุ๋ยประมาณ 0.35 ล้านตัน ส่วนที่เหลือจ้างเหมาเอกชนขนส่งไปฝังกลบที่ลาดกระบัง มูลฝอยที่เหลืออีกประมาณ 0.69 ล้านตันจะถูกนำไปที่สถานีขนถ่ายมูลฝอยท่าแร่ และจ้างเหมาเอกชนขนส่งไปฝังกลบที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ประมาณร้อยละ 96.4 ของมูลฝอยที่เก็บขนมาได้ทั้งหมดจะได้รับการกำจัดโดยวิธีฝังกลบและที่เหลือประมาณร้อยละ 3.6 จะได้รับการกำจัดโดยวิธีหมักทำปุ๋ย

2.2.2 มูลฝอยชุมชนในเขตปริมณฑล

ในปี 2539 มูลฝอยที่เกิดขึ้นในจังหวัดปริมณฑล ซึ่งได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม นนทบุรี และปทุมธานี มีประมาณวันละ 2,900 ตัน หรือร้อยละ 8.1 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยแบ่งเป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลประมาณวันละ 1,300 ตัน ในเขตสุขาภิบาลประมาณวันละ 900 ตัน และจากพื้นที่นอกเขตเทศบาล และสุขาภิบาลประมาณวันละ 700 ตัน

สำหรับในจังหวัดนครปฐม จากการคาดการณ์ปริมาณมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2540 - 2560 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงการคาดการณ์ปริมาณมูลฝอยของจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2540 - 2560

พ.ศ.	ปริมาณมูลฝอย (ตัน/วัน)
2540	642.26
2541	677.77
2542	712.67
2543	747.10
2544	781.19
2545	815.01
2550	982.64
2555	1,148.91
2560	1,323.08

ที่มา : (ร่าง) แผนการศึกษาแนวทางในการลดมลพิษโดยการพัฒนาของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ นำกลับมาใช้ใหม่ กรมควบคุมมลพิษ 2540.

จากตัวเลขในตารางดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจะมีปริมาณมูลฝอยเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 6 ต่อปี อันจะเป็นปัญหาสำคัญต่อการจัดการมูลฝอยในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง หากยังไม่มีมาตรการมารองรับที่ดีพอ

โดยสภาพปัจจุบันพบว่า มูลฝอยที่เก็บขนได้ ประมาณร้อยละ 80-90 ของที่เกิดขึ้นทั้งหมด จะถูกนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดมูลฝอยของเทศบาลและสุขาภิบาล แต่ในด้านการกำจัดมูลฝอยส่วนใหญ่พบว่า ยังคงใช้วิธีกำจัดที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เพื่อเป็นการแก้ไขปัญห ในปี 2538 ได้ประกาศให้จังหวัดในปริมณฑลเป็นเขตควบคุมมลพิษ ซึ่งต่อมาหน่วยงานท้องถิ่นได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ เสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาด้านมูลฝอย ในปี 2539-2541 โดยมุ่งเน้นการจัดตั้งสถานที่กำจัดมูลฝอยรวมของแต่ละจังหวัด การเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนมูลฝอยในแต่ละท้องถิ่น และการปรับปรุงหรือฟื้นฟูสถานที่กำจัดมูลฝอยเดิม ดังนั้น จึงคาดว่าเมื่อแต่ละโครงการแล้วเสร็จ จะสามารถดำเนินการจัดการมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2.3 มูลฝอยชุมชนในเขตเมือง

ในปี 2539 มูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเมือง ซึ่งได้แก่ เทศบาลและสุขาภิบาลต่างๆ มีประมาณวันละ 11,500 ตัน (คิดเป็นร้อยละ 31.9 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ) โดยเป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาล และเมืองพัทยา ประมาณ 6,600 ตัน เกิดขึ้นในเขตสุขาภิบาล 4,900 ตัน

ปัจจุบันหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นสามารถทำการเก็บรวบรวมมูลฝอยนำไปกำจัดได้ประมาณร้อยละ 80-90 แต่ส่วนใหญ่ยังคงมีการกำจัดโดยวิธีที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล กล่าวคือประมาณร้อยละ 58 ของเทศบาลทั่วประเทศ ยังคงใช้วิธีการกำจัดแบบเทกองและเผากลางแจ้ง

นอกจากนี้สถานที่กำจัดมูลฝอยส่วนใหญ่ยังถูกใช้ประโยชน์จนเต็มพื้นที่แล้ว โดยที่ท้องถิ่นไม่สามารถจัดหาที่ดินสำหรับก่อสร้างสถานที่กำจัดมูลฝอยแห่งใหม่ได้ แม้จะได้มีการจัดซื้อที่ดินและออกแบบรายละเอียดการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วในบางพื้นที่ แต่ยังคงมีปัญหาไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอยได้ เนื่องจากได้รับการคัดค้านการเข้าใช้พื้นที่จากประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง สาเหตุประการสำคัญคือหน่วยงานที่รับผิดชอบขาดแผนงานในการดำเนินการที่ชัดเจน ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรที่จำเป็น รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในเทคโนโลยีการกำจัดมูลฝอย

2.3 รูปแบบวิธีการและสถานการณ์การคัดแยกประเภทขยะชุมชนในปัจจุบัน

โดยสภาพขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่คนไม่ต้องการแล้วทิ้งไป แต่ในความเป็นจริงแล้วภายในตัวของขยะมูลฝอยนั้นยังคงมีสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่มากบ้างน้อยบ้าง ตามแต่นชนิดและส่วนประกอบ อาจจะเป็นประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านพลังงาน หรือในด้านการปรับปรุงคุณภาพของพื้นที่ดิน ดังนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันจึงมีใช้เพียงแต่กำจัดหรือทำลายให้หมดไป แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพยายามทำให้เกิดประโยชน์ตอบแทนให้มากที่สุดด้วยในเวลาเดียวกันนั้น ซึ่งการคัดแยกประเภทของขยะมูลฝอยเพื่อนำส่วนที่ใช้ประโยชน์กลับมาใช้ใหม่หรือเข้าสู่กระบวนการเพื่อผลิตสิ่งใหม่ๆ ขึ้น นอกจากจะทำให้เกิดประโยชน์ตอบแทนแล้ว ยังเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและได้ประโยชน์สูงสุดอีกด้วย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในประเทศไทยแล้วจะพบว่าประกอบไปด้วยพวกเศษกระดาษและพลาสติกอยู่ประมาณร้อยละ 20 และมีเศษขวด แก้ว โลหะ อะลูมิเนียม ฯลฯ อยู่ประมาณร้อยละ 6 ซึ่งมูลฝอยเหล่านี้ย่อยสลายได้ยากหรือไม่ย่อยสลายเลย และเป็นปัญหาหนึ่งในการกำจัดมูลฝอย ดังนั้น หากมีการนำเอาวัตถุเหล่านี้กลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้งก็อาจจะช่วยลดปริมาณวัตถุที่จะต้องกำจัดเหล่านี้ลงได้กว่าร้อยละ 70 ซึ่งจะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดมูลฝอย ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการควบคุมป้องกันมิให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากขยะมูลฝอยได้อีกทางหนึ่ง และยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนอีกด้วย (20) นอกจากนี้แล้วเมื่อมีการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยชุมชนจะทำให้ปริมาณของขยะมูลฝอยที่จะถูกเก็บขนเพื่อนำไปกำจัดครั้งสุดท้ายลดลง เนื่องจากสามารถนำขยะมูลฝอยที่ใช้ประโยชน์ได้จำนวนหนึ่งกลับไปใช้ ซึ่งจะเป็นผลทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บขนขยะมูลฝอยและมีเวลาในการเก็บขนขยะมูลฝอยได้อย่างทั่วถึงอีกด้วย

ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย คือ ทำให้สามารถวางแผนการกำจัดขยะมูลฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น

1. ขยะมูลฝอยสด ซึ่งได้แก่ เศษพืชผัก ผลไม้ เศษอาหาร เป็นต้น สามารถนำไปกำจัดโดยการหมักทำปุ๋ยได้ (Compost) หรือนำไปกำจัดโดยวิธีกลบฝังดินอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill)

2. ขยะแห้งและเศษกระดาษ ซึ่งได้แก่ กิ่งไม้ ใบไม้ ใบหญ้า เศษกระดาษที่ใช้แล้ว สามารถนำไปกำจัดโดยวิธีการเผาในเตาเผา (Incineration)

3. กระดาษ เช่น กระดาษถูกฟูก (กระดาษกล่อง) กระดาษแข็ง กระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นต้น สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) โดยเป็นวัตถุดิบในการผลิตเยื่อกระดาษเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

4. พลาสติก ได้แก่ ถุงพลาสติกที่ไม่สะอาด ถุงครอบแบริบ นำไปกำจัดโดยการอัดแท่งแล้วนำไปปรับปรุงพื้นที่ เช่น นำไปถมที่ลุ่ม แต่จะมีปัญหาในการย่อยสลาย สำหรับพลาสติกชิ้นใหญ่ๆ หรือพลาสติกที่เป็นภาชนะใช้บรรจุอาหารและเครื่องดื่ม ได้แก่ ชิ้นส่วนของภาชนะ ถุงพลาสติก หนา ขวดบรรจุน้ำมัน ขวดบรรจุนม เป็นต้น สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ (Recycle)

5. ขวด แก้ว ได้แก่ ขวดบรรจุเครื่องดื่ม เศษแก้ว เป็นต้น กำจัดโดยการนำกลับไปใช้ประโยชน์ (Recycle) หรือส่วนที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้นำไปกำจัดโดยวิธีกลบฝังดินอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill)

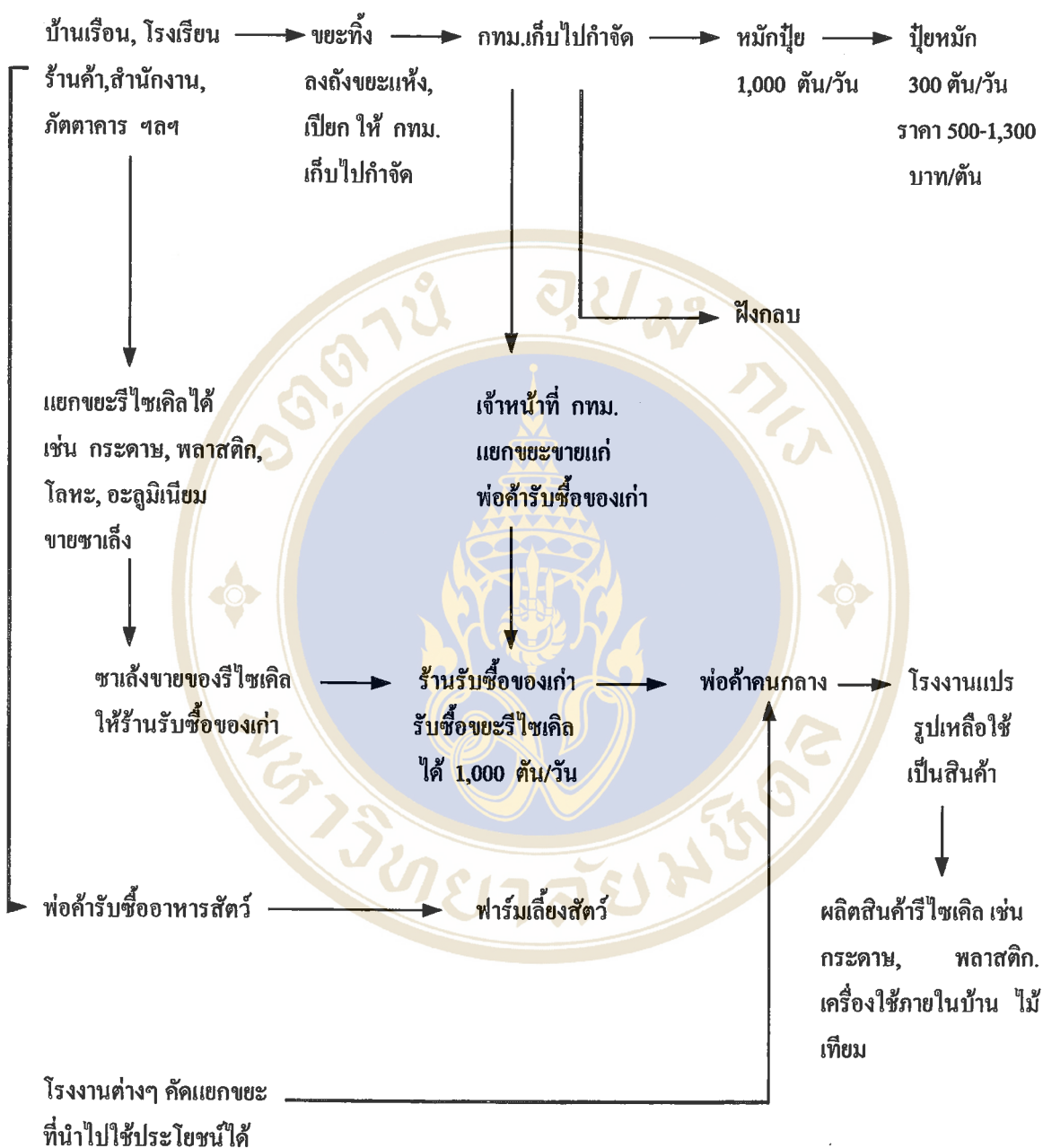
6. เหล็กและโลหะต่างๆ ได้แก่ เหล็กหนา เหล็กบาง กระป๋องอะลูมิเนียมบรรจุน้ำอัดลม กรอบมุ้งลวดอะลูมิเนียม ลวดทองแดง เป็นต้น กำจัดโดยการนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle)

2.3.1 รูปแบบการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

2.3.1.1 รูปแบบการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในประเทศไทย

ลักษณะการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่ได้ดำเนินเป็นรูปแบบและระบบที่ชัดเจน ส่วนใหญ่แล้วจะมีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นทอดๆ โดยเริ่มจากแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยจนถึงระบบกำจัดขยะมูลฝอยครั้งสุดท้าย แต่การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยดังกล่าวจะคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยบางชนิด ที่สามารถใช้ได้ไปจำหน่ายเท่านั้นและส่วนใหญ่ขยะมูลฝอยที่ถูกคัดแยกประเภทจะเป็นมูลฝอยที่มีสภาพดี

วัสดุส่วนใหญ่ที่คัดแยกออกมาจากขยะมูลฝอยที่สำคัญคือ กระดาษอ่อน กระดาษแข็ง ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และถุงพลาสติก พวกโลหะต่างๆ ที่เป็นเหล็ก และไม่ใช้เหล็ก และยางรถยนต์ที่ใช้แล้ว หลังจากการคัดแยกมูลฝอยในแต่ละกรณีแล้ว วัสดุต่างๆ ที่ถูกคัดแยกออกมาจากมูลฝอยก็จะถูกขายให้กับร้านรับซื้อของเก่าอีกต่อหนึ่ง ที่ร้านนี้จะทำการคัดแยกประเภทต่างๆ พร้อมทั้งทำความสะอาดวัสดุบางประเภทก่อนที่จะขายต่อไปให้กับผู้รับซื้อของเก่ารายใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ขายที่ติดต่อโดยตรงกับผู้บริโภคเหล่านี้ เพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ต่อไปทั้งหมดนี้เป็นการคัดแยกขยะมูลฝอยชนิดที่ไม่เป็นทางการ (Informal System) หรือที่เรียกกันว่า เป็นระบบแอบแฝงซึ่งเป็นสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยแสดงให้เห็นดังแผนภูมิที่ 2.3 ซึ่งเป็นรูปแบบของการแยกขยะและรีไซเคิลของกรุงเทพมหานคร ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงสภาพปัจจุบันของการแยกขยะและรีไซเคิล

การจำแนกรูปแบบการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยอาศัยลักษณะการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยเป็นเกณฑ์ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ลักษณะ (20) คือ

1. การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยโดยเจ้าของเคหะสถาน ลักษณะขยะมูลฝอยที่เจ้าของเคหะสถานคัดแยกมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ขวดแก้ว กระดาษหนังสือพิมพ์ ภาชนะพลาสติกชำรุด

เศษโลหะ ขางรถยนต์ เป็นต้น โดยเจ้าของเคหะสถานจะขายมูลฝอยดังกล่าวแก่สามล้อรับซื้อของเก่า (3-Wheeler) หรือที่เรียกทั่วไปว่า “ซาเล้ง” ซึ่งจะมารับซื้อมูลฝอยดังกล่าวและนำไปขายต่อเป็นทอดๆ จนถึงโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งใช้มูลฝอยที่กล่าวมาแล้วเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าต่อไป

2. การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย โดยเจ้าของร้านอาหาร หรือภัตตาคาร ลักษณะขยะมูลฝอยที่เจ้าของร้านอาหารหรือภัตตาคาร ตลอดจนสถานเริงรมย์ที่มีการค้าขายอาหารและเครื่องดื่มส่วนใหญ่มักจะเป็นขยะมูลฝอยสดหรือเศษอาหารและขวดแก้ว โดยเจ้าของร้านอาหารหรือภัตตาคารจะขายหรือให้เปล่ามูลฝอยสดหรือเศษอาหารแก่ผู้ประกอบการค้าเศษอาหาร ซึ่งจะนำไปขายแก่ผู้เลี้ยงสัตว์ หรือขายให้แก่โรงงานผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูปต่อไป ส่วนขวดแก้วนั้น เจ้าของร้านอาหารหรือภัตตาคารจะขายให้แก่ร้านค้าของเก่า (Junk shop) และจะถูกขายต่อไป จนถึงโรงงานผลิตแก้วและกระจกต่อไป

3. การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยโดยเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะมูลฝอย ลักษณะขยะมูลฝอยที่เจ้าหน้าที่เก็บขนขยะมูลฝอยนำมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ขวด แก้ว พลาสติก โลหะ เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่จะทำการคัดแยกขยะมูลฝอยดังกล่าวในระหว่างที่ทำการเก็บขนมูลฝอยจากเคหะสถาน เพื่อนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่จะขายขยะมูลฝอยที่คัดแยกได้แก่ร้านรับซื้อของเก่ารายย่อย (Small scale recycle shop) และจะถูกขายต่อไป จนถึงโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าต่อไป

4. การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยโดยผู้ขุดคุ้ยขยะมูลฝอย ลักษณะของขยะมูลฝอยที่ผู้ขุดคุ้ยมูลฝอย (Scavenger) นำมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ขวด แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ หนึ่ง ขาง ฯลฯ ผู้ขุดคุ้ยมูลฝอยส่วนใหญ่มักจะทำการขุดคุ้ยมูลฝอย ณ สถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นจะนำมูลฝอยที่คัดแยกได้ไปขายแก่ Small scale recycle shop และ/หรือ Junk shop ซึ่งร้านดังกล่าวจะขายขยะมูลฝอยข้างต้นเป็นทอดๆ จนถึงโรงงานอุตสาหกรรมต่อไป

5. การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย โดยโรงงานหมักทำปุ๋ยกรุงเทพมหานคร ลักษณะขยะมูลฝอยที่โรงงานหมักทำปุ๋ยกรุงเทพมหานครนำมาใช้ประโยชน์ คือ ขยะมูลฝอยผสม ที่มีพืช ผัก ผลไม้ หรือเศษอาหาร เจือปนอยู่ในอัตราสูง โดยกรุงเทพมหานครจะนำขยะมูลฝอยบางส่วนที่เก็บขนได้มาคัดแยกเอาสารที่หมักทำปุ๋ยไม่ได้ เช่น ขวด แก้ว พลาสติก โลหะ ฯลฯ ออกไปจากระบบการหมัก

จะเห็นได้ว่าถึงแม้การคัดแยกขยะมูลฝอย จะมีการคัดแยกเป็นทอดๆ หลายขั้นตอนแต่ก็ปรากฏว่าในขั้นสุดท้ายยังมีปริมาณของขยะมูลฝอยที่สามารถใช้ประโยชน์ได้เจือปนอยู่ในอัตราที่

สูง ซึ่งเป็นผลทำให้การกำจัดครั้งสุดท้ายเป็นไปด้วยความยากลำบากและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการคัดแยกขยะมูลฝอยยังไม่เป็นระบบชัดเจนแน่นอน เป็นต้นว่า ในขั้นตอนของเจ้าของเศษเสถสถานซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยบางชนิดไปจำหน่าย เช่น ขวด แก้ว กระดาษหนังสือพิมพ์ ฯลฯ แต่จะจำหน่ายเฉพาะในช่วงที่มีสามล้อรับซื้อของเก่า (3-Wheel) หรือ ซาลั่ง มาซื้อถึงบ้านเท่านั้น และยังมีเจ้าของเศษเสถสถานอีกมากที่ยังละเลยและไม่สนใจจะคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยดังกล่าว ซึ่งอาจเนื่องจากขาดรูปแบบและกระบวนการที่เหมาะสมที่จะให้มีการปฏิบัติอย่างชัดเจน

กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ดังจะเห็นได้จากการร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรมทำการศึกษาหาแนวทางนำขยะมูลฝอยกรุงเทพมหานครมาใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมา โดยกลุ่มประเทศประชาคมยุโรปตกลงให้การช่วยเหลือร่วมมือในโครงการนี้แก่ประเทศไทย และกำหนดให้ประเทศไทยเป็นโปรแกรมร่วมในการกระจายโครงการความร่วมมือนี้ ไปยังประเทศในกลุ่มอาเซียนทุกประเทศ ทั้งนี้มีโครงการที่จะนำมูลฝอยดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ เช่น คัดแยกขวดแก้ว โลหะ พลาสติก กระดาษ ฯลฯ โดยการนำขยะมูลฝอยมาผลิตแก๊สชีวภาพ ผลิตเชื้อเพลิงแข็ง (Refuse derived fuels) และหมักทำปุ๋ย เป็นต้น โดยในขั้นแรกคณะที่ปรึกษาได้เสนอว่าควรสร้างโรงงานนำทาง (Pilot plant) เพื่อทดลองคัดเลือกมูลฝอยและให้มีการศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อดำเนินงานอย่างเต็มขนาดต่อไป เริ่มแรกเสนอจะสร้างโรงงานขนาดรับมูลฝอยสดได้วันละ 120 ตัน ใช้คนงาน 60 คน คัดเลือกขยะมูลฝอยโดยมีมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ และมีสายพานลำเลียงขยะมูลฝอยให้สะดวกต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย นำเอาวัสดุที่ใช้ประโยชน์ได้ เช่น เศษกระดาษ เศษพลาสติก เศษโลหะ เศษแก้ว ออกมาจำหน่ายในระบบกึ่งอุตสาหกรรมต่อไป ซึ่งถ้าเจ้าของเศษเสถสถานให้ความร่วมมือในการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนจะนำไปสู่ระบบเก็บขน จะทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องคัดแยกโดยโรงงานดังกล่าวลดลง นำไปสู่การประหยัดแรงงานและงบประมาณในการดำเนินการตามโครงการได้ระดับหนึ่ง ในส่วนของการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ของเทศบาลและสุขาภิบาล พบว่า ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในเขตกรุงเทพมหานคร คือ มีการใช้ประโยชน์โดยเจ้าของเศษเสถสถาน โดยเจ้าของร้านอาหารหรือภัตตาคาร โดยเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะมูลฝอย และโดยผู้ซูดขยะมูลฝอย เป็นต้น

2.3.1.2 รูปแบบการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในต่างประเทศ

สำหรับในต่างประเทศ การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยได้รับความสนใจและมีรูปแบบการดำเนินงานอย่างจริงจังและชัดเจนในหลายประเทศ ด้วยเหตุที่ว่านอกจากจะทำให้สามารถ

จัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่ายแล้ว ผลที่ได้จากการดำเนินการยังก่อให้เกิดประโยชน์อื่นๆ ขึ้นอีกด้วย

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ (Recycling) เนื่องจากประชาชนของประเทศมีการเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว โดยในระหว่างปี ค.ศ.1965-1995 ประชาชนของสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 จากจำนวน 193 ล้านคน เป็น 260 ล้านคน ปริมาณขยะมูลฝอยก็มีการเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนกับการเพิ่มประชากร

การคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดมูลฝอย เพื่อนำบางส่วนของขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ (Recycling) ได้เริ่มต้นอย่างจริงจังในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ.1986 ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า “Recycle America”

การดำเนินการในขั้นแรกได้เริ่มจากการทดลองใช้โปรแกรม Recycling ที่เมือง Buffalo Grove ซึ่งเป็นตำบลที่อยู่นอกเมืองของ Chicago เริ่มด้วยกันจัดทำมี Public education program โดยพยายามให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด วิธีการที่ดำเนินการ คือ พบปะกับประชาชน โดยใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่ปิดป้ายโฆษณาจอบบริเวณที่มีฝูงชนหนาแน่น เช่น ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น พร้อมกับจัดทำมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการด้วยการพูดคุย จัดการบรรยายตามสถานที่ต่างๆ จัดส่งเอกสารคำแนะนำสำหรับการเตรียมตัวในการแยกขยะมูลฝอยจากนายกเทศมนตรีถึงครัวเรือน จัดให้มีถังขยะแยกประเภทตามจุดต่างๆ ในชุมชนอย่างทั่วถึง ในขณะที่เดียวกับสื่อต่างๆ มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้ถูกออกแบบและนำมาใช้ในโครงการนี้ อาทิเช่น ภาพโฆษณา (ภาพโปสเตอร์) ข่าวดังและคอลัมน์ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ตลอดจนการสัมภาษณ์และเสนอบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์

ผลจากการดำเนินการครั้งนี้ ปรากฏว่า สามารถคัดแยกขยะมูลฝอยที่ใช้ประโยชน์ออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป ประมาณร้อยละ 12-14 โดยน้ำหนักของขยะมูลฝอย มูลฝอยที่คัดแยกได้นี้ถูกจำหน่ายและนำรายได้เข้าสู่ชุมชน เพื่อนำไปใช้กับงานคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยต่อไป (21)

หลังจากนั้น เมืองต่างๆ ก็เกิดการตื่นตัวในการแยกประเภทขยะมูลฝอย เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ (Recycling) เพิ่มขึ้น เช่น เมือง Rental, Washington ได้ดำเนินโครงการคัดแยกมูลฝอยโดยการณรงค์ซึ่งให้ชื่อว่า “Rental Recycling” ด้วยวิธีการขอความร่วมมือจากบ้านเรือนให้ใช้ระบบถังขยะ 3 ใบ เพื่อให้แยกประเภทขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ หนังสือพิมพ์เก่า กระดาษต่างๆ ไปและกระป๋องน้ำอัดลม และขวดแก้ว ซึ่งได้รับความร่วมมือจากบ้านเรือนเป็นอย่างดี เมือง Rental มีเป้าหมายที่จะคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ (Recycling) ให้ได้ประมาณร้อยละ 65 โดยน้ำหนักของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมดภายในปี ค.ศ. 2000 (21)

นอกจากนี้บางเมืองของสหรัฐอเมริกา ได้นำมาตรการอื่นๆ มาใช้ประกอบเพื่อให้การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยประสบผลสำเร็จมากที่สุด ดังเช่นที่เมือง Seattle, Washington ได้เร่งเร้าให้ชุมชนร่วมมือกันคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิน ก่อนนำไปสู่ระบบเก็บขน โคนใช้มาตรการคิดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับจำนวนประเภทของขยะมูลฝอยที่ทำการคัดแยก หมายถึง ถ้าครัวเรือนคัดแยกขยะมูลฝอยโดยบรรจุลงในภาชนะคัดแยกออกเป็นหลายประเภท ค่าธรรมเนียมการจัดการมูลฝอยก็จะลดลงตามส่วนหรือถ้าครัวเรือนไม่คัดแยกประเภทขยะมูลฝอย ทางเมืองก็จะเก็บค่าธรรมเนียมสูงขึ้น เพื่อนำเงินที่ได้นั้นไปใช้ในการคัดแยกขยะมูลฝอยหลังจากเก็บขนไปแล้วต่อไป (21)

สำหรับ District of Columbia ได้ออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยเริ่มจากให้ครัวเรือนแยกประเภทของขยะมูลฝอยประเภทกระดาษหนังสือพิมพ์ และเศษหญา กับใบไม้ สำหรับสถานที่ราชการและสถานที่ทำงานทั่วไป (บริษัทห้างร้าน) จะต้องแยกประเภทขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ประเภท คือ กระดาษ ขวดแก้ว และโลหะ (22)

ในปี ค.ศ.1990 United State Environment Protection Agency (U.S.EPA) จึงได้ตั้งเป้าหมายการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ให้ได้ร้อยละ 25 โดยน้ำหนักของขยะมูลฝอย จากปริมาณของขยะมูลฝอยทั้งประเทศภายในปี ค.ศ.1992 จากเป้าหมายที่ U.S.EPA ได้วางเอาไว้นี้ทำให้เมืองและรัฐต่างๆ ได้มีการรณรงค์การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างจริงจังและชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่นเมือง Iowa ได้ตั้งเป้าหมายของการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยให้ได้ร้อยละ 25 โดยน้ำหนักของขยะมูลฝอยทั้งหมดในปี ค.ศ.1994 และให้ได้ร้อยละ 50 โดยน้ำหนักของขยะมูลฝอยในปี ค.ศ.2000 หรือเมือง California ได้ตั้งเป้าหมายการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยให้ได้ร้อยละ 25 โดยน้ำหนักของขยะมูลฝอยในปี ค.ศ.1995 และให้ได้ร้อยละ 50 ในปี ค.ศ.2000 เป็นต้น (21)

ทางด้านประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ก็ได้ให้ความสำคัญในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้มีแผนการและวางเป้าหมายในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ (Recycling) อย่างชัดเจน

สำหรับมาตรการที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ใช้ในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย เพื่อให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมาย จะใช้ผสมผสานกันหลายวิธี อาทิ รณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนจะนำไปสู่ระบบเก็บขน จัดวางถังขยะรองรับขยะมูลฝอยโดยแยกประเภทตามจุดต่างๆ ภายในชุมชน (Drop-off Centers) จัดเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการแยกประเภทขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนที่ไม่ได้ทำการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย ใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น ออกระเบียบข้อบังคับเพื่อให้ชุมชนปฏิบัติ ฯลฯ

สำหรับเมืองมิวนิก (Munich) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้ออกกฎหมายให้ประชาชนต้องคัดแยกขยะมูลฝอยจำพวก โลหะ แก้ว สารเคมี น้ำมันต่างๆ ฯลฯ ก่อนจะนำไปสู่ระบบเก็บขน และมีการส่งเสริมให้มีการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์อีกครั้งหนึ่ง โดยการจำแนกขยะที่คาดว่าจะนำไปขายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โลหะและกระดาษ (21)

จะเห็นได้ว่าแนวโน้มในอนาคตประเทศต่างๆ จะใช้ระบบการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ (Recycling) มาจัดการกับปัญหาขยะมูลฝอยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับประโยชน์ที่ได้จากการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย นอกจากจะทำให้ง่ายต่อการกำจัดครั้งสุดท้ายแล้ว ขยะมูลฝอยบางประเภทสามารถนำไปจำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนด้วย อีกทั้งขยะมูลฝอยที่ต้องกำจัดครั้งสุดท้ายยังสามารถเลือกวิธีกำจัดที่เหมาะสมและนำผลที่ได้จากการกำจัดครั้งสุดท้ายมาใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น พลังงานความร้อนจากการกำจัดขยะมูลฝอยครั้งสุดท้ายโดยการเผาในเตาเผาขยะ (Incineration) สามารถนำไปผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ในบ้านเรือนและกิจการต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ดังเช่นที่กำลังดำเนินการอยู่ที่เมืองต่างๆ ทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ ที่พัฒนา

2.3.2 วิธีดำเนินการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย

ในการดำเนินการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อให้ผลดีที่สุด ควรจะให้มีการคัดแยกประเภทตั้งแต่แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากครัวเรือน (21) แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากครัวเรือนจึงจะประสบผลสำเร็จ

U.S.EPA ได้แนะนำการเริ่มต้นการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยควรจะเริ่มจากชุมชนเล็กๆ ก่อน เพราะจะทำให้ประสบความสำเร็จได้ง่าย อีกทั้งถ้ามีข้อผิดพลาดหรือประสบปัญหาในการดำเนินการก็สามารถแก้ไขได้ไม่ยาก และต้องไม่ลืมขั้นตอนสำคัญ คือ การรณรงค์เพื่อให้ชุมชนให้ความร่วมมือในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย

ถึงวิธีการที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนว่า จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการ (21) คือ

1. สร้างความยุ่งยากในการดำเนินการหรือการปฏิบัติแก่ชุมชน (ครัวเรือน)ให้น้อยที่สุด
2. พยายามโน้มน้าวจิตใจด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อชักชวนให้ชุมชน (ครัวเรือน) ให้ความร่วมมือกับโครงการ
3. ชี้แจงให้ชุมชนรู้ว่าโครงการจะให้ประโยชน์อะไรแก่ครัวเรือน และชุมชน

ดังนั้น ขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยควรจะประกอบด้วย

1. ให้ชุมชน (ครัวเรือน) เป็นผู้รับผิดชอบหรือมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการนี้เอง ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวที่เกิดขึ้น

2. จัดระบบเก็บขนให้เหมาะสม โดยเฉพาะควรจัดเก็บขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนโดยตรงจะดีกว่าเก็บจากถังขยะของชุมชน

3. จัดหาภาชนะหรือถังขยะแยกประเภท บริการแก่ครัวเรือนและชุมชนให้ทั่วถึง

4. มีการเก็บขนขยะมูลฝอยที่แยกประเภททุกวันเช่นเดียวกับขยะมูลฝอยทั่วไป

5. ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ชุมชนรับทราบโครงการและผลที่ได้รับจากโครงการ

สำหรับขยะมูลฝอยที่จะทำการแยกประเภท ต้องพิจารณาถึงลักษณะของชุมชนและการนำขยะมูลฝอยที่แยกประเภทแล้วไปใช้ประโยชน์ ซึ่งอาจจะจำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 6 ประเภท U.S.EPA (21) คือ

1. กระดาษ ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์เก่า กระดาษแข็ง กระดาษคุณภาพดี (กระดาษคอมพิวเตอร์) กระดาษอื่นๆ เช่น กระดาษกล่อง (กระดาษลูกฟูก) เป็นต้น

2. อะลูมิเนียม ได้แก่ กระป๋องอะลูมิเนียม กรอบหน้าต่างอะลูมิเนียม กรอบมุ้งลวด เป็นต้น

3. ขวดแก้ว ได้แก่ ขวดใส ขวดสีขา ขวดสีเขียว เป็นต้น

4. เหล็กและโลหะต่างๆ ได้แก่ เหล็กหนา เหล็กบาง ชิ้นส่วนและซากรถยนต์ เครื่องยนต์ เป็นต้น

5. พลาสติก ได้แก่ ภาชนะบรรจุเครื่องดื่ม (Polyethylene terephthalate, PET) ภาชนะบรรจุนม (high-density Polyethylene, HDPE) และพลาสติกอื่นๆ เช่น Polystyrene (Styrofoam), Polyvinyl Chloride (PVC) เป็นต้น

6. แบตเตอรี่ ได้แก่ แบตเตอรี่รถยนต์ แบตเตอรี่รถจักรยานยนต์ ถ่านไฟฉาย เป็นต้น

สำหรับการเริ่มต้นการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย อาจจะเริ่มต้นง่ายๆ โดยการให้ชุมชนคัดแยกเพียงกระดาษหนังสือพิมพ์เก่าออกจากขยะมูลฝอยประเภทอื่นๆ หรือให้ชุมชนใช้ระบบถังขยะ 2 ใบ คัดแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยใบที่หนึ่งให้แยกประเภทขยะมูลฝอยจำพวกกระดาษ แก้ว เหล็กและโลหะ และอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สำหรับใบที่สองให้แยกประเภทขยะมูลฝอยจำพวกที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น เศษอาหาร เศษวัสดุชิ้นเล็กชิ้นน้อย เป็นต้น (21)

นอกจากจะจัดให้ครัวเรือนมีถังขยะ หรือภาชนะบรรจุขยะแบบแยกประเภทแล้วชุมชนควรจะมีถังขยะ หรือจุดรวบรวมขยะมูลฝอยโดยแยกประเภท (Drop-off Centers) เพื่อรวบรวมขยะมูล

ฝอยจากครัวเรือนควบคู่ไปด้วย อาจจะทำให้มีศูนย์รับซื้อกลับคืนสิ่งของที่ใช้ประโยชน์ได้ (Buy-Back) หรือจัดตั้งในรูปของคณะกรรมการเพื่อนำขยะมูลฝอยที่แยกประเภทจำพวกที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ นำไปจำหน่ายเพื่อนำรายได้เข้าสู่ระบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต่อไป

จากการดำเนินการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยของครัวเรือนซึ่งประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในประเทศต่างๆ ทั้งยุโรปและอเมริกาตามที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปมาตรการที่ใช้ในการดำเนินการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในครัวเรือนดังต่อไปนี้

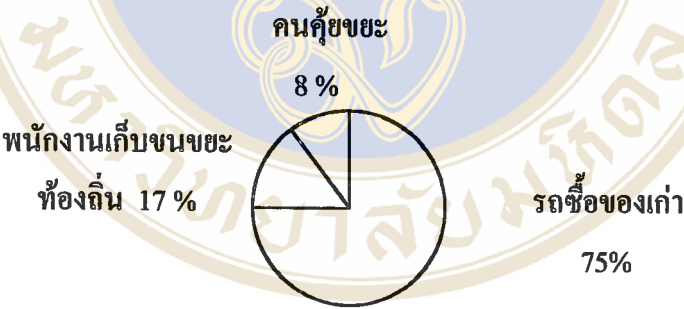
1. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างทั่วถึงโดยรูปแบบต่างๆ เช่น ดิจิทัลโฆษณา (ภาพโปสเตอร์) แจกแผ่นปลิว ออกอากาศทางรายการวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น
2. จัดให้มีเอกสารรายละเอียดที่ใช้ประกอบการแยกประเภทขยะมูลฝอย ให้แก่ครัวเรือนอย่างทั่วถึง เช่น เอกสารแนะนำการแยกประเภทขยะมูลฝอย เป็นต้น
3. จัดให้มีการอบรมสัมมนากลุ่มชุมชนต่างๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย เช่น จัดบรรยายตามสถานที่ราชการและแหล่งชุมชนต่างๆ เป็นต้น
4. แจกถังขยะเพื่อใช้ในการแยกประเภทขยะมูลฝอยให้แก่ครัวเรือน โดยไม่คิดมูลค่า เพื่อจูงใจให้ครัวเรือนมีการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปสู่ระบบเก็บขนมูลฝอยของชุมชน
5. จัดให้มีถังขยะแยกประเภทวางไว้ตามจุดต่างๆ ภายในชุมชน (Drop-off) อย่างทั่วถึง
6. จัดให้มีระบบการซื้อกลับคืนขยะมูลฝอยที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีก (Buy-back) ภายในชุมชน
7. จัดให้มีระบบการเก็บขนขยะมูลฝอยโดยแยกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ใช้มาตรการทางกฎหมาย ประกอบการจูงใจให้ครัวเรือนมีการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนนำไปสู่ระบบเก็บขนขยะมูลฝอยของชุมชน เช่น การออกกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติในการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างชัดเจนเพื่อให้ชุมชนมีการปฏิบัติตาม การลดค่าธรรมเนียมในการเก็บขนขยะมูลฝอยแก่ครัวเรือน ที่มีการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนนำไปสู่ระบบเก็บขนมูลฝอยของชุมชน เป็นต้น

การจัดระบบคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้ จะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง จะใช้เพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ และที่สำคัญคือ ต้องทำให้ชุมชนเห็นว่าการจัดระบบคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นสำคัญที่จะมีผลตอบสนองต่อชุมชนเอง ดังนั้นผู้ที่ต้องรับผิดชอบและดำเนินการระบบคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยจึงควรเป็นสมาชิกในชุมชนทุกคน

2.3.3 สถานการณ์การคัดแยกประเภทขยะชุมชนกลับมาใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

จากผลการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษในปี พ.ศ. 2539 (3) พบว่าปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้นทั้งหมดประมาณ 13.1 ล้านตัน ซึ่งมีปริมาณมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ซ้ำ และแปรรูปใหม่ (Reuse and Recycle) ประมาณ 5.6 ล้านตัน หรือร้อยละ 43 แต่มีการรวบรวมมูลฝอยจากชุมชนมาใช้ประโยชน์เพียงประมาณ 1.2 ล้านตัน หรือร้อยละ 9.2 เท่านั้น

สำหรับปริมาณมูลฝอยที่รวบรวมกลับมาใช้ประโยชน์มีการรวบรวมวัสดุที่เหลือใช้กลับมาโดยคนคู่ขยะประมาณ 0.1 ล้านตัน หรือร้อยละ 0.8 พนักงานเก็บขยะของท้องถิ่น ประมาณ 0.2 ล้านตัน หรือร้อยละ 1.7 และรถรับซื้อของเก่าประมาณ 0.9 ล้านตัน หรือร้อยละ 6.7 ดังในแผนภูมิที่ 2.4 ปริมาณขยะมูลฝอยที่มีการหมุนเวียนใช้ใหม่นี้ จะผ่านกลไกการเรียกคืนวัสดุเหลือใช้หลักๆ 2 ระบบ คือ ระบบมัดจำ และระบบซื้อขาย ในการศึกษาพบว่ามีสินค้าที่ผลิตหรือแปรรูปจากวัสดุเหลือใช้วางอยู่ในตลาดจำนวนมาก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม เป็นต้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักสินค้าดังกล่าว

แผนภูมิที่ 2.4 สัดส่วนปริมาณมูลฝอยที่มีการนำกลับมาใช้ใหม่ แจกแจงตามแหล่งผู้รวบรวม (1.2 ล้านตัน) ปี 2539

สำหรับสถานการณ์การนำมูลฝอย หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในเขต จังหวัดปทุมธานีปี 2539 จากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ (3) พบว่าจากปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น 427 ตัน/วัน และในจำนวนนี้พบว่าจะมีปริมาณมูลฝอยที่มีศักยภาพนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ถึง 153 ตัน/วัน หรือร้อยละ 35.7 แต่สถานการณ์ในปัจจุบันพบว่า มีการนำเอาปริมาณมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่เพียง 30 ตัน/วัน หรือร้อยละ 6.7 เท่านั้น ดังรายละเอียดที่แสดงในแผนภูมิที่ 2.5

จากแผนภูมิแสดงสภาพปัจจุบันของการคัดแยกประเภทขยะชุมชนกลับมาใช้ประโยชน์ของจังหวัดนครปฐม เมื่อปี 2539 ชำ้ต้นแสดงให้เห็นว่า ยังมีปริมาณขยะชุมชนที่มีศักยภาพนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ตกค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก แสดงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและไม่คุ้มค่า อีกทั้งยังตัวการสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาอีกมาก ฉะนั้นการคัดแยกประเภทขยะชุมชน เพื่อนำเอาส่วนที่ใช้ประโยชน์ได้กลับมาใช้หรือเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ (Reuse and Recycle) นั้น น่าจะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างดี เพราะนอกจากจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังช่วยลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องกำจัดยังทำให้้ง่ายต่อการกำจัด สามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอยก็มีส่วนในการเพิ่มรายได้ และส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนด้วย เพราะฉะนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะ โดยใช้กลวิธีของการคัดแยกประเภทขยะชุมชนก่อนทิ้ง ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอยในบ้านเรือน น่าจะเป็นกลยุทธ์การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ การนำเอาทรัพยากรบุคคลในพื้นที่ที่มีศักยภาพอยู่แล้ว อย่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มาส่งเสริมให้มีบทบาทในการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนแก่ประชาชนในพื้นที่ น่าจะส่งผลให้การจัดการมูลฝอยด้วยรูปแบบดังกล่าวประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สุจิตรา สิกขะมณฑล (9) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของงานสาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านที่มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนในจังหวัดลำปาง ปี พ.ศ. 2536 โดยการประเมินผลการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลที่รับผิดชอบหมู่บ้านที่มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การพึ่งตนเองของชุมชนทางสาธารณสุข การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านสาธารณสุข การปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามกิจกรรม 14 องค์ประกอบของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและกิจกรรมความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมวดสาธารณสุข เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบสอบถามที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านมีความคล้ายคลึงกันในด้านสภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคมและสภาพทางสังคม มีความเพียงพอในด้านสาธารณสุขปโภคและด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลมีผลงานงานอยู่ในระดับปานกลาง หมู่บ้านที่ศึกษามีการพึ่งตนเองของชุมชนทางสาธารณสุขอยู่ใน

ระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับสูง การบรรลุเกณฑ์ จปฐ. หมวดสาธารณสุขต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด และการปฏิบัติงานสาธารณสุขของอาสาสมัครสาธารณสุขมีผลงานอยู่ในระดับปานกลาง การพึ่งตนเองของชุมชนทางสาธารณสุขมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การพึ่งตนเองของชุมชนทางสาธารณสุขมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบรรลุเกณฑ์ จปฐ. หมวดสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาปัจจัยต่างๆ ของหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของงานสาธารณสุขมูลฐานพบว่า การนิเทศงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านสาธารณสุข การประกวดหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านสาธารณสุข และจำนวนแหล่งข้อมูลข่าวสารทางสาธารณสุขในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามกิจกรรม 14 องค์ประกอบของอาสาสมัครสาธารณสุข

สุภาณี รุ่งเรืองศรี (8) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารประชากรศึกษาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล และ อสม. ของจังหวัดชัยนาท โดยใช้ค่าสถิติร้อยละในการวิเคราะห์ พบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารด้านประชากรศึกษา ด้านผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงประชากรในเรื่องการเพิ่มจำนวนคนในครอบครัวหรือชุมชนอาจทำให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยทั้งในระดับครอบครัวและส่วนรวม และพบอีกว่า อสม. ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการให้คำแนะนำโดยการให้สื่อ พบว่า อสม. ส่วนใหญ่ใช้หอกระจายข่าวในการเผยแพร่ข่าวสารประชากรศึกษาและกองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (7) ได้วิจัยเพื่อประมวลผลการดำเนินงาน อสม. อำเภอสะเมิงจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลด้านอายุของ อสม. ที่มีผลต่อการดำเนินงานสาธารณสุขในชนบทโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ พบว่า อสม. มีบทบาทหน้าที่ในการกระจายข่าวแนะนำความรู้และสนใจประชาชนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวและการควบคุมวัณโรคและไข้ทรพิษ มีผลทำให้ความรู้ ทักษะคติของประชาชนในเรื่องดังกล่าวเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของ อสม. ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า อสม. ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลในฐานะผู้นำท้องถิ่นในชุมชนกลุ่มหนึ่ง มีศักยภาพอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานในชุมชนที่ผ่านมา เห็นได้จากผลงานซึ่งนับได้ว่าประสบความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมในระดับที่น่าพอใจ ฉะนั้น หากเอาจุดแข็งของ อสม. ดังกล่าวมาส่งเสริมให้ทำหน้าที่ในบทบาทของการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนแก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน จะทำให้การจัดการมูลฝอยโดยใช้วิธีการแยกประเภทขยะชุมชนประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เลือกศึกษาในสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในฐานะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) ในกิจกรรมงานสาธารณสุขมูลฐาน ที่เกี่ยวกับงานสุขภาพเฝ้าระวังและงานป้องกันและแก้ไขมลภาวะและสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดนครปฐม

3.1 รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสัมพันธ์แบบสหสัมพันธ์ (Correlation Studies) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อต้องการทราบระดับและความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยที่จะแสดงถึงความสามารถตอบสนองต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนของ อสม.

3.2 ขั้นตอนการศึกษา

3.2.1. ขั้นเตรียมการ

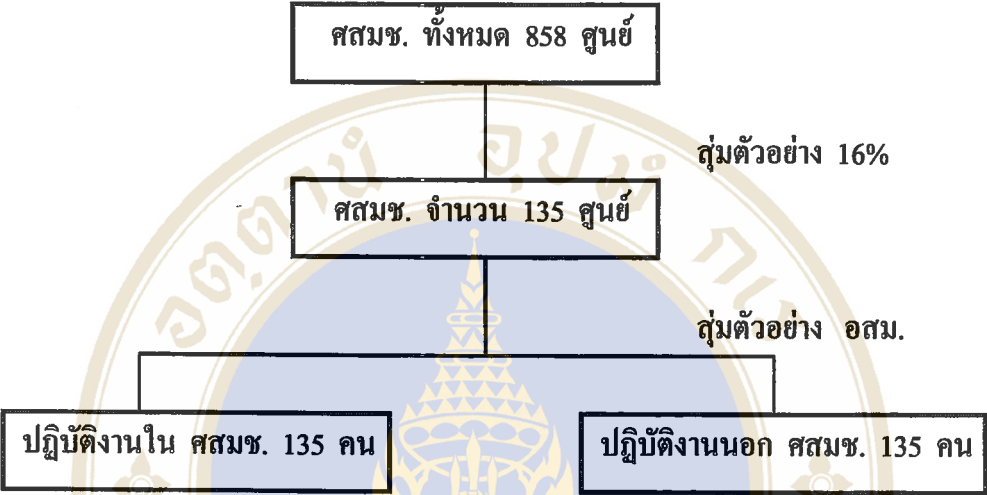
3.2.1.1 เลือกสถานที่ในการศึกษาโดยเลือกศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เพราะจังหวัดที่มีปัญหามลพิษด้านขยะมูลฝอยเป็นอันดับหนึ่ง (11)

3.2.1.2 เตรียมกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะสอบถาม

ประชากรศึกษา คือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ปฏิบัติงานในและนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ในจังหวัดนครปฐมจำนวน 6,520 คน จากจำนวน ศสมช. ทั้งหมด 858 ศูนย์ โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของ อสม. ที่ปฏิบัติงานในและนอก ศสมช. อย่างละ 1 คน จาก 135 ศูนย์ รวมเป็น 270 คน
- 2) วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธี Proportional to size (18) เพื่อให้เกิดความครอบคลุม และมีการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนที่ดีของ อสม. ที่ปฏิบัติงาน

อยู่ในและนอก ศสมช. โดยคิดสัดส่วนจากจำนวน ศสมช. ตามสัดส่วนที่มีอยู่ในแต่ละอำเภอแล้ว
เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Proposive Sampling) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงขั้นตอนและขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกรายอำเภอ

ลำดับ	อำเภอ	ศสมช. ทั้งหมด (ศูนย์)	ศสมช. ที่ทำการวิจัย	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการปฏิบัติงานของ อสม. (คน)		รวม
				ใน ศสมช.	นอก ศสมช.	
1.	เมือง	199	29	29	29	58
2.	นครชัยศรี	101	17	17	17	34
3.	สามพราน	134	22	22	22	44
4.	บางเลน	173	25	25	25	50
5.	กำแพงแสน	164	27	27	27	54
6.	ดอนตูม	67	12	12	12	24
7.	พุทธมณฑล	15	4	4	4	8
	รวม	858	135	135	135	270

3.2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามแบบวัดความรู้ แบบวัดทัศนคติ และแบบวัดพฤติกรรมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาเครื่องมือดังนี้

- ศึกษาทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทัศนคติของประชาชนต่อการแยกประเภทขยะ จากเอกสาร ตำรา และผู้เชี่ยวชาญ
- ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ศึกษา
- สร้างแบบวัดความรู้ โดยพยายามตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริง ความถูกต้อง สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
- สร้างแบบวัดทัศนคติ โดยกำหนดเนื้อหาของทัศนคติ ที่มีผลต่อการแยกประเภทขยะในด้านต่างๆ
- สร้างแบบวัดพฤติกรรม โดยกำหนดเนื้อหาของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน แบบไม่เป็นทางการ (Informal System) ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบเป็นทางการ (Formal System) ในอนาคต หากนำรูปแบบการแยกประเภทขยะมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ
- นำแบบสอบถามที่ได้ ไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับปรุง แก้ไข ให้มีความเหมาะสม ถูกต้องและตรงตามเนื้อหา
- นำแบบสอบถาม ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (TRY OUT) กับกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ และได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือไว้ดังนี้

3.2.2.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบบจำกัดตัวเลือก รวมถึงการศึกษาข้อความที่ต้องการตอบแยกได้ดังนี้

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- อาชีพหลัก
- ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

- รายได้อื่น
- สถานภาพของสมาชิกในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน
- การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- ปัญหาด้านขยะในพื้นที่ส่วนรับผิดชอบ
- วิธีการกำจัดขยะในพื้นที่

รวม 11 ข้อ

3.2.2.2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน

ในที่นี้เป็นแบบวัดแบบปรนัย 5 ตัวเลือก มีคำถามถูกที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว โดยมีเนื้อหาและรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน

รายการความรู้	เนื้อหาความรู้โดยสังเขป
-ความรู้เกี่ยวกับขยะที่เป็นของเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน	-ขยะ หมายถึง วัสดุที่ใช้แล้วในชีวิตประจำวัน บางส่วนสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
ความรู้ส่วนนี้มีคำถาม 3 ข้อ	-ขยะที่เกิดจากการอุปโภค บริโภค ในชีวิตประจำวันที่ยิมนำกลับมาผ่านกระบวนการรีไซเคิล (Recycle) เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ กระดาษ แก้ว พลาสติก และโลหะ
-ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบและที่มาของขยะที่เป็นของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวัน	-กระดาษได้จากการนำเยื่อไม้ ฟาง หรือเศษกระดาษ มาผ่านขั้นตอนกระบวนการผลิต
คำถามส่วนนี้มีคำถาม 4 ข้อ	-พลาสติก เป็นสารสังเคราะห์จากน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ
	-แก้ว เป็นการนำวัสดุธรรมชาติซิลิกา ควอตซ์ ผ่านกระบวนการหลอมและเป่าให้ขึ้นรูปทรง
	-โลหะ ที่นำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ภาชนะบรรจุของอุปโภคบริโภคจะทำจากแร่เหล็ก และอะลูมิเนียม โดยผ่านกระบวนการหลอม การตีแผ่ให้เป็นแผ่นแล้วขึ้นรูปทรงภาชนะ

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) แบบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน

รายการความรู้	เนื้อหาความรู้โดยสังเขป
-ความรู้เกี่ยวกับการนำของเหลือทิ้ง ใช้ในชีวิตประจำวันกลับมาใช้ใหม่ ในเรื่องสัญลักษณ์ และมูลค่าของ ขยะ	-วัสดุที่นำกลับมา เพื่อเข้ากระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse และ Recycle) ปัจจุบันในเมืองไทยมีกลุ่มที่รับซื้อได้ แก่ กระดาษ กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษสำนักงานงาน กระดาษลังใส่ของ ส่วนกระดาษเคลือบมันพลาสติก และ กระดาษกล่องนมที่เคลือบฟรอย ไม่มีการรับซื้อเพราะเพื่อ นำไปผลิตใหม่ไม่คุ้มกับต้นทุนในการผลิต -พลาสติกที่สามารถนำกลับเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลได้ ใหม่นั้น ได้แก่ พลาสติกภาชนะขวาน้ำดื่มไม่เจอปนสี ซึ่งใน การนำกลับมารีไซเคิลไม่ต้องใช้กระบวนการยุ่งยาก -แก้ว ส่วนใหญ่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ ยกเว้นแก้ว ชนิดพิเศษที่เจอปน -โลหะของเหลือประเภทวัสดุที่นิยมนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ อะลูมิเนียม เนื่องจากสามารถใช้วัสดุได้ทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์ และต้นทุนต่ำกว่าการนำวัสดุธรรมชาติมาผลิตใหม่ ส่วนวัสดุ ที่ผลิตจากเหล็กนั้นยังไม่นำกลับมาใช้ใหม่ เพราะต้นทุนการ ผลิตสูงกว่า -สำหรับสัญลักษณ์ต่างๆ ถ้าปรากฏอยู่ที่ใด จะทำให้ทราบ ว่าวัสดุนั้นสามารถนำกลับมาผ่านกระบวนการรีไซเคิล หรือทำจากวัสดุที่ผ่านกระบวนการรีไซเคิล เป็นการนำเอา วัสดุกลับมาใช้ใหม่
ความรู้ส่วนนี้มีคำถาม 7 ข้อ	
-ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะ	-ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน ที่กำจัดยาก ที่สุดได้แก่ แก้ว ซึ่งต้องใช้ความร้อนในการหลอมละลายสูง และจะฝังกลบต้องใช้เวลาในการย่อยสลาย -พลาสติก วิธีการกำจัดยุ่งยาก และก่อเกิดมลภาวะมาก -โลหะ ต้องใช้ความร้อนสูงและระยะเวลาการย่อยสลายนาน

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) แบบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน

รายการความรู้	เนื้อหาความรู้โดยสังเขป
ความรู้ส่วนนี้มีคำถาม 6 ข้อ	-กระดาษ เป็นวัสดุที่ทำลายได้ง่าย และย่อยสลายไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัสดุเหลือทิ้งในชีวิตประจำวันที่ดีที่สุด ได้แก่ การฟ้งกลบ เพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อย ก่อให้เกิดมลภาวะน้อย

แผนภูมิที่ 3.2 แสดงตราสัญลักษณ์ของการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่

สำหรับแบบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 20 ข้อ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ คือ

- ตอบถูกให้ 1 คะแนน
- ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์วัดระดับความรู้จากคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้
75 % ขึ้นไป	สูง
60-75 %	ปานกลาง
59% ลงมา	ต่ำ

3.2.2.3 แบบวัดทัศนคติที่มีผลต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสร้างแบบวัดทัศนคติตามหลักการของลิเคิล ซึ่งแต่ละข้อความมี 5 ตัวเลือก โดยสร้างข้อความที่มีเนื้อหาดังนี้ คือ

ตารางที่ 3.4 แบบวัดทัศนคติที่มีผลต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

รายการทัศนคติ	เนื้อหาโดยสังเขป
-ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อเศรษฐกิจ ข้อความเชิงบวก 3 ข้อ ข้อความเชิงลบ 3 ข้อ รวม 6 ข้อ	-ประหยัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานที่ต้องใช้ในการผลิตสินค้า -ลดอัตราการขนส่งที่ต้องใช้คนและเครื่องมือในการขนถ่ายและประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะ -มีส่วนแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติ
-ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อสังคม ข้อความเชิงบวก 3 ข้อ ข้อความเชิงลบ 3 ข้อ รวม 6 ข้อ	-ประชาชนมีส่วนร่วม และรับผิดชอบและเสียสละในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และแสดงถึงการมีระเบียบ วินัยของคนในชาติ
-ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อสิ่งแวดล้อม ข้อความเชิงบวก 3 ข้อ ข้อความเชิงลบ 3 ข้อ รวม 6 ข้อ	ลดผลกระทบจากขยะมูลฝอยที่จะเกิดกับสภาพแวดล้อม ทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น
-ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อนิเวศวิทยา ข้อความเชิงบวก 3 ข้อ ข้อความเชิงลบ 3 ข้อ รวม 6 ข้อ	ลดผลกระทบจากมลพิษที่จะเกิดกับสิ่งมีชีวิต และช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์

ในที่นี้แบบวัดทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนมีทั้งหมด 24 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวก 12 ข้อ ข้อความเชิงลบ 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
เฉยๆ	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

ตารางที่ 3.5 เกณฑ์วัดระดับทัศนคติจากคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
75 % ขึ้นไป	ดี
60-75 %	ปานกลาง
59% ลงมา	ต่ำ

3.2.2.4 แบบวัดพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย

-พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบไม่เป็นทางการ (Informal System) หรือที่เรียกว่า ระบบแอบแฝง ซึ่งเป็นพฤติกรรมการแยกประเภทขยะในชีวิตประจำวัน ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอยในครัวเรือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้แบบวัดพฤติกรรม จำนวน 5 ข้อ

-พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบเป็นทางการ (Formal System) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการแยกประเภทขยะในอนาคต (พฤติกรรมคาดหวัง) หากนำเอารูปแบบการแยกประเภทขยะชุมชนมาใช้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรม จำนวน 5 ข้อ

รวมแบบวัดพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวก 5 ข้อ ข้อความเชิงลบ 5 ข้อ โดยใช้มาตรวัดแบบ Graphic Rating Scale ชนิด 5 คำตอบ และให้คะแนนตามลักษณะข้อความ ซึ่งบ่งถึงพฤติกรรมที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง มีการให้คะแนนดังนี้

	<u>ข้อความเชิงบวก</u>	<u>ข้อความเชิงลบ</u>
ปฏิบัติทุกครั้ง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

ตารางที่ 3.6 เกณฑ์วัดระดับพฤติกรรมจากคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรม
75% ขึ้นไป	สูง
65 - 75%	ปานกลาง
59% ลงมา	ต่ำ

เมื่อสร้างแบบสอบ แบบวัดความรู้ แบบวัดทัศนคติและแบบวัดพฤติกรรมเรียบร้อยแล้วนำไปปรึกษาคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยด้วยกลวิธีการแยกประเภทขยะ เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องในการใช้ภาษา และความถูกต้องตรงต่อเนื้อหา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนหนึ่ง ให้เครื่องมือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2.2.5 การหาประสิทธิภาพของแบบวัดความรู้

นำแบบวัดความรู้ที่ทดสอบแล้ว มาตรวจให้คะแนนโดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน แล้วรวมคะแนนของแต่ละคนไว้ นำคะแนนของแต่ละคนมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาและเรียงจากคะแนนต่ำสุดขึ้นไปร้อยละ 27 ของจำนวนผู้ตอบทั้งหมด เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ จากนั้นนำมาวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาระดับความยากง่าย (Difficulty Level) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) (อ้างใน 15) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การหาค่าระดับความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกกระทำโดยใช้เทคนิค 27% ตามสูตร

ระดับความยากง่าย (P) =
$$\frac{PH + PL}{2n}$$

ค่าอำนาจจำแนก (r) =
$$\frac{PH - PL}{n}$$

โดย n = จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมดในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

PH = จำนวนผู้ตอบถูกเฉพาะในกลุ่มสูง 27%

PL = จำนวนผู้ตอบถูกเฉพาะในกลุ่มต่ำ 27%

โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกตอบคำถามที่เหมาะสม คือ ข้อความที่มีระดับความยากง่าย (P) ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกที่เป็นบวกไม่น้อยกว่า 0.20

เมื่อได้แบบวัดความรู้ที่มีความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกเหมาะสม แล้วนำแบบวัดดังกล่าวมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ ซึ่งเป็นความเที่ยงเชิงสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรคูเคอร์ริชาร์ดสัน 20 (KR-20) (15)

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[\frac{1 - \sum pq}{SX^2} \right]$$

โดย r_{tt} = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

K = จำนวนข้อในแบบสอบถามทั้งฉบับ

p = สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ

q = สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ (q = 1 - p)

SX² = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าแบบวัดความรู้อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้

3.2.2.6 การหาประสิทธิภาพของแบบวัดทัศนคติ

นำแบบวัดทัศนคติที่ทดสอบแล้วมารวบรวมคะแนนของแต่ละคน แล้วนำมาเรียงจากคะแนนสูงสุด ลงมาเรื่อยๆ 27 ของผู้ตอบทั้งหมดเป็นกลุ่มสูง และเรียงจากคะแนนต่ำสุดขึ้นไปเรื่อยๆ 27 ของผู้ตอบทั้งหมดเป็นกลุ่มต่ำ แล้วทำการตรวจนับคะแนนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมาหาค่าเฉลี่ย (X̄) ค่าความแปรปรวน (S²) สำหรับแบบสอบถามแต่ละข้อ ต้องหาค่าทั้งสองนี้จนหมดทุกข้อของทั้ง 2 กลุ่ม ดังนั้นในแต่ละข้อจะมีค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน 2 ค่าของ

กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด 1 ค่า และต่ำ 1 ค่า และนำค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนในแต่ละข้อไปหาค่าอำนาจจำแนกดังนี้ (19)

$$\text{ค่าอำนาจจำแนก (t)} = \frac{XH - XL}{\sqrt{\frac{SH^2 + SL^2}{n}}}$$

- เมื่อ XH = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มสูง 27%
- XL = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มต่ำ 27%
- SH² = ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง 27%
- SL² = ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ 27%
- n = จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงหรือต่ำ

เกณฑ์การคัดเลือกจะเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า หรือเท่ากับ 2.00 ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อความที่มีคุณภาพนำไปใช้ได้ ต่อจากนั้นก็นำมาทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยนำเอาข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสมมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทซ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (19)

$$\text{สูตรค่าความเชื่อมั่น (r)} = \frac{n}{n - 1} \frac{[1 - S_1^2]}{S_2^2}$$

- เมื่อ n = จำนวนข้อ
- S₁² = ค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
- S₂² = ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวม

โดยใช้เกณฑ์วัดความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ซึ่งถือได้ว่าเป็นไปได้ทัศนคติได้

3.2.2 7 การหาประสิทธิภาพแบบวัดพฤติกรรม

การหาประสิทธิภาพแบบวัดพฤติกรรมนั้น จะหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น โดยใช้รูปแบบวิธีการ และเกณฑ์เช่นเดียวกับแบบวัดทัศนคติ (19)

3.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ติดต่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยโดยการทำหนังสือจากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ไปถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครปฐม

3.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงวิธีการเก็บรวบรวมตลอดจนรายละเอียดของการตอบแบบสอบถามเข้าใจอย่างถูกต้อง เป็นผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 ขั้นตอนการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของแบบคำตอบในแต่ละตัวอย่าง นำมาตรวจให้คะแนน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for Social Sciences / Personal Computer) ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.4.1 การบรรยายลักษณะทั่วไปของข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

3.4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Single Factor) 1 ตัว (ระดับการวัดเป็นกลุ่ม) กับตัวแปรตาม 1 ตัว (ระดับการวัดเป็นช่วง) ใช้สถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance) ที่ระดับความเชื่อมั่น (p) 0.05 ในกรณีที่ตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (Pair Comparison) โดยใช้วิธี Sheffé's Method

3.5 ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล

หลังจากได้ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ก็นำข้อมูลดังกล่าวมานำเสนอในรูปแบบของ ตาราง การบรรยายผล และเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มศักยภาพของ อสม. ต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชน และสิ่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชน

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

4.1 ผลการศึกษา

การวิเคราะห์และการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม โดยจะนำเสนอผลการศึกษาก่อเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชน

ส่วนที่ 3 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชน

- การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชน
- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชน

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชน

4.1.1.1 ลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของ อสม. ในจังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น อสม. ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 270 คน พบว่า มีลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ดังนี้

1) เพศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น

เพศหญิง 140 คน

และชาย 130 คน

(ร้อยละ 51.9)

(ร้อยละ 48.1)

2) อายุ

อสม. ตัวอย่างจำนวน 270 คน
เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ถึง 64 ปี
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 37.0)
รองลงมาคือ ช่วงอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 28.1)
ช่วงอายุ ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 20.7)
ช่วงอายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 13.7)
และอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 4.0) ตามลำดับ
อายุโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 39.42 ปี

3) ระดับการศึกษา

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาภาคบังคับ (ร้อยละ 73.7)
รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 20.7)
ระดับวิชาชีพ/อนุปริญญา (ร้อยละ 3.7)
และระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

4) อาชีพ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม (ร้อยละ 47.8)
รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 23.7)
อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 15.2)
อาชีพปศุสัตว์ (ร้อยละ 9.6)
และอาชีพแม่บ้าน (ร้อยละ 3.7) ตามลำดับ

5) ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม.

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม. สูงสุด 28 ปี ต่ำสุด 2 ปี
เมื่อพิจารณาตามช่วงระยะเวลาการปฏิบัติงานพบว่า
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม.
6-10 ปี (ร้อยละ 38.5)
1-5 ปี (ร้อยละ 35.6)
11-20 ปี (ร้อยละ 20.4)
และมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 5.6) ตามลำดับ
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ อสม. ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยเฉลี่ย 9.46 ปี

6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีรายได้สูงสุด 24,000 บาท ต่ำสุด 1,800 บาท เฉลี่ย 5,216 บาท
เมื่อแบ่งตามกลุ่มรายได้แล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้

2,001 – 4,000 บาท	(ร้อยละ 34.8)	รองลงมา คือ
4,001 – 6,000 บาท	(ร้อยละ 34.1)	
ต่ำกว่า 2,000 บาท	(ร้อยละ 13.0)	
6,001 – 8,000 บาท	(ร้อยละ 11.9)	
และมากกว่า 8,000 บาท	(ร้อยละ 6.3)	ตามลำดับ

7) ลักษณะการปฏิบัติงาน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน 135 คน (ร้อยละ50.0)
และปฏิบัติงานอยู่นอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน 135 คน (ร้อยละ 50.0)

8) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลข่าวสารนานๆ ครั้ง (ร้อยละ 68.1)
ได้รับอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 23.7)
และไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (ร้อยละ 8.1) ตามลำดับ

9) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลจาก

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	(ร้อยละ 26.29)	รองลงมาคือ
โทรทัศน์	(ร้อยละ 22.22)	
หนังสือพิมพ์	(ร้อยละ 11.11)	
การฝึกอบรม	(ร้อยละ10.37)	
วิทยุ	(ร้อยละ 8.89)	
วารสารเพื่อน อสม.	(ร้อยละ 8.52)	
เอกสารเผยแพร่ของทางราชการ	(ร้อยละ 7.78)	
เพื่อนร่วมงาน	(ร้อยละ 2.96)	
และตำราบทความวิชาการ	(ร้อยละ 1.85)	ตามลำดับ

10) การประสบปัญหาด้านการกำจัดขยะของหมู่บ้านในปัจจุบัน

พบว่าในหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
ไม่มีปัญหาด้านการจัดเก็บขยะ (ร้อยละ 56.3)
และมีปัญหาด้านกำจัดขยะ (ร้อยละ 43.7) ตามลำดับ

11) รูปแบบการกำจัดขยะของหมู่บ้านในปัจจุบัน

พบว่า ในหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้วิธีการกำจัดโดย

การเผา	(ร้อยละ 55.19)
การทิ้งลงแม่น้ำ	(ร้อยละ 27.40)
กองทิ้งกลางแจ้ง	(ร้อยละ 7.41)
ส่งต่อไปกำจัดระบบอื่น	(ร้อยละ 7.41)
และการฝัง	(ร้อยละ 2.59) ตามลำดับ

4.1.1.2 ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

1) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้สูงสุด 17 คะแนน ต่ำสุด 3 คะแนน

คะแนนความรู้เฉลี่ยเท่ากับ 11.8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน

เมื่อแบ่งกลุ่มคะแนนความรู้พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ต่ำ	(ร้อยละ 52.6)
รองลงมาคือ ระดับความรู้ปานกลาง	(ร้อยละ 42.2)
และระดับความรู้สูง	(ร้อยละ 5.2) ตามลำดับ

2) ทักษะต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสูงสุด 120 คะแนน ต่ำสุด 71 คะแนน

คะแนนทักษะเฉลี่ยเท่ากับ 93.59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน

เมื่อแบ่งกลุ่มคะแนนทักษะพบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทักษะดีสูง	(ร้อยละ 66.3)
รองลงมาคือทักษะดีปานกลาง	(ร้อยละ 33.3)
และระดับทักษะต่ำ	(ร้อยละ 0.4) ตามลำดับ

3) พฤติกรรมการแยกประเภทของขยะชุมชน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสูงสุด 49 คะแนน ต่ำสุด 16 คะแนน

คะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 35.18 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนพฤติกรรมสูง (ร้อยละ 40.4)

รองลงมาคือระดับพฤติกรรมปานกลาง (ร้อยละ 36.3)

และระดับพฤติกรรมต่ำ (ร้อยละ 23.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
การแยกประเภทขยะชุมชน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ลักษณะทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด		270	100
เพศ			
	ชาย	130	48.1
	หญิง	140	51.9
อายุ			
	ต่ำกว่า 20 ปี	1	0.4
	20 – 29 ปี	37	13.7
	30 – 39 ปี	100	37.0
	40 – 49 ปี	76	28.1
	50 ปี ขึ้นไป	56	20.7
	$\bar{X} = 39.42$	S.D.= 2.65	Min = 18
			Max = 64
การศึกษา			
	การศึกษาก่อนบังคับ	199	73.7
	มัธยมศึกษา	56	20.7
	วิชาชีพ/อนุปริญญา	10	3.7
	ปริญญาตรี	5	1.9
	สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
อาชีพ			
	เกษตรกรรม (ทำนา,ทำสวน)	129	47.8
	ปศุสัตว์ (เลี้ยงสัตว์)	26	9.6
	ค้าขาย	41	15.2
	รับจ้าง พนักงานบริษัท ร้านค้า	64	23.7
	แม่บ้าน	10	3.7

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) ลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ
การแยกประเภทขยะชุมชน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม.		
1 – 5 ปี	96	35.6
6 – 10 ปี	104	38.5
11 – 20 ปี	55	20.4
20 ปีขึ้นไป	15	5.6
$\bar{X} = 9.46$ S.D.= 0.88 Min = 2 Max = 28		
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 2,00 บาท	35	13.0
2,001 – 4,000 บาท	94	34.8
4,001 – 6,000 บาท	92	34.1
6,001 – 8,000 บาท	32	11.9
8,000 บาท ขึ้นไป	17	6.3
$\bar{X} = 5,216$ S.D.= 3.64 Min = 1,800 Max = 24,000		
ลักษณะการปฏิบัติงานของ อสม.		
ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน	135	50.0
ปฏิบัติงานนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน	135	50.0
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน		
ไม่ได้รับ	22	8.1
ได้รับ นานๆ ครั้ง	184	68.1
ได้รับสม่ำเสมอ	64	23.7

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) ลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ
การแยกประเภทขยะชุมชน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนที่ได้รับมากที่สุด		
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	71	26.29
โทรทัศน์	60	22.22
หนังสือพิมพ์	30	11.11
การฝึกอบรม	28	10.37
วิทยุ	24	8.89
วารสารเพื่อ อสม.	23	8.52
เอกสารเผยแพร่ของทางราชการ	21	7.78
เพื่อนร่วมงาน	8	2.96
ตำรา บทความวิชาการ	5	1.85
การประสบปัญหาด้านการกำจัดขยะของหมู่บ้าน		
ไม่มีปัญหา	152	56.3
มีปัญหา	118	43.7
รูปแบบการกำจัดขยะของหมู่บ้านในปัจจุบัน		
การเผา	149	55.19
การทิ้งลงแม่น้ำ	74	27.4
กองทิ้งกลางแจ้ง	20	7.41
ส่งต่อไปกำจัดระบบอื่น	20	7.41
การฝัง	7	2.59
ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน		
ระดับความรู้ต่ำ (0-11 คะแนน)	142	52.6
ระดับความรู้ปานกลาง (12-15 คะแนน)	114	42.2
ระดับความรู้สูง (16-20 คะแนน)	14	5.2
$\bar{X} = 11.18$ S.D.= 2.56 Min = 3 Max = 17		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) ลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน		
ระดับทัศนคติต่ำ (0-71 คะแนน)	1	0.4
ระดับทัศนคติปานกลาง (72-90 คะแนน)	90	33.3
ระดับทัศนคติสูง (90-120 คะแนน)	179	66.3
$\bar{X} = 93.59$ S.D.= 9.43 Min = 71 Max = 120		
พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน		
ระดับพฤติกรรมต่ำ (0-29 คะแนน)	63	23.3
ระดับพฤติกรรมปานกลาง (30-37 คะแนน)	68	36.3
ระดับพฤติกรรมสูง (38-50 คะแนน)	109	40.4
$\bar{X} = 35.18$ S.D.= 6.87 Min = 16 Max = 49		

4.1.2 การวิเคราะห์ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน ในแต่ละหมวดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

4.1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนในแต่ละหมวดความรู้

1) ความรู้เกี่ยวกับขยะที่เป็นของเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน

เมื่อพิจารณาตามระดับคะแนน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนและการแบ่งกลุ่มที่กำหนดไว้ พบว่า อสม. มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับขยะที่เป็นของเหลือใช้ในชีวิตประจำวันในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.65 รองลงมา คือ มีคะแนนความรู้ระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 28.1 และคะแนนความรู้ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 22.2 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับขยะที่เป็นของเหลือใช้ในชีวิตประจำวันเท่ากับ 1.84 คะแนน จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน

2) ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบและที่มาของขยะที่เป็นของเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน

พบว่า อสม. มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบและที่มาของขยะชุมชน ในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมา คือ มีคะแนนความรู้ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 45.6 และคะแนนความรู้ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เท่ากับ 1.63 จากคะแนนเต็ม 4 คะแนน

3) ความรู้เกี่ยวกับการนำของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวันกลับมาใช้ใหม่

ในเรื่องสัญลักษณ์และมูลค่าของขยะ

พบว่า อสม. มีคะแนน ความรู้เกี่ยวกับการนำของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวันกลับมาใช้ใหม่ ในเรื่องสัญลักษณ์และมูลค่าของขยะในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.7 รองลงมา คือ มีคะแนนความรู้ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 26.7 และคะแนนความรู้ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 19.6 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ย ของความรู้เท่ากับ 4.31 จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน และ

4) ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะ

พบว่า อสม. มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับ การกำจัดขยะในระดับต่ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมา คือ มีคะแนนความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.6 และมีคะแนนความรู้ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 17.4 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เท่ากับ 3.39 จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของระดับคะแนนในแต่ละหมวดความรู้

หมวดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้เกี่ยวกับของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวัน		
รวมทุกข้อคำถาม 3 คะแนน		
ต่ำ (0-1 คะแนน)	76	28.1
ปานกลาง (2 คะแนน)	134	49.6
สูง (3 คะแนน)	60	22.2
$\bar{X} = 1.84$	S.D.= 0.87	Min = 0 Max = 3
ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบ และที่มา ของขยะที่เป็นของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวัน		
รวมทุกข้อคำถาม 4 คะแนน		
ต่ำ (0-1 คะแนน)	123	45.6
ปานกลาง (2-3 คะแนน)	141	52.2
สูง (4 คะแนน)	6	2.2
$\bar{X} = 1.63$	S.D.= 0.96	Min = 0 Max = 4
ความรู้เกี่ยวกับการนำของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวันกลับมาใช้ใหม่ในเรื่องสัญลักษณ์และมูลค่าของขยะ		
รวมทุกข้อคำถาม 7 คะแนน		
ต่ำ (0-3 คะแนน)	72	26.7
ปานกลาง (4-5 คะแนน)	145	53.7
สูง (6-7 คะแนน)	53	19.6
$\bar{X} = 4.31$	S.D.= 1.36	Min = 0 Max = 7
ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะ		
รวมทุกข้อคำถาม 6 คะแนน		
ต่ำ (0-2 คะแนน)	143	53
ปานกลาง (3-4 คะแนน)	80	29.6
สูง (5-6 คะแนน)	47	17.4
$\bar{X} = 3.39$	S.D.= 1.21	Min = 0 Max = 6

4.1.2.2 ทักษะการแยกประเภทชุมชนในแต่ละหมวดทัศนคติ

1) ทักษะการแยกประเภทชุมชนต่อเศรษฐกิจ

อสม. มีคะแนนทัศนคติการแยกประเภทชุมชนต่อเศรษฐกิจในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมา คือ มีคะแนนทัศนคติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.7 และคะแนนทัศนคติในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเท่ากับ 22.67 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

2) ทักษะการแยกประเภทชุมชนต่อสังคม

อสม. มีคะแนนทัศนคติการแยกประเภทชุมชนต่อสังคมในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมา คือ มีคะแนนทัศนคติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.3 และคะแนนทัศนคติในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเท่ากับ 24.32 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

3) ทักษะการแยกประเภทชุมชนต่อสิ่งแวดล้อม

อสม. มีคะแนนทัศนคติการแยกประเภทชุมชนต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.2 รองลงมา คือ มีคะแนนทัศนคติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.2 และคะแนนทัศนคติในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 2.6 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเท่ากับ 24.05 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

4) ทักษะการแยกประเภทชุมชนต่อนิเวศวิทยา

อสม. มีคะแนนทัศนคติการแยกประเภทชุมชนต่อนิเวศวิทยาในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.1 รองลงมา คือ มีคะแนนทัศนคติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.0 และคะแนนทัศนคติในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเท่ากับ 22.54 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนร้อยละของระดับคะแนนในแต่ละหมวดทัศนคติ

หมวดทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อเศรษฐกิจ รวม 30 คะแนน		
ต่ำ (0-17 คะแนน)	12	4.4
ปานกลาง (18-22 คะแนน)	110	40.7
สูง (23-30 คะแนน)	148	54.8
$\bar{X} = 22.67$ S.D.= 3.23 Min = 14 Max = 30		
ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อสังคม รวม 30 คะแนน		
ต่ำ (0-17 คะแนน)	1	0.4
ปานกลาง (18-22 คะแนน)	63	23.3
สูง (23-30 คะแนน)	206	76.3
$\bar{X} = 24.32$ S.D.= 2.61 Min = 15 Max = 30		
ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อสิ่งแวดล้อม รวม 30 คะแนน		
ต่ำ (0-17 คะแนน)	7	2.6
ปานกลาง (18-22 คะแนน)	60	22.2
สูง (23-30 คะแนน)	203	75.2
$\bar{X} = 24.05$ S.D.= 3.23 Min = 13 Max = 30		
ทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนต่อนิเวศวิทยา รวม 30 คะแนน		
ต่ำ (0-7 คะแนน)	16	5.9
ปานกลาง (18-22 คะแนน)	108	40.0
สูง (23-30 คะแนน)	146	54.1
$\bar{X} = 22.54$ S.D.= 3.49 Min = 10 Max = 30		

4.1.2.3 พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนในแต่ละหมวดพฤติกรรม

1) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบไม่เป็นทางการ

เมื่อพิจารณาตามระดับคะแนน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนและแบ่งกลุ่มที่กำหนดไว้ พบว่า อสม. มีคะแนนพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบไม่เป็นทางการในระดับต่ำ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาคือ มีคะแนนในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 32.6 และคะแนนพฤติกรรมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.0 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมเท่ากับ 16.2 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน

2) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบเป็นทางการ

พบว่า อสม. มีคะแนนพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบเป็นทางการในระดับสูง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมาคือ มีคะแนนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.3 และคะแนนพฤติกรรมในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 14.4 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมเท่ากับ 18.98 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนร้อยละของระดับคะแนนในแต่ละหมวดพฤติกรรม

หมวดพฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมการแยกขยะชุมชนแบบไม่เป็นทางการ		
รวม 25 คะแนน		
ต่ำ (0-14 คะแนน)	101	37.4
ปานกลาง (15-18 คะแนน)	81	30.0
สูง (19-25 คะแนน)	88	32.6
$\bar{x}$ = 16.20	S.D.= 4.49	Min = 5 Max = 25
พฤติกรรมการแยกขยะชุมชนแบบเป็นทางการ		
รวม 25 คะแนน		
ต่ำ (0-14 คะแนน)	39	14.4
ปานกลาง (15-18 คะแนน)	71	26.3
สูง (19-25 คะแนน)	160	59.3
$\bar{X}$ = 18.98	S.D.= 4.11	Min = 7 Max = 25

4.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

4.1.3.1 การศึกษาปัจจัยด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

1) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามเพศ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ยพบว่า เพศหญิง มีความรู้สูงสุด คือมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 11.22 คะแนน ส่วนเพศชายมีความรู้สูงสุด 11.14 คะแนน จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้ในแต่ละกลุ่มเพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง เพศต่างกันไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

2) ทักษะต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามเพศ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนทักษะเฉลี่ยพบว่า เพศหญิง มีความรู้สูงสุด คือมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 94.50 คะแนน ส่วนเพศชายมีทักษะสูงสุด 92.62 คะแนน จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ทักษะในแต่ละกลุ่ม เพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง เพศต่างกันไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในด้านทักษะต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

3) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามเพศ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยพบว่า เพศหญิง มีพฤติกรรมสูงสุด คือมีคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย 36.55 คะแนน ส่วนเพศชายมีพฤติกรรมสูงสุด 33.71 คะแนน จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มเพศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง เพศต่างกันมีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

เนื่องจากตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียง 2 กลุ่ม จึงไม่ต้องทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มเพศเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ความรู้				
ชาย	130	11.14	2.58	F=0.058
หญิง	140	11.22	2.55	F= 0.810
ทักษะ				
ชาย	130	92.62	9.23	F=2.683
หญิง	140	94.50	9.56	F= 0.103
พฤติกรรม				
ชาย	130	33.71	9.68	F=11.986
หญิง	140	36.55	6.78	F= 0.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มอายุ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ยพบว่า กลุ่มอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีคะแนนความรู้สูงสุด คือ 12 คะแนน รองลงมาคือกลุ่มอายุ 30-35 ปี (11.66 คะแนน) กลุ่มอายุ 20-29 ปี (11.37 คะแนน) กลุ่มอายุมากกว่า 50 ปี (10.94 คะแนน) และกลุ่มอายุ 40-49 ปี (10.63 คะแนน) ตามลำดับ จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้ในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 หมายถึง กลุ่มอายุต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

5) ทักษะต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มอายุ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนทักษะเฉลี่ยพบว่า กลุ่มอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีคะแนนทักษะสูงสุด คือ 101 คะแนน รองลงมาคือกลุ่มอายุ 20-29 ปี (96.32 คะแนน) กลุ่มอายุ 30-39 ปี (94.40 คะแนน) กลุ่มอายุมากกว่า 50 ปี (92.66 คะแนน) และกลุ่มอายุ 40-49 ปี (91.80 คะแนน) ตามลำดับ จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ทักษะในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 หมายถึง กลุ่มอายุต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันด้านทักษะต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

๖) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามอายุ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย พบว่า กลุ่มอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีคะแนนพฤติกรรมสูงสุด คือ 43 คะแนน รองลงมาคือกลุ่มอายุ 20-29 ปี (36.51คะแนน) กลุ่มอายุ 30-39 ปี (35.35 คะแนน) กลุ่มอายุมากกว่า 50 ปี (35.01 คะแนน) และกลุ่มอายุ 40-49 ปี (34.35 คะแนน) ตามลำดับ จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 หมายถึง กลุ่มอายุต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ความรู้				
ต่ำกว่า 20 ปี	1	12.00	-	F=1.968
20-29 ปี	37	11.37	3.20	F= 0.100
30-39 ปี	100	11.66	2.48	
40-49 ปี	76	10.63	2.37	
50 ปีขึ้นไป	56	10.94	2.39	
ทักษะคิด				
ต่ำกว่า 20 ปี	1	101.00	-	F=1.960
20-29 ปี	37	96.32	8.63	F= 0.101
30-39 ปี	100	94.40	10.43	
40-49 ปี	76	91.80	8.64	
50 ปีขึ้นไป	56	92.66	8.73	
พฤติกรรม				
ต่ำกว่า 20 ปี	1	43.00	-	F=0.967
20-29 ปี	37	36.51	7.10	F= 0.426
30-39 ปี	100	35.35	6.81	
40-49 ปี	76	34.35	6.91	
50 ปีขึ้นไป	56	35.01	6.79	

7) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับวิชาชีพ/อนุปริญญา มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 12.30 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี	(12.20 คะแนน)
กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา	(11.33 คะแนน)
กลุ่มที่มีการศึกษาภาคบังคับ	(11.06 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้ ในแต่ละระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายถึง ระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

8) ทักษะการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนทักษะการแยกขยะเฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับวิชาชีพ/อนุปริญญา มีคะแนนทักษะการแยกขยะเฉลี่ยสูงสุด คือ 96.50 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี	(96.20 คะแนน)
กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา	(94.05 คะแนน)
กลุ่มที่มีการศึกษาภาคบังคับ	(93.25 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ในแต่ละระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายถึง ระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านทักษะการแยกประเภทขยะชุมชน

9) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อหาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับวิชาชีพ/อนุปริญญา มีคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยสูงสุด คือ 37.80 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี	(37.26 คะแนน)
กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา	(34.59 คะแนน)
กลุ่มที่มีการศึกษาภาคบังคับ	(30.20 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายถึง ระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมของแต่ละกลุ่มระดับการศึกษาเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe Method พบว่า กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมดีกว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาภาคบังคับ และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ส่วนอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ความรู้				
การศึกษาภาคบังคับ	199	11.06	2.62	F=1.116
มัธยมศึกษา	56	11.33	2.39	F= 0.343
วิชาชีพ/อนุปริญญา	10	12.30	2.58	
ปริญญาตรี	5	12.20	1.09	
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0	0	
ทัศนคติ				
การศึกษาภาคบังคับ	199	93.25	9.55	F=0.570
มัธยมศึกษา	56	94.05	9.12	F= 0.635
วิชาชีพ/อนุปริญญา	10	96.50	9.09	
ปริญญาตรี	5	96.20	8.64	
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0	0	
พฤติกรรม				
การศึกษาภาคบังคับ	199	34.59	6.71	F = 3.661
มัธยมศึกษา	56	37.26	7.04	F = 0.013*
วิชาชีพ/อนุปริญญา	10	37.80	6.79	
ปริญญาตรี	5	30.20	6.01	
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0	0	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

10) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ย พบว่า กลุ่มอาชีพปศุสัตว์มีคะแนนความรู้สูงสุด คือ 11.80 คะแนน รองลงมาคือ

กลุ่มอาชีพแม่บ้าน (11.50 คะแนน)

กลุ่มอาชีพเกษตรกรกรรม (ทำนา,ทำสวน) (11.21 คะแนน)

กลุ่มอาชีพค้าขาย (10.97 คะแนน)

อาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัทร้านค้า (10.95 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง กลุ่มอาชีพต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

11) ทักษะการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนทักษะเฉลี่ย พบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรกรรม (ทำนา,ทำสวน) มีคะแนนทักษะเฉลี่ย สูงที่สุด คือ 94.81 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่มอาชีพปศุสัตว์ (92.92 คะแนน)

กลุ่มอาชีพรับจ้าง (92.79 คะแนน)

กลุ่มอาชีพค้าขาย (92.34 คะแนน)

และอาชีพแม่บ้าน (89.90 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ทักษะ ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง กลุ่มอาชีพต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านทักษะต่อการการแยกประเภทขยะชุมชน

12) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย พบว่า กลุ่มอาชีพแม่บ้านมีคะแนนพฤติกรรม สูงที่สุด คือ 38.30 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่มอาชีพปศุสัตว์ (36.11 คะแนน)

กลุ่มอาชีพค้าขาย (35.90 คะแนน)

กลุ่มอาชีพเกษตรกรกรรม (ทำนา,ทำสวน) (35.25 คะแนน)

และ กลุ่มอาชีพรับจ้าง (33.73 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มอาชีพ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง กลุ่มอาชีพต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ตารางที่ 4.8 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกันเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		A	B	C	D	E
	$\bar{X}$	34.59	37.26	37.80	30.20	-
การศึกษากาตบังคับ (A)	34.59	-	2.67*	3.21	4.39	-
มัธยมศึกษา (B)	37.26	-	-	0.54	7.06*	-
วิชาชีพ/อนุปริญญา (C)	37.80	-	-	-	7.60	-
ปริญญาตรี (D)	30.20	-	-	-	-	-
สูงกว่าปริญญา (E)	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ความรู้				
เกษตรกรรวม	129	11.21	2.75	F=0.621
ปศุสัตว์	26	11.80	2.11	F= 0.648
ค้าขาย	41	10.97	2.05	
รับจ้าง	64	10.95	2.68	
แม่บ้าน	10	11.50	2.36	
ทัศนคติ				
เกษตรกรรวม	129	94.81	10.06	F=1.254
ปศุสัตว์	26	92.92	7.87	F= 0.288
ค้าขาย	41	92.34	9.47	
รับจ้าง	64	92.79	8.16	
แม่บ้าน	10	89.90	11.54	
พฤติกรรม				
เกษตรกรรวม	129	35.25	6.57	F=1.470
ปศุสัตว์	26	36.11	7.01	P = 0.212
ค้าขาย	41	35.90	6.42	
รับจ้าง	64	33.73	7.57	
แม่บ้าน	10	38.30	6.70	

13) ความรู้ เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนจำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม.

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี มีคะแนนความรู้เฉลี่ยสูงสุดคือ 11.51 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่ม 11-20 ปี	(11.23 คะแนน)
กลุ่ม 1-5 ปี	(10.39 คะแนน)
และกลุ่ม มากกว่า 20 ปี	(10.26 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกันในหน้าที่ อสม. ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

14) ทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม.

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนทักษะคิดเฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี มีคะแนนทักษะคิดเฉลี่ยสูงสุดคือ 95.31 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่ม 11-20 ปี	(92.85 คะแนน)
กลุ่ม 1-5 ปี	(92.56 คะแนน)
และกลุ่ม มากกว่า 20 ปี	(90.20 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ทักษะคิดแต่ละกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน ในหน้าที่ อสม. ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

15) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม.

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี มีคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยสูงสุดคือ 36.09 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่ม 11-20 ปี	(35.63 คะแนน)
กลุ่ม มากกว่า 20 ปี	(34.93 คะแนน)
และ กลุ่ม 1-5 ปี	(33.98 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน ในหน้าที่ อสม. ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ
และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ความรู้				
1-5 ปี	96	10.93	2.63	F=1.543
6-10 ปี	104	11.51	2.58	F= 0.204
11-20 ปี	55	11.23	2.24	
20 ปี ขึ้นไป	15	10.26	2.93	
ทัศนคติ				
1-5 ปี	96	92.85	9.61	F=2.249
6-10 ปี	104	95.31	9.23	F= 0.083
11-20 ปี	55	92.56	9.51	
20 ปี ขึ้นไป	15	90.20	8.04	
พฤติกรรม				
1-5 ปี	96	33.98	6.93	F=1.674
6-10 ปี	104	36.09	7.37	F= 0.173
11-20 ปี	55	35.63	5.91	
20 ปี ขึ้นไป	15	34.93	5.53	

16) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามรายได้

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ย พบว่ากลุ่มที่มีรายได้ 6,001-8,000 บาท มีคะแนนความรู้เฉลี่ยสูงที่สุดคือ 12.03คะแนน รองลงมา คือ

รายได้ 4,001-6,000	(11.60 คะแนน)
รายได้ 8,000 บาท ขึ้นไป	(11.41 คะแนน)
รายได้ 2,001-4,000 บาท	(10.77 คะแนน)
รายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท	(10.28 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบความรู้ในแต่ละกลุ่มรายได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง รายได้ต่างกัน มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มรายได้เป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe Method พบว่า กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,001-8,000 บาท มีความรู้เกี่ยวกับขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท ส่วนคู่อื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.12)

17) ทักษะการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามรายได้

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนทักษะการแยกประเภทขยะชุมชนของกลุ่มที่มีรายได้ 4,001-6,000 บาท มีคะแนนทักษะการแยกประเภทขยะชุมชนสูงสุดคือ 95.68 คะแนนรองลงมา คือ

รายได้ 8,000 บาท ขึ้นไป	(93.47 คะแนน)
รายได้ 6,001 – 8,000 บาท	(93.34 คะแนน)
รายได้ 2,001-4,000 บาท	(92.91 คะแนน)
และรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท	(90.22 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่าทักษะการแยกประเภทขยะชุมชนในแต่ละกลุ่มรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง รายได้ต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านทักษะการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มรายได้เป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe Method พบว่า กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีทักษะการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท ส่วนคู่อื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.13)

18) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามรายได้

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนของกลุ่มที่มีรายได้ 4,001-6,000 บาท มีคะแนนพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนสูงสุดคือ 35.52 คะแนนรองลงมา คือ

รายได้ 8,000 บาท ขึ้นไป	(35.35 คะแนน)
รายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท	(35.25 คะแนน)
รายได้ 2,001-4,000 บาท	(35.00 คะแนน)
และรายได้ 6,001-8,000 บาท	(34.62 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง รายได้ต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะคติด และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามรายได้ (ต่อเดือน)

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ความรู้				
ต่ำกว่า 2,000 บาท	35	10.28	2.19	F=3.311 F= 0.011*
2,001-4,000 บาท	94	10.77	2.44	
4,001-6,000 บาท	92	11.60	2.86	
6,001-8,000 บาท	32	12.03	2.48	
8,000 บาท ขึ้นไป	17	11.41	1.32	
ทัศนคติ				
ต่ำกว่า 2,000 บาท	35	90.22	8.06	F=2.420 F= 0.049*
2,001-4,000 บาท	94	92.91	10.54	
4,001-6,000 บาท	92	95.68	8.88	
6,001-8,000 บาท	32	93.34	8.60	
8,000 บาท ขึ้นไป	17	93.47	8.19	
พฤติกรรม				
ต่ำกว่า 2,000 บาท	35	35.25	5.98	F=0.127 F= 0.973
2,001-4,000 บาท	94	35.00	6.73	
4,001-6,000 บาท	92	35.52	7.31	
6,001-8,000 บาท	32	34.62	7.01	
8,000 บาท ขึ้นไป	17	35.35	7.38	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.12 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน
ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้ต่างกันเป็นรายคู่

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	A	B	C	D	E
		10.28	10.77	11.60	12.03	11.41
ต่ำกว่า 2,000 บาท (A)	10.28	-	0.49	1.32	1.75*	1.13
2,001-4,000 บาท (B)	10.77	-	-	0.83	1.26	0.64
4,001-6,000 บาท (C)	11.60	-	-	-	0.43	0.19
6,001-8,000 บาท (D)	12.03	-	-	-	-	0.62
8,000 บาท ขึ้นไป (E)	11.41	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.13 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน
ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้ต่างกันเป็นรายคู่

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	A	B	C	D	E
		90.22	92.91	95.68	93.34	93.47
ต่ำกว่า 2,000 บาท (A)	90.22	-	2.69	5.46*	3.12	3.25
2,001-4,000 บาท (B)	92.91	-	-	2.77	0.43	0.56
4,001-6,000 บาท (C)	95.68	-	-	-	2.34	2.21
6,001-8,000 บาท (D)	93.34	-	-	-	-	0.13
8,000 บาท ขึ้นไป (E)	93.47	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

19) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่ได้รับข่าวสารนานๆ ครั้ง มีคะแนนความรู้เฉลี่ยสูงสุดคือ 11.37 คะแนน รองลงมา คือ กลุ่มที่ได้รับสม่ำเสมอ (10.82 คะแนน) และกลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (10.63 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้ในแต่ละกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน ไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

20) ทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนทักษะคิดเฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่ได้รับสม่ำเสมอ มีคะแนนทักษะคิดเฉลี่ยสูงสุดคือ 95.78 คะแนน รองลงมา คือ กลุ่มที่ได้รับข่าวสารนานๆ ครั้ง (93.33 คะแนน) และกลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (89.45 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ทักษะคิดในแต่ละกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะคิดของแต่ละกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe Method พบว่า กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มที่ได้รับข่าวสารนานๆ ครั้ง และกลุ่มที่ได้รับข่าวสารสม่ำเสมอ มีทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร

ส่วนคู่อื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.15)

21) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย พบว่า กลุ่มที่ได้รับสม่ำเสมอ มีคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยสูงสุด 37.34 คะแนน รองลงมา คือ กลุ่มที่ได้รับข่าวสารนานๆ ครั้ง (34.80 คะแนน) และกลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (32.09 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมของแต่ละกลุ่มที่ได้รับข้อมูล

ข่าวสารเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe Method พบว่า กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มที่ได้รับข่าวสารสม่ำเสมอ มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารนานๆ ครั้ง และกลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร

ส่วนคู่อื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

การได้รับข้อมูลข่าวสาร				
เกี่ยวกับการแยก	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ประเภทขยะชุมชน				
ความรู้				
ไม่ได้รับ	64	10.82	2.19	F=1.634 P= 0.197
ได้รับนานๆ ครั้ง	184	11.37	2.71	
ได้รับสม่ำเสมอ	22	10.63	2.15	
ทัศนคติ				
ไม่ได้รับ	64	95.78	10.26	F=3.993 P= 0.020*
ได้รับนานๆ ครั้ง	184	93.33	9.07	
ได้รับสม่ำเสมอ	22	89.45	8.62	
พฤติกรรม				
ไม่ได้รับ	64	37.34	6.27	F=5.861 P= 0.003*
ได้รับนานๆ ครั้ง	184	34.80	6.98	
ได้รับสม่ำเสมอ	22	32.09	6.08	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.15 แสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกันเป็นรายคู่

กลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	$\bar{X}$	A	B	C
		89.45	93.33	95.78
ไม่ได้รับ (A)	89.45	-	3.88*	6.33*
ได้รับนานๆ ครั้ง (B)	93.33	-	-	2.45
ได้รับสม่ำเสมอ (C)	95.78	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.16 แสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกันเป็นรายคู่

กลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	$\bar{X}$	A	B	C
		32.09	34.80	37.34
ไม่ได้รับ (A)	32.09	-	2.71	5.25*
ได้รับนานๆ ครั้ง (B)	34.80	-	-	2.54*
ได้รับสม่ำเสมอ (C)	37.34	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

22) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานของ อสม.

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ยพบว่า กลุ่มที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีคะแนนความรู้เฉลี่ยสูงที่สุดคือ 11.36 คะแนน รองลงมา คือ กลุ่มที่ปฏิบัติงานนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีคะแนนความรู้เฉลี่ยเท่ากับ 10.88 คะแนน

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้ในแต่ละกลุ่มลักษณะการปฏิบัติงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

23) ทักษะการคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานของ อสม.

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนทักษะการคิดเฉลี่ยพบว่า กลุ่มที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีคะแนนทักษะการคิดเฉลี่ยสูงสุดคือ 93.69 คะแนน รองลงมา คือ กลุ่มที่ปฏิบัติงานนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีคะแนนทักษะการคิดเฉลี่ยเท่ากับ 93.43 คะแนน

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ทักษะการคิดในแต่ละกลุ่มลักษณะการปฏิบัติงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านทักษะการคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

24) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงานของ อสม.

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยพบว่า กลุ่มที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยสูงสุดคือ 35.46 คะแนน รองลงมา คือ กลุ่มที่ปฏิบัติงานนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 35.02 คะแนน

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมในแต่ละกลุ่มลักษณะการปฏิบัติงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะการคิด และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

ลักษณะการปฏิบัติงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบทางสถิติ
ความรู้				
ปฏิบัติงานใน ศสมช.	135	11.36	2.63	F=2.295
ปฏิบัติงานนอก ศสมช.	135	10.88	2.42	P= 0.131
ทักษะการคิด				
ปฏิบัติงานใน ศสมช.	135	93.69	9.69	F=0.050
ปฏิบัติงานนอก ศสมช.	135	93.43	9.03	P= 0.823
พฤติกรรม				
ปฏิบัติงานใน ศสมช.	135	35.02	6.92	F=0.256
ปฏิบัติงานนอก ศสมช.	135	35.46	6.82	P= 0.614

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.1.3.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
การแยกประเภทขยะชุมชน

1) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
การแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับความรู้ทั้ง 3 ระดับมาวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเฉลี่ยพบว่า กลุ่มระดับความรู้สูงมีคะแนนทัศนคติสูงสุดมีคะแนนเฉลี่ย 99.71 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่มระดับความรู้ปานกลาง (95.45 คะแนน)

และกลุ่มระดับความรู้ต่ำ (91.50 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ทักษะในแต่ละระดับความรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ความรู้ต่างกันมีผลทำให้ เกิดความแตกต่างกันในด้านทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติของแต่ละกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe Method พบว่า กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มที่มีความรู้สูงและปานกลาง มีทัศนคติดีกว่ากลุ่มที่มีความรู้ต่ำ

ส่วนคู่อื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.18 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ F ของทัศนคติต่อ
การแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับความรู้

ระดับความรู้	จำนวน	คะแนนเฉลี่ย ของทัศนคติ	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F Ratio	F Prob
ต่ำ	142	91.50	8.54	1.945	0.023*
ปานกลาง	114	95.45	9.92		
สูง	14	99.71	8.80		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.19 แสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนระหว่างกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกันเป็นรายคู่

คะแนนความรู้	$\bar{X}$	A	B	C
		91.50	95.45	99.71
ต่ำ (A)	91.50	-	3.95*	8.21*
ปานกลาง (B)	95.45	-	-	4.26
สูง (C)	99.71	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้กับพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับความรู้ทั้ง 3 ระดับ มาวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย พบว่า กลุ่ม ระดับความรู้สูงมีคะแนนพฤติกรรมสูงสุด คือมีคะแนนเฉลี่ย 36.85 คะแนน รองลงมา คือ

กลุ่มระดับความรู้ปานกลาง (36.54 คะแนน)

และกลุ่มระดับความรู้ต่ำ (33.93 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่า พฤติกรรมแต่ละระดับความรู้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ความรู้ต่างกัน ไม่มีผลทำให้ เกิดความแตกต่างกันในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ตารางที่ 4.20 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ F ของพฤติกรรม การแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับความรู้

ระดับความรู้	จำนวน	คะแนนเฉลี่ย ของพฤติกรรม	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F Ratio	F Prob
ต่ำ	142	33.93	6.38	1.154	0.312
ปานกลาง	114	36.54	6.95		
สูง	14	36.85	8.91		

3) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติกับพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับทัศนคติทั้ง 3 ระดับ มาวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ย พบว่า กลุ่ม ระดับทัศนคติสูงมีคะแนนพฤติกรรมสูงสุด คือมีคะแนนเฉลี่ย 36.89 คะแนน รองลงมา คือ

- กลุ่มระดับทัศนคติต่ำ (34.00 คะแนน)
- และกลุ่มระดับความรู้ปานกลาง (31.80 คะแนน) ตามลำดับ

จากการทดสอบทางสถิติพบว่าพฤติกรรมในแต่ละระดับทัศนคติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึง ทัศนคติต่างกัน มีผลทำให้ เกิดความแตกต่างกันในด้านพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมของแต่ละระดับทัศนคติเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe Method พบว่า กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ กลุ่มที่มีทัศนคติต่ำมีพฤติกรรมดีกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติปานกลาง

ส่วนคู่อื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.21 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ F ของพฤติกรรม การแยกประเภทขยะชุมชน จำแนกตามระดับทัศนคติ

ระดับความรู้	จำนวน	คะแนนเฉลี่ย ของทัศนคติ	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F Ratio	F Prob
ต่ำ	1	34.00	-	2.737	0.000*
ปานกลาง	90	31.80	6.03		
สูง	179	36.89	6.66		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.22 แสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการแยกประเภท
ขยะชุมชน ระหว่างกลุ่มที่มีระดับทัศนคติต่างกันเป็นรายคู่

คะแนนความรู้	$\bar{X}$	A	B	C
		34.00	31.80	36.89
ต่ำ (A)	34.00	-	2.20*	2.89
ปานกลาง (B)	31.80	-	-	5.09
สูง (C)	36.89	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำใน
การแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐมมีตัวแปรที่เป็นปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
อาชีพ ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการปฏิบัติงาน การได้รับข้อ
มูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ทัศนคติ
ต่อการแยกประเภทขยะชุมชน ตัวแปรแต่ละตัวที่ศึกษา สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 เพศ

พบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และ กลุ่ม อสม. เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะ
มีความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนสูงกว่าเพศชาย แต่จากการทดสอบทาง
สถิติ พบว่า เพศต่างกันไม่มีผลทำให้ความรู้ และทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เพศต่างกันกลับมีผล
ทำให้พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง
เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก เพศหญิง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้านที่ต้องรับผิดชอบ
การดูแลจัดการภายในบ้านมากกว่าสามี จึงส่งผลทำให้มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน
สูงกว่า ซึ่งเห็นได้จากพฤติกรรมการแยกเอามูลฝอยพวกเศษอาหาร พืชผัก ไปเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นการ
ลดค่าใช้จ่าย ในเรื่องอาหารสัตว์ พฤติกรรมการคัดแยกเอาขยะจำพวก กระดาษ แก้ว พลาสติกและ
โลหะ รวบรวมไว้เพื่อรอขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า รวมทั้งพฤติกรรมการคัดแยกเอาขยะจำพวก

กระดาษ พลาสติก โลหะ นำกลับมาซ่อมแซมเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ อันเป็นการลดค่าใช้จ่าย รวมทั้งเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวด้วย ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ เพศหญิงเป็นผู้จัดการเสียเป็นส่วนใหญ่จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมแยกประเภทขยะชุมชนสูงกว่าเพศชาย

ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพิสาร ดันติพงษ์ (23) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า เพศหญิง มีพฤติกรรมการประหยัดน้ำ และ ไฟฟ้า สูงกว่า เพศชาย จากการทดสอบทางสถิติพบว่า เพศต่างกันมีผลทำให้พฤติกรรมการประหยัดน้ำและไฟฟ้า ในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ วิรัช ชมชื่น (24) ที่ทำการศึกษถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า เพศต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรม การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2.2 อายุ

พบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่าง มีอายุโดยเฉลี่ย 40 ปี กลุ่ม อสม. ที่มีอายุต่ำกว่ามีแนวโน้มที่จะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มอายุสูงกว่า แต่จากการทดสอบทางสถิติพบว่า อายุต่างกันไม่มีผลทำให้ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแยกประเภทขยะชุมชนก่อนที่จะ เป็นสิ่งใหม่สำหรับสังคมไทย ซึ่งคนไทยยังไม่คุ้นเคย โดยเฉพาะผู้ใหญ่ซึ่งมักจะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก ซึ่งต่างกับผู้ที่ยาวน้อยกว่าย่อมมีโอกาสที่จะเรียนรู้จากการศึกษาในหลักสูตร ในชั้นเรียนหรือการบริโภคข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ได้มากกว่า รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์เรื่องการแยกประเภทขยะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ซึ่งคงมีส่วนทำให้ กลุ่มอายุต่างกันกลับมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งอรุณ ญาติบัณฑิต (25) ที่พบว่า อายุต่างกันไม่ทำให้ความรู้และทักษะต่อโครงการไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑาภรณ์ สกุลศักดิ์ (26) ที่ทำการศึกษารื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 49 ปี และสูงกว่ามีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 35 - 48 ปี ส่วนกลุ่มที่มีอายุ 34 ปี และต่ำกว่ามีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดต่ำที่สุด และจากการทดสอบทางสถิติ พบว่า แม่บ้านที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.3 ระดับการศึกษา

พบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาภาคบังคับ กลุ่ม อสม. ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลทำให้ ความรู้ และทักษะ การแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ แต่พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลทำให้ พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะระดับการศึกษา ก่อให้เกิดความแตกต่างในด้านการรับรู้ การเรียนรู้เกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่แก่ตนเอง โดยที่บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมจะมีโอกาสรับรู้ข่าวสารมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือมีการศึกษาน้อยกว่า แต่อย่างไรก็ตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก็ไม่มีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของความรู้และทักษะ การแยกประเภทขยะชุมชนมากนัก แต่ระดับการศึกษากลับมีผลต่อพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมากกว่า โดยพบว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงกลับมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ จุฬารัตน์ สกุลศักดิ์ (26) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมการใช้น้ำตัวอย่างประหยัดมากที่สุด ส่วนกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดน้อยที่สุด และสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรพรรณ เ็นใจ (27) เรื่องความรู้และการปฏิบัติของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโอ่งอ่าง พบว่า ความแตกต่างในเรื่อง ระดับการศึกษาก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการปฏิบัติ เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2.4 อาชีพ

พบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม (ทำนา ทำสวน) จากการทดสอบทางสถิติพบว่าอาชีพที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกกลุ่มอาชีพ ตั้งแต่ อาชีพเกษตรกรกรรม ปศุสัตว์ ค้าขาย รับจ้าง และแม่บ้านมีโอกาสแสวงหาความรู้และรับรู้ในเรื่องการแยกประเภทขยะชุมชนเท่าเทียมกัน ซึ่งจากการ

ศึกษา พบว่า แหล่งที่มาของข่าวสารการแยกประเภทขยะชุมชน ส่วนใหญ่มาจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Hand) ซึ่งก็คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีหน้าที่คอยเป็นที่ปรึกษาให้คำปรึกษาแนะนำแก่ อสม. แต่สื่ออื่นๆ โดยเฉพาะช่องทางหนังสือพิมพ์ เอกสาร ตำรา วิชาการ ต่างๆ มีการเผยแพร่ค่อนข้างจำกัด อันอาจมีผลให้มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับ วจินี แสงสว่าง (28) พบว่า พฤติกรรมการรักษาความสะอาดไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน และ พ.ต.อ. ท แก้ว เดชดำรง (29) พบว่า อาชีพไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องพฤติกรรมอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี และสอดคล้องกับ ชนพร พนาคุปต์ (30) ที่พบว่าพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองปัตตานีไม่ขึ้นอยู่กับอาชีพ

4.2.5 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

พบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ย 10 ปี และพบอีกว่า อสม. ในกลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่จากการทดสอบทางสถิติพบว่าระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่ม อสม. ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคุณรุ่นหนุ่มสาวกำลังอยู่ในวัยเรียนย่อมมีโอกาที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนจากบทเรียนในหลักสูตร รวมถึงจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะทางสื่อสารมวลชนที่มีการตื่นตัวเร่งประชาสัมพันธ์มากขึ้นในระยะหลัง ตามกระแสในเรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วน อสม. ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานสูงเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน การได้รับความรู้ จากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมถึงจากการฝึกอบรมต่าง ๆ ส่วน อสม. กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานปานกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ยืนอยู่ตรงกลางระหว่าง 2 กลุ่มข้างต้น ย่อมมีโอกาสดำรงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องการแยกประเภทขยะชุมชน มากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม อสม. ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน ทั้ง 3 กลุ่ม ก็ไม่ได้มีระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ซึ่งสอดคล้องกับ สุพจน์ เพชรกรรม (31) ได้ศึกษาความรู้ ทักษะของปลัดอำเภอที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบท พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้ความรู้ และทัศนคติที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ และ

คณะ (32) ได้ศึกษาประเมินโครงการสาธารณสุขมูลฐานของประเทศไทย ที่พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานของ อสม. ต่างกันไม่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของ อสม. แต่อย่างใด

4.2.6 รายได้

พบว่า อสม. ที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มที่จะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า แต่จากการทดสอบทางสถิติพบว่า รายได้ต่างกันมีผลทำให้ความรู้และทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หากแต่พบว่า รายได้ต่างกันกลับไม่มีผลทำให้ พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้ที่ต่างกันจะทำให้บุคคลได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการรับรู้ที่ผ่านมาทางสื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้ที่มีรายได้มากกว่า ย่อมมีโอกาสที่จะบริโภคข่าวสารผ่านสื่อข้างต้นได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า โดยความรู้ดังกล่าว ก็จะมีผลต่อทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐ จำปาทอง (33) ที่พบว่า รายได้ของครอบครัวต่อเดือนก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องความรู้ทัศนคติต่อการบริโภคผัก และจากการศึกษาของ ชลธิชา ตั้งอัน (34) ที่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแม่บ้านก่อให้เกิดความแตกต่าง ในเรื่องความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่สำหรับรายได้ที่ต่างกันกลับพบว่า ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนนั้น อาจเป็นเพราะอุปนิสัยของบุคคลอันจะนำมาซึ่งพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับรายได้หรือมาตรฐานการครองชีพของแต่ละบุคคล บุคคลที่มีรายได้สูงมักไม่ให้ความสำคัญกับการแยกขยะกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ หรือการนำไปขายเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพบุญย์ ชายเกตุ (35) ที่พบว่ารายได้ต่างกันไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการใช้สารกำจัดวัชพืชในสวนยางของกลุ่มผู้ฉีดพ่นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจุฑาภรณ์ สกุลศักดิ์ (26) พบว่า แม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

4.2.7 ลักษณะการปฏิบัติงานของ อสม. (สถานภาพทางสังคม)

พบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนมีแนวโน้มที่จะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่า กลุ่ม อสม. ที่ปฏิบัติงานนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ลักษณะการปฏิบัติงานของ อสม. ต่าง

กันไม่มีผลทำให้ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อสม. ที่ปฏิบัติงานภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดี มีความเสียสละ และให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือแก่ทางราชการเป็นอย่างดี จึงได้รับการคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้เข้ามาปฏิบัติงานภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ซึ่งมีโอกาสได้รับการแนะนำจาก การนิเทศ ติดตามงาน ภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนการฝึกอบรมต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม อสม. กลุ่มนี้ก็มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ปฏิบัติงานอยู่ภายนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนมากนัก

ซึ่งสอดคล้องกับ กชกร อนุชา (36) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านวัสดุศาสตร์และทัศนคติที่มีต่อการจำแนกประเภทขยะก่อนทิ้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วไปกับสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการบริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้และทัศนคติไม่แตกต่างกัน

4.2.8 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

พบว่า อสม. ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนมากกว่า มีแนวโน้มที่จะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน มากกว่า อสม. ที่ได้รับข่าวสารน้อยกว่า จากการทดสอบทางสถิติพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนต่างกันไม่มีผลทำให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนต่างกัน มีผลทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ในปัจจุบันยังมีจำกัดโดยเฉพาะ ทางช่องทางสื่อสารมวลชน (Mass Media Channel) ประกอบกับคุณภาพของการเผยแพร่ยังไม่ดีเท่าที่ควรจึงไม่มีผลทำให้เกิดความรู้ในเรื่องการแยกประเภทขยะชุมชนมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนเท่าที่เป็นอยู่ ก็มีผลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลได้

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับความสอดคล้องกันในการรับรู้ (Cognitive Consistency Theory) พิตมัย และคณะ (37) กล่าวว่า บุคคลทั้งหลายจะพยายามใฝ่หาความผสมผสานลงรอยกันระหว่างความคิดกับพฤติกรรม ถ้าข่าวสารหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับมีความสอดคล้องกับทัศน

นคติเดิมของตนบุคคลนั้นจะเกิดการยอมรับข่าวสารนั้น แต่ถ้าข้อมูลใหม่ขัดแย้งกับข้อมูลเดิมของตน บุคคลนั้นจะเกิดความไม่สบายใจและอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วงแห สิริวานิช(38) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา พบว่า การได้รับข่าวสารจากแหล่งภายนอกมีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้ในปัจจุบันว่า สื่อมวลชนต่าง ๆ ได้มีการเผยแพร่ ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทั้งทางด้าน วิทยุ โทรทัศน์ วารสาร นิตยสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ผู้ติดตามหรือบริโภคข่าวสารมีทัศนคติ และพฤติกรรมในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

4.2.9 ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน

พบว่า อสม. ที่มีความรู้สูงมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนดีกว่ากลุ่มที่มีความรู้ต่ำกว่า จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนต่างกัน มีผลทำให้ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนต่างกัน ไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มีความรู้สูงกว่าย่อมมีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ดี และรวดเร็วกว่าผู้ที่มีความรู้ต่ำ และส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เป็นข้อยืนยันว่า บุคคลจะปฏิบัติตามสิ่งที่ตนรู้เสมอไป สิ่งที่มีส่วนร่วมกำหนด พฤติกรรมอื่น ๆ อีกได้แก่ ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล และ กระบวนการอื่น ๆ ทางสังคม

ซึ่งสอดคล้องกับ พัชวีวรรณ ประสานพันธ์ (39) พบว่า ความรู้และเจตคติมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก แต่ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของครูตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และอัญชลี สิงหุต (40) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และเจตคติ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติ แต่ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม และอมรรัตน์ สุธรรม (41) พบว่า ความรู้และทัศนคติของประชาชน อำเภอเกาะพะงันที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งจะมีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งก็สอดคล้องกับวุฒิ นิลแก้ว (42) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการสร้างสวนป่า

4.2.10 ทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชน

พบว่า อสม. ที่มีทัศนคติสูง มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนได้ดีกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติต่ำกว่า จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ทักษะคิดต่อการแยกประเภทขยะชุมชนต่างกัน มีผลทำให้พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทัศนคติเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ประภาเพ็ญ สุวรรณ (43) กล่าวว่า ถ้ามีทัศนคติที่ดีรวมกับองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะกระตุ้นให้ปฏิบัติแล้วบุคคลจะมีแนวโน้มที่จะกระทำ หรือปฏิบัติมากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดี

ซึ่งสอดคล้องกับ พชรวิพรรณ ประสานพันธ์ (39) ที่พบว่า เจตคติและ พฤติกรรมของครูตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก และถัดคาร์ตัน แซ่คู (44) พบว่า เจตคติและการปฏิบัติของผู้ประกอบการค้าอาหารในโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับอันตรายจากสารปรุงแต่งและสารปนเปื้อนในอาหารมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกระดับปานกลาง และไพบลีย์ ชายเกตุ (35) พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับสารกำจัดวัชพืชที่ต่างกัน มีผลให้พฤติกรรมการใช้สารกำจัดวัชพืชของกลุ่มผู้ฉีดพ่นสารกำจัดวัชพืชในสวนแตกต่างกัน และสอดคล้องกับจุลลดา ไข้ววดเจริญ (45) พบว่า แม่บ้านที่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามาก มีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามากกว่าแม่บ้านที่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าปานกลางและน้อย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน อันจะแสดงถึงความสามารถต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยมีระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน - 19 มิถุนายน 2541 ใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน ด้านปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC⁺ (Statistical Package for the Social Sciences/personal computer) การนำเสนอข้อมูล โดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetics Mean = $\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และสถิติทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (Pair comparison) โดยใช้วิธี Scheffé's Method

ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปด้านปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของ

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตัวอย่างที่ศึกษา

ส่วนใหญ่ พบว่าเป็นเพศหญิง (จำนวน 140 คน ร้อยละ 51.9) มีอายุระหว่าง 18 - 64 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 39.42 ปี ระดับการศึกษาภาคบังคับ (จำนวน 199 คน ร้อยละ 73.7) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ทำนา ทำสวน (จำนวน 129 คน ร้อยละ 47.8) มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่อสม. เฉลี่ย 9.46 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,216 บาท มีลักษณะการปฏิบัติงานภายในและนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนอย่างละเท่ากัน (จำนวน 135 คน ร้อยละ 50.0) การได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน นาน ๆ ครั้ง (จำนวน 184 คน ร้อยละ 68.1) โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน คือ เจ้าหน้าที่สา

ธารณสุข (จำนวน 152 คน ร้อยละ 56.3) และมีรูปแบบการกำจัดขยะของพื้นที่ในปัจจุบันโดยวิธีการเผา (จำนวน 149 คน ร้อยละ 55.19)

5.2 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในบทบาทการเป็นผู้นำ ในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนของ อสม.

5.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนของ อสม.

จากการศึกษาพบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในระดับต่ำ (จำนวน 142 คน ร้อยละ 52.6) โดยได้คะแนนเฉลี่ย 11.18 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีผลทำให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อสม. ที่มีรายได้เฉลี่ย 4,001 - 6,000 บาท ต่อเดือน มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนสูงกว่า กลุ่มรายได้อื่นๆ ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ลักษณะการปฏิบัติงาน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ไม่มีผลทำให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติการแยกประเภทขยะชุมชนของ อสม.

จากการศึกษาพบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในระดับสูง (จำนวน 179 คน ร้อยละ 66.3) โดยได้คะแนนเฉลี่ย 93.59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน และพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน และความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนที่ต่างกัน มีผลทำให้ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อสม. ที่มีรายได้เฉลี่ย 4,001 - 6,000 บาท ต่อเดือน ที่มีการได้รับข้อมูลข่าวสารสม่ำเสมอ และกลุ่มอสม.ที่มีระดับความรู้สูง มีทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน สูงกว่า กลุ่มอื่น ๆ ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ลักษณะการปฏิบัติงาน ไม่มีผลทำให้ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนของ อสม.

การศึกษาพบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในระดับ สูง (จำนวน 109 คน ร้อยละ 40.4) โดยได้คะแนนเฉลี่ย 35.18 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน และพบว่า เพศ ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน และทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนที่ต่างกันมีผลทำให้พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่ม อสม.ที่เป็นเพศหญิง อสม. ที่มีการศึกษาระดับวิชาชีพ/อนุปริญญา มีการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน อย่างสม่ำเสมอ และกลุ่ม อสม. ที่มีทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนในระดับสูง กลุ่ม อสม. เหล่านี้ มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนสูงกว่ากลุ่ม อื่น ๆ ส่วน อายุ อาชีพ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการปฏิบัติงาน และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน ไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนได้ทำการสรุปไว้ในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

ความรู้	ทัศนคติ	พฤติกรรม
เพศ (0.810)	เพศ (0.103)	เพศ * (0.001)
อายุ (0.100)	อายุ (0.101)	อายุ (0.426)
ระดับการศึกษา (0.343)	ระดับการศึกษา (0.635)	ระดับการศึกษา* (0.013)
อาชีพ (0.648)	อาชีพ (0.028)	อาชีพ (0.212)
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน (0.204)	ระยะเวลาการปฏิบัติงาน(0.083)	ระยะเวลาการปฏิบัติงาน(0.173)
รายได้ * (0.011)	รายได้*(0.049)	รายได้ (0.973)
ลักษณะการปฏิบัติงาน (0.131)	ลักษณะการปฏิบัติงาน (0.020)	ลักษณะการปฏิบัติงาน (0.614)
การได้รับข้อมูลข่าวสาร (0.197)	การได้รับข้อมูลข่าวสาร*(0.023)	การได้รับข้อมูลข่าวสาร*(0.003)
	ความรู้* (0.023)	ความรู้ (0.312)
		ทัศนคติ* (0.000)

* = ปัจจัยที่มีผลต่อ ตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

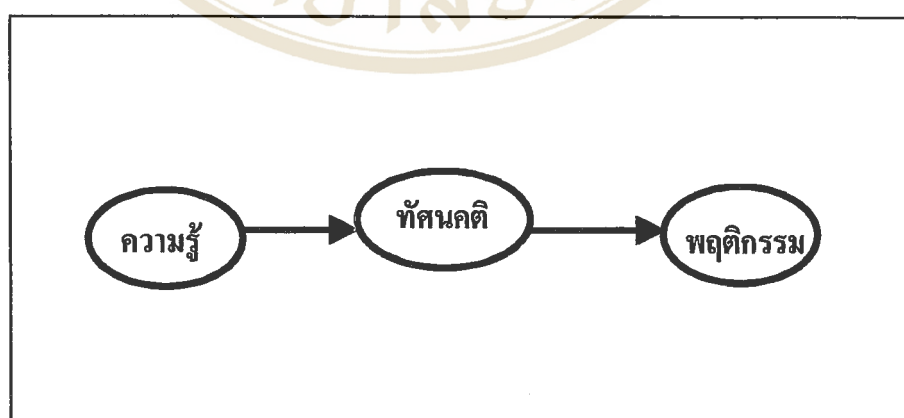
5.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อหาความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ ระดับทัศนคติ ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน พบว่า ความรู้ที่ต่างกันมีผลทำให้ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย อสม. ที่มีคะแนนความรู้สูงจะมีทัศนคติสูงไปด้วยและมีทิศทางการความสัมพันธ์ในเชิงบวก

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติที่ต่างกันมีผลทำให้พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อสม. ที่มีคะแนนทัศนคติสูงจะมีพฤติกรรมสูงไปด้วย และมีทิศทางการความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับปานกลาง

สรุป ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) สามารถเขียนเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงการสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน

5.3 สรุปบทบาทของอสม. ต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชน ในจังหวัดนครปฐม

จากผลการศึกษาเรื่องบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม ที่ได้ในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงระดับและความสัมพันธ์ของข้อมูล ตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน ตลอดจนทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและสิ่งคุกคามของ อสม. ได้อย่างชัดเจน ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวคงสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของ อสม. ต่อความสามารถในบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนได้เป็นอย่างดี หากมีนโยบายนำเอากลไกและการแยกรูปแบบการแยกประเภทขยะชุมชนมาใช้เป็นแนวทางหลักในการจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการรองรับกลไกการแยกประเภทขยะชุมชนอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ โดยมีมาตรการกระตุ้นและสนับสนุนในรูปแบบต่างๆตามศักยภาพของพื้นที่ภายใต้หลักการที่ว่าต้องให้ชุมชนหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุดซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มองค์กรผู้นำต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน มาเป็นแกนนำในการแยกประเภทขยะแก่ประชาชน อสม. ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มองค์กรทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญที่สุดเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของงานสาธารณสุขมูลฐานในปัจจุบัน ด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานประกอบกับการได้รับคัดเลือกมาโดยวิธีสังคมมิติ (Socio metry) ส่งผลให้ อสม. เป็นกลุ่มองค์กรที่มีความเข้มแข็งได้รับการยอมรับยกย่อง เคารพนับถือ เป็นอย่างดีจากประชาชนในชุมชนและที่สำคัญเป็นกลุ่มหรือองค์กรที่ฝังตัวกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทั้งในเขตเมืองและชนบท ซึ่งจากการศึกษายังพบอีกว่า อสม. ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานมีทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในเกณฑ์สูง

ซึ่งหากมองถึงจุดแข็งของ อสม. ดังกล่าวข้างต้น คงสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสและศักยภาพการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนได้หาก ได้รับการปรับปรุง แก้ไขจุดอ่อน และสิ่งคุกคามที่พบว่า อสม. มีการศึกษา รายได้ และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งแนวทางการปรับปรุงแก้ไขนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีมาตรการส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญโดยสนับสนุนให้เรียนกับ กศน. เพื่อยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ โดยอาศัย รูปแบบ วิธีการ การจัดการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาช่วยเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น จัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน ให้ความรู้ แก่ อสม. ในเรื่องเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชน การกำจัดขยะอย่างถูกวิธีและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการจัดทำคู่มือการแยกประเภทขยะชุมชนแจกให้แก่ อสม.

จากแนวทางและมาตรการการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องและสิ่งคุกคามดังกล่าว พบว่ากับจุดแข็ง และโอกาสที่มีอยู่ก็จะสามารถยกระดับและพัฒนาศักยภาพของ อสม. ในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำทั้งในด้านความรู้ ความคิด และการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด

โดยในระยะแรกควรนำเอากลุ่ม อสม. ที่เป็นเพศหญิง ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/วิชาชีพ ที่มีรายได้เฉลี่ยในระดับปานกลาง ที่มีความรู้และทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนสูงเข้ามาเป็นแกนนำในการแสดงบทบาทผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้านหรือชุมชนก่อน ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า อสม. ในกลุ่มดังกล่าวมีศักยภาพสูงกว่าอสม. กลุ่มอื่นๆ

5.4 จุดอ่อน จุดแข็ง ของกลุ่มตัวอย่างที่พบจากการวิจัย

5.4.1 จุดอ่อน

จากการศึกษา พบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

1. มีการศึกษาต่ำ (จบการศึกษาคณะบังคับ ร้อยละ 73.7)
2. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา , ทำสวน ร้อยละ 47.8)
3. มีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างต่ำ (รายได้เฉลี่ย 5,216 บาทต่อเดือน)
4. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนค่อนข้างต่ำ และมีผู้ที่ไม่ได้รับข้อมูล

ข่าวสารเฉลี่ยถึงร้อยละ 8.1

5. มีปัญหาด้านการกำจัดขยะในพื้นที่สูงถึงร้อยละ 43.7 และวิธีการกำจัดขยะส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้อง (ใช้วิธีการเผากลางแจ้ง ร้อยละ 55.19 และวิธีการทิ้งลงแม่น้ำลำคลอง ร้อยละ 27.4)

6. มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (ร้อยละ 52.6) โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มาของขยะชุมชน และความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะ

7. ที่เป็นเพศชายมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนต่ำกว่าเพศหญิง

8. ที่มีระดับการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนต่ำกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

9. ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนมากกว่า มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน ต่ำกว่า ผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนน้อยกว่า

5.4.2 จุดแข็ง

จากการศึกษาพบว่า อสม. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

1. กำลังอยู่ในวัยทำงาน (อายุ 20 -39 ปี ร้อยละ 50.7)
2. มีทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในเกณฑ์สูง โดยเฉพาะทางด้านสังคม (ร้อยละ 76.3) และ สิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 75.2)
3. มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในเกณฑ์สูง โดยเฉพาะพฤติกรรมแยกประเภทขยะชุมชนที่เป็นทางการ (ร้อยละ 59.3)
4. ที่มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนสูงมีทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนสูงกว่า ผู้ที่มีความรู้ต่ำกว่า
5. ที่มีทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนสูงมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนสูงกว่าผู้ที่มีทัศนคติต่ำกว่า
6. อสม.ในกลุ่มที่เป็นเพศหญิง ที่มีการศึกษาระดับวิชาชีพ/อนุปริญญา ที่มีรายได้เฉลี่ยปานกลาง ที่มีความรู้และทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนสูงมีศักยภาพการเป็นผู้นำสูงกว่า อสม.ในกลุ่มอื่นๆ

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อไปในกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

5.5.1. ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องให้แก่ อสม. เพื่อยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาสายสามัญ ทั้งนี้ ควรสนับสนุนให้ อสม. เรียนต่อกับการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีอยู่แล้วในทุกพื้นที่โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขคอยประสานงานให้ ซึ่งจะช่วยให้ อสม. สามารถยกระดับและพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคิด การรับรู้ ก่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง สามารถนำความรู้มาพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบและแสดงบทบาทการเป็นผู้นำชุมชนทางด้านสาธารณสุขได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การส่งเสริมเรื่องการศึกษายังถือได้ว่าเป็นการตอบสนองต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 อีกด้วย

5.5.2. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ อสม. ทั้งนี้เพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ซึ่งส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ ขาดการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ขาดตลาดที่จะรับซื้อผลผลิต ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ต้องเข้าไปช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เกษตรกรให้มากขึ้น โดยเฉพาะการนำเอาทฤษฎีใหม่หรือการทำการเกษตรแบบผสมผสานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปส่ง

เสริมให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง คงจะสามารถยกระดับรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจของ อสม. ให้สูงขึ้นได้

5.5.3. พัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานแก่ อสม. ควรเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ เหมาะสมโดยเฉพาะความรู้ด้านสาธารณสุขถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ อสม. เนื่องจากต้องทำงานด้านสาธารณสุขเป็นหลัก โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนา ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยเฉพาะในเรื่อง การป้องกันและแก้ไขมลภาวะสิ่งแวดล้อม ควรสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนลงไปในหัวข้อ การจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยด้วยทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาที่พบว่า อสม. ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนจากการฝึกอบรมเพียงร้อยละ 10.37 เท่านั้น และควรจัดทำคู่มือการแยกประเภทขยะชุมชน ให้แก่ อสม. จัดให้มีการศึกษาดูงาน ในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการแยกประเภทขยะชุมชน และควรจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีการอื่นๆ ประกอบไปด้วย เช่น สื่อที่นำเสนอผ่านทางสื่อสารมวลชน เอกสาร บทความวิชาการ แผ่นพับโปสเตอร์ต่างๆ ผสมผสานกัน ซึ่งนอกจากจะยกระดับความรู้ของ อสม. แล้วประชาชนก็จะได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ควบคู่ไปด้วย ซึ่งนอกจากความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนแล้ว ควรเพิ่มเติมนความรู้เกี่ยวกับวิธีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี โดยตรงก็ไม่ให้มีการกำจัดขยะโดยวิธีการเผากลางแจ้ง และสำคัญอย่างยิ่งควรไม่ให้มีการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลองสาธารณะเลย ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดนครปฐมได้จัดทำโครงการนครปฐมเรารักทำน้ำขึ้น โดยขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ ซึ่งหากมีการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลองก็อาจส่งผลกระทบต่อโครงการได้

5.5.4 ควรรณรงค์มาตรการสนับสนุน ส่งเสริมให้ อสม. เพศชาย ที่มีระดับการศึกษาสูง และที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนมากกว่า มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนให้สูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งนอกจากการทำการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนโดยวิธีการต่าง ๆ แล้ว ควรหามาตรการจูงใจอื่น ๆ มาใช้ควบคู่ไปด้วยทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาพบว่า อสม. ที่เป็นเพศชาย ที่มีระดับการศึกษาสูง และที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนมาก ก็ไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติแต่อย่างใด

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรเอกชนอื่น ๆ ควรหาทางเพื่อปลูกจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมของบุคคลกลุ่มดังกล่าว ให้เห็นถึงคุณค่าประโยชน์ที่ตนเองครอบครอง และสังคม จะได้รับ ซึ่งหากกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีระดับจิตสำนึกที่สูงขึ้น ก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนที่สูงขึ้นด้วย

5.5.5. ควรส่งเสริมให้ อสม. ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน มีทัศนคติและพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนในเกณฑ์ที่สูง เข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้นำในการแนะนำให้ความรู้

เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนแก่ประชาชนในชุมชนมากขึ้นเพราะศักยภาพของ อสม. ที่มีอยู่คงมีส่วนสนับสนุนให้การจัดการมูลฝอยโดยใช้กลไกการแยกประเภทขยะชุมชนประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี หากมีการนำเอารูปแบบการแยกประเภทขยะมาใช้แก้ปัญหามูลฝอยในพื้นที่ได้อย่างเต็มรูปแบบ

5.5.6 ควรเร่งยกระดับความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนของ อสม. ให้สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาศักยภาพต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนได้อย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษาที่พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติ และทัศนคติก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม ดังนั้น เมื่อ อสม. มีระดับความรู้ที่สูงขึ้น ก็จะมีทัศนคติที่สูงขึ้นและเมื่อนั้นพฤติกรรมก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย อันจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5.5.7 ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาฟื้นฟูและให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล โดยสอดแทรกเอาเนื้อหาารูปแบบกลไกการแยกประเภทขยะชุมชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการมูลฝอย ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาที่พบว่า อสม. ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งหากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวดีแล้วก็จะสามารถให้คำแนะนำ ถ่ายทอดและให้ความรู้แก่ อสม. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.8 รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาและแจกจ่ายหรือถึงขยะแยกประเภทแก่บ้านเรือนและชุมชนให้ทั่วถึงโดยไม่คิดมูลค่า ทั้งนี้นอกจากเป็นการจูงใจให้ครัวเรือนมีการแยกประเภทขยะชุมชน ณ แหล่งกำหนดมูลฝอย ซึ่งจะได้ผลในทางปฏิบัติแล้วยังจะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในการจัดหาถังขยะอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาที่พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างต่ำ

5.5.9 ควรสนับสนุนและผลักดันให้กลุ่ม อสม. ที่เป็นเพศหญิง ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/วิชาชีพ ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในระดับปานกลาง ที่มีความรู้และทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนสูง เข้ามาเป็นผู้เริ่มต้นแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนของจังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาพบว่า อสม. ในกลุ่มดังกล่าว มีศักยภาพการเป็นผู้นำในเรื่องดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

5.5.10 ควรนำเอาการจัดการมูลฝอยในรูปแบบของการใช้กลไกการแยกประเภทขยะชุมชนมาใช้ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชุมชนเมืองทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาพบว่า อสม. มีทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนอยู่ในเกณฑ์สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบเป็นทางการ (พฤติกรรมคาดหวัง) ซึ่งนอกจากสอดคล้อง

คล่องกับการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ ที่พบว่าศักยภาพของขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐมที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในเกณฑ์สูง แต่พบว่าปัจจุบันมีการนำเอาวัสดุกลับมาใช้ใหม่ในอัตราที่ต่ำมากประกอบกับจังหวัดนครปฐม ได้จัดทำโครงการนครปฐมเรารักทำเงินเฉลิมพระเกียรติขึ้น หากมีการนำเอารูปแบบดังกล่าวมาใช้นอกจากเป็นประโยชน์ต่อโครงการดังกล่าวแล้ว ยังมีประโยชน์อย่างยิ่งอันเกิดจากการนำเอาวัสดุที่มีศักยภาพกลับมาใช้ใหม่ในรูปแบบต่างๆอีกด้วย

5.5.11 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดและโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบล ควรนำเอาการจัดการมูลฝอยโดยใช้กลไกการแยกประเภทขยะชุมชนมาใช้ซึ่งในระยะแรกควรดำเนินการในเขตที่เป็นเขตเมืองหรือย่านธุรกิจก่อนเพราะมีอัตราการผลิตขยะมูลฝอยชุมชนในอัตราที่สูงและมีปัญหาเรื่องจัดการขยะมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งข้อมูลบางส่วนที่ได้จากการศึกษาพบว่า มี อสม.จำนวนไม่น้อยที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยอสม.กลุ่มดังกล่าวคงมีส่วนผลักดันในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณมาใช้ในการนำเอาการจัดการในรูปแบบของการใช้กลไกการแยกประเภทขยะชุมชนมาใช้ในพื้นที่ซึ่งคงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การจัดการขยะในชุมชนนั้นๆประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

5.5.12 ควรสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนเชิงรุกผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนให้มากขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า อสม.ส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แต่พบว่าได้รับข่าวสารผ่านทางสื่อสารมวลชนคือผ่านทางสื่อ โทรทัศน์ (ร้อยละ 22.22) วิทยุ (ร้อยละ 11.11) และหนังสือพิมพ์มีเพียงร้อยละ 8.89 เท่านั้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ควรเร่งจัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดังกล่าวให้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเผยแพร่ ข่าวสารผ่านทางสื่อสารมวลชนเป็นวิธีที่ประหยัดค่าใช้จ่าย และก่อให้เกิดความครอบคลุมของการบริโภคข่าวสารมากกว่าวิธีการผ่านทางช่องทางระหว่างบุคคล และควรสนับสนุนให้ผู้สื่อข่าวเข้ามามีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนมากขึ้น โดยการเสนอข่าวเปรียบเทียบกับให้เห็นถึงประโยชน์ของการแยกประเภทขยะ เสนอผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและควรสนับสนุนให้มีการแสดงความคิดเห็นต่อการแยกประเภทขยะผ่านทางโทรศัพท์มือถือ หรือเกมคอมพิวเตอร์ต่างๆ ซึ่งน่าจะมีส่วนช่วยให้การประชาสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.5.13 ควรจัดให้มีการเดินรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ให้ทราบถึงวิธีการกำจัดขยะที่ถูกวิธี ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีปัญหาการกำจัดขยะสูงถึงร้อยละ 43.7 และพบอีกว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังกำจัดขยะอย่างไม่ถูกวิธี คือใช้วิธีการเผากลาง

แจ้ง (ร้อยละ 55.19) และการทิ้งลงแม่น้ำ ลำคลอง (ร้อยละ 27.40) ซึ่งนอกจากยังเป็นการช่วยปลูกจิตสำนึกและยังจะช่วยให้ประชาชนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาแล้วยังมีส่วนช่วยเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ จะสนับสนุนให้โครงการนครปฐมเรารักทำเงินเฉลิมพระเกียรติประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5.5.14 ควรสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรเอกชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยโดยใช้กลไกการแยกประเภทขยะในพื้นที่ให้มากขึ้นทั้งนี้จากการศึกษาที่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะสามารถลดภาระในการจัดหาภาชนะหรือถังแยกประเภทขยะของบ้านเรือนและชุมชนตลอดจนการสนับสนุนคู่มือและสื่อต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะ ซึ่งน่าจะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การจัดการมูลฝอยโดยการ ใช้รูปแบบดังกล่าวประสบความสำเร็จในที่สุด

5.5.15 ควรสนับสนุนให้ทางชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม ซึ่งข้อมูลบางส่วนที่ได้จากการศึกษาพบว่าเป็นเครือข่ายและกลุ่มองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีโครงข่ายที่กระจายอยู่ในทุกอำเภอ ตำบลและหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นแกนนำในการนำเอารูปแบบการแยกประเภทขยะชุมชนมาใช้ในการจัดการมูลฝอยในพื้นที่ของจังหวัดนครปฐม ซึ่งคงมีส่วนช่วยส่งเสริมศักยภาพของ อสม. ในการเข้ามามีบทบาทการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

5.5.16 ควรมีการนำเอาตัวแทน อสม. ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ไปศึกษาดูงานในหมู่บ้านหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการใช้กลไกการแยกประเภทขยะชุมชน เช่น ชุมชนของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน อันเป็นกลวิธีหนึ่งที่สำคัญของการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานแล้วคงมีส่วนช่วยสนับสนุนให้นำเอารูปแบบการแยกประเภทขยะมาใช้ในการจัดการขยะในพื้นที่ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.6.1 ควรจะมีการศึกษา วิจัย เพื่อแสวงหา รูปแบบ แนวทางหรือกลไกการแยกประเภทขยะชุมชน และการริใช้เคล็ดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ หรือชุมชนในประเทศไทยเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการนำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ

5.6.2 ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบของเทคโนโลยีที่เหมาะสมเกี่ยวกับสื่อต่าง ๆ ที่จะมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการแยกประเภทขยะชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

5.6.3 ควรทำการศึกษา ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะชุมชน ในกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ นอกจาก อสม. เช่น ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชนและกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะกลุ่มองค์กรดังกล่าว ก็มีบทบาทที่จะเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีส่วนสนับสนุนให้การจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้กลไกการแยกประเภทขยะประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5.6.4 ควรทำการศึกษา วิจัย และออกแบบถังขยะที่เหมาะสมเพื่อรองรับการแยกประเภทขยะชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.6.5 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพประกอบไปด้วยในขณะเดียวกัน เพื่อจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ บางอย่างรวมทั้ง ยังเป็นการลดข้อจำกัดที่เกิดจากการศึกษาเชิงปริมาณที่มักมีประเด็นการศึกษาที่สลับซับซ้อน เพราะการเข้าใจถึงสภาพปัญหาอย่างลึกซึ้งจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างดี

5.6.6 ควรทำการศึกษาวิจัยถึงบทบาทของ อสม.ต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนเฉพาะในเขตเมือง ทั้งนี้เนื่องจากเขตชุมชนเมืองมีปัญหาด้านการกำจัดขยะมาก มีความสำคัญ ความรุนแรงและเร่งด่วนของปัญหามากกว่าในเขตพื้นที่ชนบท

5.6.7 ควรจัดให้มีการนำเอากลไกการแยกประเภทขยะชุมชนมาทดลองใช้ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยคัดเลือกเอาชุมชนที่มีความพร้อมมากที่สุดมาเป็นชุมชนนำร่อง โดยในการดำเนินการดังกล่าวต้องจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และจำเป็นต่อการรองรับกลไกการแยกประเภทขยะทั้งนี้เพื่อเป้าหมายการเป็นชุมชนต้นแบบที่จะสามารถนำเอารูปแบบที่มีความเหมาะสมดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. รั้งสรรค์ ปิ่นทอง. “ศักยภาพในการใช้ประโยชน์จากของเสีย.” เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ ในวันที่ 23 และ 30 ตุลาคม 2534 ณ สถานพักฟื้นคนชรา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี, 2534: 1-2.
2. กรมควบคุมมลพิษ . “รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2538.”
3. บริษัท อินทิเกรเต็ด โปรโมชันเทคโนโลยีจำกัด, กุมภาพันธ์ 2539: 1 - 2. กรมควบคุมมลพิษ. “แผนการศึกษาแนวทางในการลดมลพิษโดยการพัฒนาของเสียหรือวัตถุเหลือใช้ นำกลับมาใช้ใหม่.” โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษจากสารพิษและกากของเสีย, พฤศจิกายน 2540: (8-1) - (8-41).
4. กระทรวงต่างประเทศ. “แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน.” เรียบเรียงจาก The earth summit’s agenda for change เขียนโดย Micheal Keating. 2539: 53 - 8.
5. สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). 2540: 65 - 7.
6. สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. คู่มือการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน. สำนักข่าวพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์, 2525: 14 - 57.
7. สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. โครงการศึกษาวิจัยการดำเนินงานของอาสาสมัครทางด้านสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร : องค์การทหารผ่านศึก, 2528: 11 - 64.
8. สุภาณี รุ่งเรืองศรี. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารประชากรศึกษาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล และ อสม. ของจังหวัดชัยนาท. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
9. สุจิตรา ลิกขะมณฑล. ประสิทธิภาพของงานสาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านที่มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานในจังหวัดลำปาง ปี พ.ศ. 2536. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. มาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร. เอกสารประกอบการสัมมนา “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนเขียวแค่ไหน.” คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กันยายน 2540: 12-4.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

11. บริษัทโปรเอ็นคอนซัลแตนท์ จำกัด และบริษัท พัฒนากรู๊ป จำกัด. โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการ และจัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม. 2539 : 102 - 6.
12. Carter V. Dictionary of education. New York : McGraw Hill Book Co., 1973: 24 -8.
13. สุนันท์ อังเกิดโรค. ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
14. Bloom Benjamin et al. Hand book on formative and summative evaluation of student learning. New York : McGraw Hill Book Co., 1971 : 25 - 9.
15. บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2531: 14 - 62.
16. ประมวล พูนสังข์. ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายของประชาชนในเขตเมืองและชนบท. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
17. บุญครอง วิทยาอุทธิพากร. ทัศนคติของนักศึกษาวิชาชีพเกษตรกรรมต่อการใช้วัสดุมีพิษทางการเกษตร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
18. ประเสริฐ ผลรัตน์. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชของเกษตรกรกับอาการเจ็บปวดทางร่างกาย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
19. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. การสร้างมาตรฐานในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2534: 33 - 64.
20. รังสรรค์ ปิ่นทอง. “ศักยภาพในการใช้สอยของเสีย.” การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่. เอกสารประกอบการอบรม. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับสมาคมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ประเทศไทย), 2534: 9 -17.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

21. Pollock, C. Mining urban waste : The potential for recycling. Worldwatch Paper 76, 1987.
United States, Environment Protection Agency. U.S.E.P.A. Decision Makers Guide to Solid Waste Management. U.S. Government Printing, EPA/530-SW-84-072, 1989: 19-66.
22. Cointreau, S.J., Gunnerson, C. G., Huls, J. M., and Seldman, N.N. (1984), Recycling from municipal refuse. World Bank Technical Paper No. 30, The World Bank, Washington, D. C., U.S.A. , 1984: 26 - 27.
23. พิมพ์สาร ดันติพงษ์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
24. วิรัช ชมชื่น. พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
25. รุ่งอรุณ ญาติบัณฑิต. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และทัศนคติต่อโครงการไฟฟ้านิวเคลียร์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
26. จุฬารัตน์ สกฤตศักดิ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
27. อรรพรรณ เข็นใจ. ความรู้และการปฏิบัติของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโอ่งอ่าง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
28. วจิณี แสงสว่าง. พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการรักษาความสะอาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

29. ทแก้ว เดชดำรง. พฤติกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
30. ธนพร พนาคุปต์. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดปัตตานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
31. สุพจน์ เพชรกรรม. ความรู้ และทัศนคติของปลัดอำเภอที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบท. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
32. ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์และคณะ. “บทสรุปการศึกษาประเมินผลโครงการรณรงค์สุขมูลฐานประเทศไทย” การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2524: 3-4.
33. รัฐ จำปาทอง. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเพื่อบริโภคผัก อนามัยแม่บ้านใน กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.
34. ชลธิชา ตั้งอัน. ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของแม่บ้านในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ศึกษากรณีครัวเรือนริมคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
35. ไพบุญย์ ชายเกตุ. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารกำจัดวัชพืชในสวนยาง กรณีศึกษา : จังหวัดพัทลุง [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
36. กชกร อนุชา. การศึกษาสำรวจความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และทัศนคติที่มีต่อการจำแนกประเภทขยะก่อนทิ้ง กรณีศึกษา : สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดนครปฐม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
37. พิสมัย และคณะ. จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : สยามศึกษา, 2528 : 89.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

38. วงแห ศิริวานิช. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
39. พิชร์วรรณ ประสานพันธ์. ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมของครูตำรวจตระเวนชายแดนที่มีผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย, 2533.
40. อัญชลี สิงห์สุต. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
41. กมรัตน์ สุธรรม. ความรู้ และทัศนคติของประชาชนอำเภอเกาะพะงัน ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.
42. วุฒิ นิลแก้ว. ความรู้ และทัศนคติของประชาชนต่อการปลูกสร้างสวนป่า. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.
43. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. การสอนสุขศึกษา ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522 : 75.
44. ถัดดารัตน์ แซ่คู. ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติของผู้ประกอบการค้าอาหารในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสารอันตรายจากสารปรุงแต่ง และสารปนเปื้อนในอาหาร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
45. จุลลดา ไข้วอดเจริญ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

ภาคผนวก ก.

ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.)

ศสมช. คือสถานบริการสาธารณสุขของประชาชนในระดับหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางเพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยประชาชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน

บทบาทหน้าที่ของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.)

1. เป็นศูนย์กลางการจัดบริการสาธารณสุขมูลฐานที่ดำเนินการในหมู่บ้าน
2. เป็นที่ทำการของอาสาสมัครสาธารณสุขทุกประเภท
3. เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านกับระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยทำหน้าที่ในการกลั่นกรองในระดับต้น (ระบบส่งต่อ)
4. เป็นศูนย์กลางของข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุข
5. เป็นศูนย์กลางของความรู้ และวิทยาการชาวบ้านในการดูแลตนเองของชุมชน
6. เป็นศูนย์กลางในการพัฒนากองทุนต่างๆของหมู่บ้าน
7. เป็นที่ประสานงานของกลุ่มองค์กรชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน

องค์ประกอบการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

1. มีสถานที่และป้ายแสดงชัดเจน
2. มีการแสดงข้อมูลครบ 6 เรื่อง ได้แก่
 - ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน
 - แผนที่หมู่บ้านแบ่งละแวกหรือคุ้มชัดเจนโดยเฉพาะขอบเขตที่ อสม.รับผิดชอบ
 - ข้อมูลแสดงสถานะตามเครื่องชี้วัดสุขภาพดีถ้วนหน้า 3 กลุ่ม
 - สรุป จปฐ.ข้อที่ตกเกณฑ์และปัญหาอื่นๆของหมู่บ้าน
 - แผนแก้ปัญหา จปฐ.ตกเกณฑ์และปัญหาอื่น
 - คำประกาศของหมู่บ้านที่จะเอาชนะการตกเกณฑ์ จปฐ.
3. มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาติดตามนิเทศงานใน ศสมช.และมีการบันทึกการปฏิบัติงาน/การประชุมเก็บไว้อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

4. มีการจัดบริการกิจกรรมสาธารณสุขมูลฐานที่จำเป็นในหมู่บ้าน โดยต้องมี อสม. จัดทีมทำงานที่ ศสมช. ไม่น้อยกว่า 5 คน หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันมาปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมในกิจกรรมตามสภาพปัญหาของชุมชน หรือในขอบเขตของงานสาธารณสุขมูลฐาน ได้แก่

- 4.1 การเฝ้าระวังทางโภชนาการ
- 4.2 การระวังและควบคุมโรคในท้องถิ่น
- 4.3 การเฝ้าระวังด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม/จัดหาน้ำสะอาด
- 4.4 การอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว
- 4.5 การให้บริการวัดความดันโลหิต ตรวจน้ำตาลในปัสสาวะ การชั่งน้ำหนักในกลุ่มเสี่ยง โรคหัวใจ/ความดันโลหิตสูงและเบาหวาน
- 4.6 การปฐมพยาบาล การรักษาพยาบาลและนำส่งต่ออย่างถูกต้อง
- 4.7 การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา
- 4.8 การส่งเสริมการใช้สมุนไพรและการแพทย์แผนไทย (นวดไทย)
- 4.9 การดูแลผู้ป่วยทางสุขภาพจิตโดยมีทะเบียนผู้ป่วยโรคจิต โรคลมชักและปัญญาอ่อนไว้ที่ ศสมช. และผู้ป่วยเหล่านี้ต้องได้รับการดูแลจากครอบครัวและชุมชนอย่างถูกต้องครบถ้วน
- 4.10 อื่นๆ..

5. มีวัสดุอุปกรณ์ใน ศสมช. ครบอย่างน้อย 13 ชนิด ได้แก่ เครื่องวัดความดันโลหิต แผ่นวัดสายตา, เครื่องชั่งน้ำหนัก, ตาสิ, หูฟัง, กรรไกร, แผ่นตรวจน้ำตาลในปัสสาวะ, พลาสเตอร์, ปรอทวดไข่, ผ้าพันแผล, เทปวัดไข่, กระเป๋ เครื่องมือ ,เครื่องมือตรวจเชื้อแบคทีเรียในน้ำ เป็นต้น

ภาคผนวก ข.

ระบบและบทบาทแนวใหม่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1. ประเภทและจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุข

1.1 ประเภทอาสาสมัครสาธารณสุข

ในหมู่บ้านหรือชุมชนหนึ่ง ๆ กำหนดให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประเภทเดียว คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งหมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละกลุ่มบ้าน และ ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (Change agent) การสื่อสารข่าวสารสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผนและประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น โดยใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการ การฟื้นฟูสภาพและ การจัดกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขในหมู่บ้าน / ชุมชน

1.2 จำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขในแต่ละหมู่บ้าน / ชุมชน

พื้นที่ชนบท : อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) 1 คน ต่อ 8 -15 หลังคาเรือน

พื้นที่เขตเมือง : เขตชุมชนหนาแน่น (ชุมชนตลาด) ไม่มีอาสาสมัคร

เขตชุมชนแออัด อสม. 1 คน ต่อ 20 - 30 หลังคาเรือน

เขตชุมชนชานเมือง อสม. 1 คน ต่อ 8 - 15 หลังคาเรือน

2. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบแนวใหม่ของ อสม.

1. เป็นผู้แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้านในเขตรับผิดชอบ

1.1 นัดหมายเพื่อนบ้านมารับบริการสาธารณสุข

1.2 แจ้งข่าวการเกิดโรคที่สำคัญหรือโรคระบาดในท้องถิ่น

1.3 แจ้งข่าวความเคลื่อนไหวในกิจกรรมสาธารณสุข

2. เป็นผู้รับข่าวสารสาธารณสุขและข่าวสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเพื่อน อสม. และเพื่อนบ้าน

2.1 รับข่าวแล้วแจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในท้องถิ่นทราบอย่างรีบด่วนในเรื่องสำคัญ

2.2 รับข่าวสารแล้วจดบันทึกไว้ใน "สมุดบันทึกผลการปฏิบัติงานของ อสม."

3. เป็นผู้ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขตลอดจนชักชวนเพื่อนบ้านเข้าร่วมพัฒนางานสาธารณสุขในเรื่องต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่กระทรวงสาธารณสุขได้ปรับปรุงแก้ไขขึ้นใหม่อันเนื่องมาจากสภาพปัญหาสาธารณสุขในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงสลับซับซ้อนและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในอนาคตในกิจกรรมงานสาธารณสุขมูลฐาน 14 องค์ประกอบ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ เฉพาะรายละเอียดตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.งานสุขศึกษา

2.งานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในท้องถิ่น

3.งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและจัดหาน้ำสะอาด

3.1 สำรวจและรวบรวมข้อมูลสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม

3.2 ส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม การจัดหาน้ำสะอาด ขยะ ความสะอาดของบ้านเรือน แก่ประชาชน

3.3 ชักชวนและแนะนำประชาชน จัดสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละครัวเรือนให้เหมาะสมในเรื่อง

- จัดหาน้ำสะอาดไว้ดื่มตลอดปี
- มีและใช้ส้วมถูกสุขลักษณะ
- มีการกำจัดขยะมูลฝอย
- มีการกักน้ำทิ้ง
- ควบคุมกำจัดแมลง สัตว์กัดแทะ ที่เป็นพาหะนำโรค
- จัดสิ่งแวดล้อมของบ้านเรือนให้สะอาดและเป็นระเบียบ

3.4 รวมกลุ่มประชาชน ช่างสุขภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน (ชสม.) ปรับปรุงดูแลแหล่งน้ำสาธารณะ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ปลอดภัย

3.5 ร่วมมือกับผู้นำชุมชนทำกิจกรรมเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในชุมชน เช่น บ้านตัวอย่าง ครัวตัวอย่าง

4.งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

5.งานโภชนาการ

6.งานรักษาพยาบาล

7.งานอนามัยแม่และเด็ก

8.งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในชุมชน

9.งานทันตสาธารณสุข

10.งานสุขภาพจิต

11.งานป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุ อุบัติภัยและโรคไม่ติดต่อ

12.งานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์

13.งานคุ้มครองผู้บริโภค

14.งานป้องกันและแก้ไขมลภาวะและสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษเป็นภัย

14.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน ในเรื่องต่อไปนี้

- การใช้สารกำจัดศัตรูพืช เช่น สารฆ่าแมลง การกำจัดวัชพืช ตลอดจนปุ๋ย
- การกำจัดขยะโดยการฝังในหลุมแทนการเผา
- ลดหรือเลิกใช้วัสดุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เช่น พลาสติก โฟม พงชัก

วิทยาศาสตร์ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

ฟอก เป็นต้น

- ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในบ้าน
- ไม่ก่อเหตุรำคาญแก่เพื่อนบ้านหรือชุมชน เช่น ไม่เปิดวิทยุหรือโทรทัศน์เสียงดัง เครื่องจักรเครื่องยนต์สภาพไม่ดีที่ก่อให้เกิดเสียงดังต้องบำรุงรักษาแก้ไข ไม่ดัดแปลงท่อไอเสีย รถจักรยานยนต์ให้เสียงดังรบกวนชาวบ้าน เป็นต้น
- ดูแลแหล่งน้ำ การระบายน้ำเสีย ขยะ อากาศเสีย และเสียงดังในหมู่บ้าน
- แจ้งข่าวด่วนต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เมื่อเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย

ต่อสุขภาพ

- ตรวจสอบและปรับปรุงแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ของชุมชน ในกรณีที่เกิดภัยแล้ง น้ำท่วมหรือโรคระบาดในชุมชน
- แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การแก้ไขปัญหาการกำจัดขยะของชุมชน

14.3 ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นแกนนำในการป้องกันสิ่งแวดล้อมในเรื่องแหล่งน้ำ ขยะ อากาศเสีย และ ป่าไม้

14.4 รวมกลุ่มและจัดตั้งชมรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4. การให้บริการช่วยเหลือรักษาพยาบาล

4.1 ให้การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลตามอาการเบื้องต้น

4.2 ให้การปฐมพยาบาลอาการเบื้องต้น

4.3 ส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการสาธารณสุข และติดตามดูแลผู้ป่วยที่ได้รับ
การส่งต่อมาจากสถานบริการ

4.4 จำขยาเม็ดคุมกำเนิดในรายที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ตรวจแล้ว (ราย
เก่า) และ จำขยาอย่างอนามัย

5. เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุข

6. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชนตามกระบวนการ จปฐ.

7. คຸ້ມครองสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขของประชาชนในชุมชน

8. เป็นแกนกลางในการประสานการดำเนินงานสาธารณสุขของหมู่บ้าน โดยการ
กระตุ้นให้มีการประชุมวางแผนและร่วมดำเนินงานสาธารณสุขระหว่างกลุ่มอาสาสมัคร
กรรมการหมู่บ้านและกลุ่มผู้นำอื่น ๆ ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของ
รัฐ

3. การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน

3.1 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดย อสม. 1 คน รับผิดชอบดูแลประชาชนทุกคน ทุก
ครอบครัวภายในคຸ້ມหรือละแวกบ้าน ประมาณ 8 - 15 หลังคาเรือน ตามบทบาทหน้าที่ความรับ
ผิดชอบของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่กำหนดไว้ในฐานะอสม. ประจำคຸ້ມหรือละแวก
บ้าน

3.2 หมุนเวียนปฏิบัติงานให้บริการสาธารณสุขในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.)
ร่วมกับอาสาสมัครคนอื่น ๆ ตามข้อตกลงของกลุ่ม

3.3 ร่วมปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหมู่บ้านกับกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

4. การคัดเลือกและวาระการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข

4.1 คุณสมบัติ

1. เป็นบุคคลที่ชาวบ้านในละแวกบ้านหรือคຸ້ມให้ความยอมรับและเชื่อถือ
2. สมัครงใจและเต็มใจช่วยเหลือชุมชนด้วยความเสียสละ
3. มีเวลาเพียงพอที่จะช่วยเหลือชุมชน (อยู่ประจำในหมู่บ้าน ไม่ย้ายถิ่นในระยะ
เวลา 1-2 ปี) และมีความคล่องตัวในการประสานงาน

4. อ่านออกเขียนได้

5. เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านพัฒนาสุขภาพ และการพัฒนาชุมชน

6. ไม่ควรเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ภิภษุ หรือ แพทย์

ประจำตำบล

4.2 มีวิธีการคัดเลือก ให้ใช้วิธีทางประชาธิปไตยในการคัดเลือกบุคคลเป็น อสม. มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดประชุมกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ผสม. อสม. ทุกคั้งในหมู่บ้านและผู้นำอื่น ๆ เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขและบทบาทหน้าที่ของ ศสมช. แล้วมอบให้กรรมการหมู่บ้าน ผสม.อสม. และ ผู้นำดังกล่าวเป็นคณะดำเนินการสรรหา อสม.

2. แบ่งละแวกหรือคุ้มบ้าน คุ้มละ 8-15 หลังคาเรือน

2.1 ละแวกหรือคุ้มบ้านที่มี ผสม. เดิมอยู่แล้วก็ให้คัดเลือกเข้ารับการอบรมเป็น อสม. ประจำละแวกบ้านหรือคุ้มนั้น

2.2 ในกรณีที่ละแวกบ้านหรือคุ้มนั้นไม่มี ผสม. ให้หาผู้สมัคร และ มีคุณสมบัติตาม ข้อ 4.1 คัดเลือกเข้าเป็น อสม. ในกรณีที่มิผู้สมัครใจเกินกว่า 1 คน ให้คณะผู้ดำเนินการสรรหา อสม. จัดประชุมหัวหน้าครอบครัวหรือผู้แทนครอบครัวในละแวกหรือคุ้มนั้นเพื่อลงมติโดยใช้เสียงส่วนใหญ่คัดเลือกบุคคลเข้ารับการอบรมเป็น อสม.

4.3 วาระการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข กำหนดให้มีวาระคราวละ 2 ปี เมื่อครบวาระแล้วให้พิจารณาต่อบัตร โดยดูจากผลการพิจารณาของประชาชนและองค์กรหมู่บ้าน

4.4 การฟื้นฟูสภาพ

1. ฟื้นฟูสภาพตามวาระ

2. ตาย

3. ย้ายที่อยู่

4. ลาออก

5. ประชาชนลงมติให้ฟื้นฟูสภาพ

5. การฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข

การฝึกอบรมในที่นี้หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เปลี่ยนแปลงเจตคติ และ มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ กล่าวคือ อสม. มีความรู้และความสามารถปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขได้แก่

การแจ้งข่าวการเกิดโรคหรือเหตุผิดปกติด้านสุขภาพอนามัยในเขตรับผิดชอบแก่เพื่อนบ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การนัดหมายและประสานการจัดกิจกรรมสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุข นอกจากเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และสามารถปฏิบัติงานในบทบาทของผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) แล้ว ต้องสามารถปฏิบัติงานด้านการให้บริการช่วยเหลือและรักษาพยาบาลตามอาการ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การใช้ยาและเวชภัณฑ์ที่กำหนดไว้ การส่งต่อผู้ป่วย การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสุขภาพ การใช้เครื่องมือวัดความดันโลหิต และการเจาะเลือดเพื่อส่งตรวจ ตลอดจนการร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานเพื่อบรรลุดูแลสุขภาพชีวิตด้านสาธารณสุขตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (อปฐ.) ในหมู่บ้าน

5.1 เนื้อหาหลักสูตร

การจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข จำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีเนื้อหาความรู้ที่อบรมเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มความรู้พื้นฐาน (ภาคบังคับ) ประกอบด้วย วิชาที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครสาธารณสุข โดยเป็นวิชาที่เกี่ยวกับปัญหาสาธารณสุขหลัก ๆ ของประเทศ และ การบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชน

เนื้อหาหลักสูตรความรู้พื้นฐาน (ภาคบังคับ)
1. บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข
2. สิทธิของอาสาสมัครสาธารณสุข
3. การทำงานเป็นกลุ่ม
4. ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขในหมู่บ้าน การค้นหาปัญหาสาธารณสุขในท้องถิ่นและการแก้ไข
5. สุขวิทยาส่วนบุคคล
6. การวินิจฉัยอาการ การปฐมพยาบาล และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น
7. การส่งเสริมสุขภาพ
8. การเฝ้าระวังและป้องกันโรค
9. การฟื้นฟูสภาพ
10. การส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานบริการ
11. การใช้เครื่องมือที่จำเป็นในการให้บริการใน ศสมช.
12. ความรู้ในเรื่องโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศ เช่น โรคเอดส์ อุบัติเหตุ และ อุบัติภัย เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ฯลฯ

(2) กลุ่มความรู้เฉพาะ เป็นความรู้ในเรื่องที่เป็นปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ และความรู้ด้านนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนางานสาธารณสุขในแต่ละท้องถิ่น โดยจังหวัด สามารถปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรได้ตามความเหมาะสม ซึ่งเนื้อหาอาจแตกต่างกันออกไป ตาม สภาพปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

5.2 ระยะเวลาการอบรม ใช้เวลาจำนวน 12 วัน

ช่วงแรก กำหนดระยะเวลาในการอบรมความรู้พื้นฐาน (หลักสูตรภาคบังคับ) ระยะเวลา 3 วัน ช่วงที่ 2 อบรมต่อเนื่องทุก ๆ เดือน ๆ ละ 1 วัน โดยเนื้อหาหลักสูตรประกอบด้วยกลุ่มความรู้เฉพาะ และ กลุ่มความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการให้บริการสาธารณสุขใน สสมช.

6. การขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

สถานภาพของการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้รับการคัดเลือกและผ่านการอบรมหลักสูตรความรู้เฉพาะ โดยใช้ระยะเวลา 12 วัน

การจัดทำทะเบียนประวัติ : ให้จัดทำเป็น 4 ฉบับ เก็บไว้ที่สถานีอนามัย 1 ฉบับ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 1 ฉบับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 1 ฉบับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 1 ฉบับ และ ศูนย์การฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาค 1 ฉบับ

การออกบัตรประจำตัว : ออกบัตรประจำตัวเมื่อ อสม. อบรมครบตามหลักสูตรความรู้พื้นฐานและความรู้เฉพาะ โดยรูปแบบ อายุบัตร และสิทธิ เป็นไปตามที่กระทรวงสาธารณสุข กำหนด

7. กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบโรคศิลปะของอาสาสมัครสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขมีระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อคุ้มครองการประกอบโรคศิลปะของอาสาสมัครสาธารณสุข ในการบริการช่วยเหลือรักษาพยาบาลอย่างง่าย ๆ ภายใต้กรอบที่กำหนดไว้ดังที่กล่าวไว้แล้ว

ภาคผนวก ค

การทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือและแบบสอบถาม

ผลการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือจากการ Try Out แบบสอบถามที่อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยใช้ข้อสม.จำนวน 30 คนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. ดัชนีความยากง่ายและ ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้

ข้อที่	PH	PL	PH + PL	PH - PL	P	r
1	5	3	8	2	0.5	0.25
2	7	4	11	3	0.6875	0.375
3	8	4	12	4	0.75	0.5
4	6	4	10	2	0.625	0.25
5	3	1	4	2	0.25	0.25
6	4	1	5	3	0.3125	0.625
7	3	1	4	2	0.25	0.25
8	7	5	12	2	0.75	0.25
9	5	2	7	3	0.4375	0.375
10	6	4	10	2	0.625	0.25
11	8	4	12	4	0.75	0.5
12	5	3	8	2	0.5	0.25
13	7	4	11	3	0.6875	0.375
14	4	2	6	2	0.375	0.25
15	4	0	4	4	0.25	0.5
16	4	2	6	2	0.375	0.25
17	3	1	4	2	0.25	0.25
18	4	1	5	3	0.3125	0.625
19	3	1	4	2	0.25	0.25
20	4	1	5	3	0.3125	0.625

เกณฑ์คัดเลือก (P) ความยากง่าย 0.2 - 0.8 และ (r) ค่าอำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป

หาความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้

$$\sum X = 358$$

$$\sum X^2 = 4576$$

$$n = 30$$

$$K = 20$$

$$pq = 2.8$$

หาความแปรปรวนของคะแนนรวม คือ

$$\begin{aligned} S_{X^2} &= \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)} \\ &= \frac{(30 \times 4576) - (358)^2}{30 \times 29} \\ &= \frac{137280 - 128164}{870} \\ &= 10.478 \end{aligned}$$

หาความเชื่อมั่นแบบวัดความรู้ สูตร KR - 20

$$\begin{aligned} r_{tt} &= \frac{K}{K-1} \left(\frac{1 - \sum pq}{S_{X^2}} \right) \\ &= \frac{20}{20-1} \left(\frac{1 - 2.8}{10.478} \right) \\ r_{tt} &= .771 \end{aligned}$$

ข. การหาความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติ

$$\sum X = 2520$$

$$\sum X^2 = 213658$$

$$n = 30$$

$$K = 24$$

หาความแปรปรวนของคะแนนรวม คือ

$$\begin{aligned} S_{X^2} &= \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)} \\ &= \frac{(30 \times 213658) - (2520)^2}{30 \times 29} \\ &= \frac{6409740 - 6350400}{870} \\ &= 68.20 \end{aligned}$$

หาความเชื่อมั่นแบบวัดทัศนคติ สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

$$\begin{aligned} r_{tt} &= \frac{K}{K-1} \left(\frac{1 - \frac{\sum Si^2}{S_{X^2}}}{1} \right) \\ &= \frac{24}{24-1} \left(\frac{1 - \frac{13.8}{68.20}}{1} \right) \end{aligned}$$

$$r_{tt} = 0.83$$

ค. การหาความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรม

$$\sum X = 1125$$

$$\sum X^2 = 49618$$

$$n = 30$$

$$K = 10$$

หาความแปรปรวนของคะแนนรวม คือ

$$Sx^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$

$$= \frac{(30 \times 49618) - (1125)^2}{30 \times 29}$$

$$= \frac{1488540 - 1265625}{870}$$

$$= \frac{222915}{870}$$

$$= 256.22$$

หาความเชื่อมั่นแบบวัดพฤติกรรม สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left(\frac{1 - \sum Si^2}{Sx^2} \right)$$

$$= \frac{10}{10-1} \left(\frac{1 - 49.6}{256.22} \right)$$

$$r_{tt} = 0.89$$

แบบสอบถาม
(ข้อมูลดิบที่ได้จากการศึกษา)
คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของอาสาสมัคร
 สาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม โดย
 สิบเอกสมานมิตร พัฒนา นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีที่
 เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหิดล

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับขยะที่เป็นของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่ 3 ทักษะต่อการแยกประเภทขยะชุมชนก่อนทิ้ง

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนก่อนทิ้ง

ขอให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดนครปฐมทุกท่านที่ได้รับการ
 คัดเลือกให้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และตรง
 กับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้
 และจะได้นำผลที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของท่าน และใช้วางแผน
 แก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ในโอกาสต่อไป .

ขอขอบพระคุณยิ่ง

แบบสอบถาม
เรื่อง “บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต่อการเป็นผู้นำใน
การแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดปทุม”

แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ให้กาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่าถูกต้องหรือเติมคำในช่องว่างต่อไปนี้

1. เพศ
- (1) ชาย

(จำนวน 130 คน ร้อยละ 48.1)
- (2) หญิง

(จำนวน 140 คน ร้อยละ 51.9)
2. อายุ.....ปี (อายุเต็มปี)
- (1) ต่ำกว่า 20 ปี

(จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.4)
- (2) 20 - 29 ปี

(จำนวน 37 คน ร้อยละ 13.7)
- (3) 30 - 39 ปี

(จำนวน 100 คน ร้อยละ 37.0)
- (4) 40 - 49 ปี

(จำนวน 76 คน ร้อยละ 28.1)
- (5) 50 ปีขึ้นไป

(จำนวน 56 คน ร้อยละ 20.7)
3. การศึกษา
- (1) 1. การศึกษาภาคบังคับ

(จำนวน 199 คน ร้อยละ 73.7)
- (2) 2. มัธยมศึกษา

(จำนวน 56 คน ร้อยละ 20.7)
- (3) 3. วิชาชีพ/อนุปริญญา

(จำนวน 10 คน ร้อยละ 3.7)
- (4) 4. ปริญญาตรี

(จำนวน 5 คน ร้อยละ 1.9)
- (5) 5. สูงกว่าปริญญาตรี

(จำนวน 0 คน ร้อยละ 0)

4. อาชีพหลัก

(1) เกษตรกรรม (ทำนาทำสวน)	(จำนวน 129 คน ร้อยละ 47.8)
(2) ปศุสัตว์ (เลี้ยงสัตว์)	(จำนวน 26 คน ร้อยละ 9.6)
(3) ค้าขาย	(จำนวน 41 คน ร้อยละ 15.2)
(4) รับจ้าง พนักงานบริษัท ร้านค้า	(จำนวน 64 คน ร้อยละ 23.7)
(5) อื่นๆ โปรดระบุ.....แม่บ้าน...	(จำนวน 10 คน ร้อยละ 3.7)

5. ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม.

(1) 1 - 5 ปี	(จำนวน 96 คน ร้อยละ 35.6)
(2) 6 - 10 ปี	(จำนวน 104 คน ร้อยละ 38.5)
(3) 11 - 20 ปี	(จำนวน 55 คน ร้อยละ 20.4)
(4) 20 ปีขึ้นไป	(จำนวน 15 คน ร้อยละ 5.6)

6. รายได้ต่อเดือน.....(บาท/เดือน)

(1) ต่ำกว่า 2,000 บาท	(จำนวน 35 คน ร้อยละ 13.0)
(2) 2,001 - 4,000 บาท	(จำนวน 94 คน ร้อยละ 34.8)
(3) 4,001 - 6,000 บาท	(จำนวน 92 คน ร้อยละ 34.1)
(4) 6,001 - 8,000 บาท	(จำนวน 32 คน ร้อยละ 11.9)
(5) 8,000 บาทขึ้นไป	(จำนวน 17 คน ร้อยละ 6.3)

7. ลักษณะการปฏิบัติงานของท่าน

(1) ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.)	(จำนวน 135 คน ร้อยละ 50)
(2) ปฏิบัติงานนอกศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.)	(จำนวน 135 คน ร้อยละ 50)

8. โดยปกติท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะก่อนทิ้งหรือไม่

(0) ไม่ได้รับ (ถ้าไม่ได้รับข้ามไปตอบ ข้อ 10.)	(จำนวน 22 คน ร้อยละ 8.1)
(1) ได้รับนานๆ ครั้ง (1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์)	(จำนวน 184 คน ร้อยละ 68.1)
(2) ได้รับสม่ำเสมอ (3 - 5 ครั้ง/สัปดาห์)	(จำนวน 64 คน ร้อยละ 23.7)

9. ในกรณีที่ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง โปรดระบุแหล่งที่มา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(0) ถ้าไม่ได้รับในข้อ 8	(จำนวน 22 คน ร้อยละ 8.1)
(1) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	(จำนวน 71 คน ร้อยละ 26.29)
(2) หนังสือพิมพ์	(จำนวน 60 คน ร้อยละ 22.22)
(3) โทรทัศน์	(จำนวน 28 คน ร้อยละ 10.37)
(4) ตำรา บทความวิชาการ	(จำนวน 23 คน ร้อยละ 8.52)
(5) การฝึกอบรม	(จำนวน 8 คน ร้อยละ 2.96)
(6) วิทยุ	(จำนวน 30 คน ร้อยละ 11.11)
(7) วารสารเพื่อน อสม.	(จำนวน 5 คน ร้อยละ 1.85)
(8) เอกสารเผยแพร่ของทางราชการ	(จำนวน 24 คน ร้อยละ 8.89)
(9) เพื่อนร่วมงาน	(จำนวน 21 คน ร้อยละ 7.78)
(10) อื่นๆ (ระบุ).....	(จำนวน 0 คน ร้อยละ 0)

10. ปัจจุบันในหมู่บ้านที่ท่านรับผิดชอบมีปัญหาด้านการกำจัดขยะหรือไม่

(0) 1. ไม่มี	(จำนวน 152 คน ร้อยละ 56.3)
(1) 2. มี	(จำนวน 118 คน ร้อยละ 43.7)

11. ปัจจุบันในหมู่บ้านที่ท่านรับผิดชอบกำจัดขยะโดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(1) 1. เผา	(จำนวน 149 คน ร้อยละ 55.19)
(2) 2. ฝัง	(จำนวน 7 คน ร้อยละ 2.59)
(3) 3. กองทิ้งกลางแจ้ง	(จำนวน 20 คน ร้อยละ 7.41)
(4) 4. ทิ้งน้ำ	(จำนวน 74 คน ร้อยละ 27.40)
(5) 5. อื่นๆ ระบุ...ส่งต่อไปกำจัดระบบอื่น...	(จำนวน 20 คน ร้อยละ 7.41)

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะที่เป็นของเหลือทิ้งในชีวิตประจำวัน

ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียง 1 ข้อ

1. ขยะ หมายถึง (2 = 1)

- (1) ก. วัสดุที่ใช้แล้วไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
- (2) ข. วัสดุที่ใช้แล้วบางส่วนสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
- (3) ค. วัสดุที่ใช้แล้ว สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ทั้งหมด
- (4) ง. วัสดุที่ใช้แล้ว สามารถทำลายได้ทั้งหมดในทันที
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 100 คน ร้อยละ 37.0

ตอบผิด จำนวน 170 คน ร้อยละ 63.9

2. ขยะ ที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคมีอะไรบ้าง (5 = 1)

- (1) ก. เศษอาหาร กระดาษ แก้ว
- (2) ข. กระดาษหนังสือพิมพ์ ภาชนะพลาสติกที่บรรจุอาหาร
- (3) ค. ขวดแก้ว กระป๋องโลหะ
- (4) ง. ชิ้นส่วนพลาสติก เศษยาง
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 202 คน ร้อยละ 74.8

ตอบผิด จำนวน 68 คน ร้อยละ 25.2

3. ขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่มีอะไรบ้าง (5 = 1)

- (1) ก. กระดาษ
- (2) ข. แก้ว โลหะ
- (3) ค. พลาสติก โลหะ
- (4) ง. ชิ้นส่วนพลาสติก เศษยาง
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 196 คน ร้อยละ 72.6

ตอบผิด จำนวน 74 คน ร้อยละ 27.4

4. กระดาษที่เราใช้กันเป็นประจำทำมาจาก (5= 1)

- (1) ก. เชื้อไม้
- (2) ข. ฟาง
- (3) ค. เศษกระดาษ
- (4) ง. ถูกเฉพาะข้อ ก. และ ค.
- (5) จ. ถูกทั้งข้อ ก. ข. และ ค.

ตอบถูก จำนวน 110 คน ร้อยละ 40.7

ตอบผิด จำนวน 160 คน ร้อยละ 59.3

5. ข้อใดไม่ใช่วัสดุที่นำมาทำพลาสติก (2 = 1)

- (1) ก. ยางพารา ใยพืช
- (2) ข. หินปูน ถ่านหิน
- (3) ค. น้ำมันดิบ แก๊สธรรมชาติ
- (4) ง. แก๊สธรรมชาติ หินปูน
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 91 คน ร้อยละ 33.7

ตอบผิด จำนวน 179 คน ร้อยละ 66.3

6. วัสดุที่ใช้ทำแก้ว คือ (5 = 1)

- (1) ก. แร่ใยหิน ซิลิกา
- (2) ข. แร่หินควอทซ์ เศษแก้ว
- (3) ค. ซิลิก้า
- (4) ง. ดินขาว
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 117 คน ร้อยละ 43.3

ตอบผิด จำนวน 153 คน ร้อยละ 56.7

7. กระป๋องโลหะ ที่ใช้บรรจุอาหารและเครื่องดื่มทำมาจากวัสดุอะไร (3 = 1)

- (1) ก. เหล็ก ทองแดง
- (2) ข. สังกะสี ทองแดง
- (3) ค. อะลูมิเนียม ทองแดง
- (4) ง. ทองแดง เหล็ก
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 124 คน ร้อยละ 45.9

ตอบผิด จำนวน 146 คน ร้อยละ 54.1

8. ร้านรับซื้อของเก่าหรือชาเล้ง จะรับซื้อกระดาษชนิดใดบ้าง (5 = 1)

- (1) ก. กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษสำนักงาน กระดาษลังใส่ของ
- (2) ข. กระดาษสำนักงาน กระดาษเคลือบมันพลาสติก หนังสือพิมพ์
- (3) ค. กระดาษลังใส่ของ กระดาษฟรอยด์ หนังสือพิมพ์
- (4) ง. กล่องนม กระดาษสมุดโทรศัพท์ หนังสือต่างๆ
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 183 คน ร้อยละ 67.8

ตอบผิด จำนวน 87 คน ร้อยละ 32.2

9. พลาสติกชนิดใดสามารถขายให้ร้านรับของเก่าหรือชาเล้งได้ (4 = 1)

- (1) ก. พลาสติกชนิดขาวนึ่ง แบบขุ่น
- (2) ข. พลาสติกขาวใส
- (3) ค. พลาสติกเนื้อแข็ง
- (4) ง. ถูกเฉพาะข้อ ก. และ ข.
- (5) จ. ผิดทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 174 คน ร้อยละ 64.4

ตอบผิด จำนวน 96 คน ร้อยละ 35.6

10. ร้านรับซื้อของเก่าหรือชาเล้ง จะรับซื้อแก้วชนิดใด (4 = 1)

- (1) ก. ขวดแม่โขง
- (2) ข. ขวดน้ำปลา ขวดซีอิ๊ว
- (3) ค. ขวดเครื่องดื่มชูกำลัง ขวดยา
- (4) ง. ถูกเฉพาะข้อ ก. และ ข.
- (5) จ. ถูกเฉพาะข้อ ข. และ ค.

ตอบถูก จำนวน 189 คน ร้อยละ 70.0

ตอบผิด จำนวน 81 คน ร้อยละ 30.0

11. บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากโลหะที่ร้านรับของเก่าหรือชาเล้งซื้อ ได้แก่ (5 = 1)

- (1) ก. กระป๋องบรรจุปลากระป๋อง
- (2) ข. กระป๋องนมข้น
- (3) ค. กระป๋องน้ำอัดลม
- (4) ง. กระป๋องน้ำผลไม้
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 144 คน ร้อยละ 53.5

ตอบผิด จำนวน 126 คน ร้อยละ 46.7

12. เครื่องหมายนี้ แสดงถึงการนำวัสดุประเภทใดกลับมาผลิตใช้ใหม่ได้ (1 = 1)

- (1) ก. อะลูมิเนียม
- (2) ข. เหล็กเคลือบดีบุก
- (3) ค. อะลูมิเนียมเคลือบดีบุก
- (4) ง. เหล็กเคลือบนิเกิล
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 178 คน ร้อยละ 65.9

ตอบผิด จำนวน 92 คน ร้อยละ 34.1

13. เครื่องหมายนี้

แสดงถึงการนำวัสดุประเภทใดกลับมาผลิตใช้ใหม่ได้ (1 = 1)

- (1) ก. แก้ว
- (2) ข. ขวดพลาสติก
- (3) ค. กระดาษ
- (4) ง. อะลูมิเนียม
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 227 คน ร้อยละ 84.1

ตอบผิด จำนวน 43 คน ร้อยละ 15.9

14. เครื่องหมายนี้

แสดงถึงการนำวัสดุประเภทใดกลับมาผลิตใช้ใหม่ได้ (4 = 1)

- (1) ก. ขวดพลาสติก
- (2) ข. แก้ว
- (3) ค. อะลูมิเนียม
- (4) ง. กระดาษ
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 69 คน ร้อยละ 25.6

ตอบผิด จำนวน 201 คน ร้อยละ 74.4

15. เครื่องหมายนี้

แสดงถึงการนำวัสดุประเภทใดกลับมาผลิตใช้ใหม่ได้ (1 = 1)

- (1) ก. พลาสติก
- (2) ข. แก้ว
- (3) ค. อะลูมิเนียม
- (4) ง. กระดาษ
- (5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 127 คน ร้อยละ 47.0

ตอบผิด จำนวน 143 คน ร้อยละ 53.0

16. วิธีการกำจัดกระดาดที่เกิดมลภาวะน้อยที่สุด (4 = 1)

- (1) ก. การเผา (2) ข. การฝังกลบ
(3) ค. กองทิ้งกลางแจ้ง (4) ง. ทำปุ๋ย
(5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 64 คน ร้อยละ 23.7

ตอบผิด จำนวน 206 คน ร้อยละ 76.3

17. วิธีการกำจัดพลาสติกที่ดีที่สุด (2 = 1)

- (1) ก. การเผา (2) ข. การฝังกลบ
(3) ค. กองทิ้งกลางแจ้ง (4) ง. ทำปุ๋ย
(5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 183 คน ร้อยละ 67.8

ตอบผิด จำนวน 87 คน ร้อยละ 32.2

18. วิธีการกำจัดเศษแก้วที่ดีที่สุด (2 = 1)

- (1) ก. การเผา (2) ข. การฝังกลบ
(3) ค. กองทิ้งกลางแจ้ง (4) ง. ทำปุ๋ย
(5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 250 คน ร้อยละ 92.6

ตอบผิด จำนวน 20 คน ร้อยละ 7.4

19. วิธีการกำจัดเศษโลหะที่ดีที่สุด (2 = 1)

- (1) ก. การเผา (2) ข. การฝังกลบ
(3) ค. กองทิ้งกลางแจ้ง (4) ง. ทำปุ๋ย
(5) จ. ถูกทุกข้อ

ตอบถูก จำนวน 227 คน ร้อยละ 84.1

ตอบผิด จำนวน 43 คน ร้อยละ 15.9

20. จงลำดับการกำจัดขยะมูลฝอยของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุต่างๆ ที่ยากที่สุดไปหาง่ายที่สุด ดังนี้

(2 = 1)

(1) ก. กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ

(2) ข. พลาสติก แก้ว โลหะ กระดาษ

(3) ค. แก้ว โลหะ กระดาษ พลาสติก

(4) ง. พลาสติก โลหะ แก้ว กระดาษ

(5) จ. แก้ว พลาสติก โลหะ กระดาษ

ตอบถูก จำนวน 65 คน ร้อยละ 24.1

ตอบผิด จำนวน 205 คน ร้อยละ 75.9

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนก่อนทิ้ง

แต่ละคำถามจะแบ่งคำตอบออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ให้พิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งของข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

เรื่อง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	เฉยๆ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)
ทัศนคติการแยกประเภทขยะก่อนทิ้งต่อเศรษฐกิจ					
1.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งจะช่วยลดงบประมาณด้านพลังงานและการกำจัด	115 (42.6)	145 (53.7)	5 (1.9)	4 (1.5)	1 (0.4)
2.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งมีส่วนช่วยส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับผู้ทิ้ง	66 (24.6)	141 (52.2)	40 (14.8)	21 (7.8)	2 (0.7)
3.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งมีส่วนช่วยประหยัดการใช้ทรัพยากรและลดการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ประสบอยู่	89 (33.0)	155 (57.4)	17 (6.3)	7 (2.6)	2 (0.7)
4.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งทำให้สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายในการกำจัด	9 (3.3)	42 (15.6)	25 (9.3)	148 (34.8)	46 (17.0)
5.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาภาชนะรองรับเพิ่มเติม	9 (3.3)	62 (23.0)	30 (11.1)	135 (50.0)	34 (12.6)
6.ขยะมูลฝอยที่ใช้ประโยชน์ได้ (ขายได้) จากครัวเรือนยังมีปริมาณน้อยไม่จูงใจให้เกิดการแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง	17 (6.3)	90 (33.3)	43 (15.9)	96 (35.6)	24 (8.9)

เรื่อง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	เฉยๆ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)
ทัศนคติการแยกประเภทขยะก่อนทิ้งต่อสังคม					
1.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งมีส่วนช่วยให้ คนในชาติมีระเบียบวินัยในการรักษาความ สะอาด	120 (44.4)	146 (54.1)	3 (1.1)	0 (0)	1 (0.4)
2.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งแสดงถึงการมี ส่วนร่วมในการรับผิดชอบและเสียสละต่อ สังคม	119 (44.1)	139 (51.5)	10 (3.7)	1 (0.4)	1 (0.4)
3.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งมีส่วนช่วยสร้าง ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวในปีแห่งการ ท่องเที่ยวไทย (อะเมซิ่ง ไทยแลนด์)	119 (44.1)	131 (48.5)	18 (6.7)	1 (0.4)	1 (0.4)
4.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งสามารถทำได้ โดยไม่ต้องใช้กฎหมายบังคับเท่านั้น	17 (6.3)	53 (19.6)	32 (11.9)	144 (53.3)	24 (8.9)
5.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งไม่เหมาะกับ สภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย	9 (3.3)	20 (7.4)	28 (10.4)	160 (59.3)	53 (19.6)
6.การจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นเรื่อง ของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น	7 (2.6)	22 (8.1)	14 (5.2)	166 (61.5)	61 (22.6)

เรื่อง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	เฉยๆ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)
ทัศนคติการแยกประเภทขยะก่อนทิ้งต่อสิ่งแวดล้อม					
1.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งเป็นการช่วยลดปริมาณขยะในสิ่งแวดล้อม	91 (33.7)	171 (63.3)	3 (1.1)	4 (1.5)	1 (0.4)
2.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งมีส่วนช่วยลดปัญหามลพิษทางน้ำ เพราะลดปริมาณขยะที่จะถูกทิ้งลงแม่น้ำลำคลอง	122 (45.2)	128 (47.4)	8 (3.0)	11 (4.1)	1 (0.4)
3.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งมีส่วนช่วยป้องกันอากาศเสีย เพราะลดการกำจัดด้วยการเผาขยะกลางแจ้ง	93 (34.4)	156 (57.8)	9 (3.3)	9 (3.3)	3 (1.1)
4.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ไม่มีส่วนช่วยลดปริมาณมลพิษที่จะเกิดกับ แหล่งน้ำ อากาศ และไม่ช่วยลดปัญหาขยะ	17 (6.3)	35 (13.0)	6 (2.2)	153 (56.7)	59 (21.9)
5.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ไม่สามารถช่วยลดปัญหาเรื่องกลิ่น เหตุรำคาญได้	12 (4.4)	30 (11.1)	18 (6.7)	162 (60.0)	48 (17.8)
6.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหามลพิษจากสารเคมีและสารพิษ	12 (4.4)	33 (12.2)	12 (4.4)	174 (64.4)	39 (14.4)

เรื่อง	เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	เฉยๆ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง จำนวน (ร้อยละ)
ทัศนคติการแยกประเภทขยะก่อนทิ้งต่อนิเวศวิทยา					
1.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งเป็นการช่วยลดปริมาณการสะสมของเชื้อโรคและสารพิษในสัตว์และพืช	62 (23.0)	177 (65.6)	16 (5.9)	14 (5.2)	1 (0.4)
2.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งช่วยลดปริมาณการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของคน พืช และสัตว์ สมดุลกัน	59 (21.9)	127 (47.0)	41 (15.2)	38 (14.1)	5 (1.9)
3.*การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งช่วยลดการพังทลายของภูเขา ดิน เพราะลดการขุดแร่ธาตุมาใช้	53 (19.6)	126 (46.7)	42 (15.6)	43 (15.9)	6 (2.2)
4.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ในแหล่งท่องเที่ยว ไม่เกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว	11 (4.1)	39 (14.4)	20 (7.4)	164 (60.7)	36 (13.3)
5.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ไม่สามารถช่วยป้องกันโรคจากสารพิษและโรคติดต่อในมนุษย์ได้	11 (4.1)	35 (13.0)	15 (5.6)	174 (64.4)	35 (13.0)
6.การแยกประเภทขยะก่อนทิ้งไม่มีส่วนช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์	9 (3.3)	26 (9.6)	27 (10.0)	167 (61.9)	41 (15.2)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนก่อนทิ้ง

แต่ละคำถามจะแบ่งคำตอบของระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง, ปฏิบัติบ่อยครั้ง, ปฏิบัติบางครั้ง, ปฏิบัตินานๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย ท่านสามารถที่จะเลือกตอบคำถามได้อย่างเสรี โดยที่คำตอบทุกข้อไม่มีคำตอบใดผิดหรือถูก ท่านเลือกตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ

ข้อความ	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบไม่ เป็นทางการ					
1.*ท่านคัดแยกขยะจำพวกกระดาษ แก้ว พลาสติกและโลหะ แก้วเก็บรวบรวมไว้เพื่อรอ ขายให้แก่ผู้รับซื้อของเก่า	51 (18.9)	106 (39.3)	75 (27.8)	31 (11.5)	7 (2.6)
2.*ท่านเคยคัดแยกเอาขยะบางประเภท เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก โลหะ นำกลับมาใช้ ประโยชน์ใหม่ภายในบ้าน	51 (18.9)	41 (15.2)	84 (31.1)	42 (15.6)	52 (19.3)
3.*ท่านเคยเอามูลฝอยบางประเภท เศษอาหาร พืชผักไปเลี้ยงสัตว์	51 (18.9)	106 (39.3)	56 (20.7)	19 (7.0)	38 (14.1)
4.*ท่านเคยแยกเอาขยะบางประเภท ของเสีย อันตราย เช่น กระจก หรือขวดใส่สารเคมี ยา ฆ่าแมลง แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟออก จากขยะทั่วไป	85 (31.5)	82 (26.7)	61 (22.6)	31 (11.5)	21 (7.8)
5.*ท่านเคยแยกเอามูลฝอยพวกเศษอาหาร พืช ผักผลไม้ไปหมักทำปุ๋ย	27 (10.0)	54 (20.0)	60 (22.2)	33 (12.2)	96 (35.6)

ข้อความ	ทุกครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	นานๆ ครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)
พฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชนแบบเป็น ทางการ					
1.ท่านไม่สะดวกที่จะคัดแยก และใช้ขยะที่ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก เพราะยุ่งยาก เช่น ต้องทำความสะอาด	10 (3.7)	31 (11.5)	67 (24.8)	87 (32.2)	75 (27.8)
2.ท่านไม่แยกประเภทขยะก่อนทิ้ง เพราะคิดว่า เวลาพนักงานเก็บขนไปกำจัดก็ต้องรวมกันอยู่ดี	8 (3.0)	30 (11.1)	58 (21.5)	59 (21.9)	115 (42.6)
3.ท่านไม่สามารถแยกประเภทขยะก่อนทิ้งได้ เนื่องจากมีเวลาจำกัด	9 (3.3)	40 (14.8)	57 (21.1)	71 (26.3)	93 (34.4)
4.ท่านไม่สามารถแยกประเภทขยะก่อนทิ้งได้ เนื่องจากยังไม่มีระบบถังขยะแยกประเภทและ การเก็บขนที่ดีพอ	30 (11.1)	49 (18.1)	65 (24.1)	39 (14.4)	87 (32.2)
5.ท่านไม่เห็นด้วยกับการแยกประเภทขยะก่อน ทิ้งและไม่ต้องการให้มีการปฏิบัติอย่างแพร่ หลาย	8 (3.0)	13 (4.8)	41 (15.2)	43 (15.9)	165 (61.1)

หมายเหตุ * = ข้อความเชิงบวก

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
สិบทอดสมานมิตร พัฒนา
นักศึกษานิเทศศาสตร์โทสาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
รุ่นที่ 11
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

ภาคผนวก ง
สำเนาหนังสือราชการที่ใช้ติดต่อประสานงาน
ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

หนังสือการติดต่อประสานงานในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1. สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากคณะสิ่งแวดล้อมฯ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครปฐม
2. สำเนาหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐมถึงสาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง
3. สำเนาหนังสือตอบขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะสิ่งแวดล้อมฯ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครปฐม

ที่ ทม 0815/7355

คณะสิ่งแวดล้อมและวิทยาการศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล นครปฐม 73170

๗ เมษายน 2544

เรื่อง ขออนุมัติโครงการที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครปฐม

ด้วย สิบเอกสมานมิตร พัฒนา นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร คณะสิ่งแวดล้อมและวิทยาการศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อยู่ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชน ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา ENID 698: Thesis

ในการศึกษาเรื่องดังกล่าว นักศึกษาจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 300 คน เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น คณะฯ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการประสานงานแจ้งต่อสาธารณสุขอำเภอต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือนักศึกษาในด้านการแจกแบบสอบถาม โดยมอบหมายให้ผู้ถือหนังสือฉบับนี้ เป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยา ศรีมโนภาพ)

รองคณบดีฝ่ายกิจกรรมพิเศษ

รักษาการแทนคณบดีคณะสิ่งแวดล้อมและวิทยาการศาสตร์

คณะสิ่งแวดล้อมและวิทยาการศาสตร์

โทร. 4410211-6

โทรสาร. 4419509-10

Copyright by Mahidol University

ที่ นร 0033/ ว 1782

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม

170 ถนนเทศบาลเมือง จ.นครปฐม 73000

24 เมษายน 2541

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามการวิจัย

เรียน สาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง

ด้วยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม ได้รับแจ้งจากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ว่าสืบเอกสมานมิตร พัฒนา นักศึกษาปริญญาโทวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการแยกประเภทขยะชุมชนในจังหวัดนครปฐม” โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขในจังหวัดนครปฐม

ในการนี้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม จึงขอความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกกับนักศึกษา ในการวิจัยดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับโครงการนครปฐมเรารักทำใจด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายอภิรักษ์ พงษ์ภักดิ์)

รักษาการในตำแหน่งนายแพทย์ 9

(ด้านเวชกรรมป้องกัน) ปฏิบัติราชการแทน

นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครปฐม

งานพัฒนาบุคลากรฯ

โทร.(034) 242092 ต่อ 15

โทรสาร (034) 251550

ที่ ทม 0815/๘7๘2

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ศาลาษา
อำเภอพุทธมณฑล นครปฐม 73170

1๕ สิงหาคม 2541

เรื่อง ขอบขอบคุณ

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครปฐม

ตามที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจาก อสม. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน ระหว่างวันที่ 29 เมษายน - 19 มิถุนายน 2541 แก่ สืบเอกสมานมิตร พัฒนา นักศึกษาหลักสูตร วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร คณะสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นั้น

คณะฯ ขอบขอบคุณท่าน และหน่วยงานของท่านเป็นอย่างยิ่งที่ได้อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาอย่างดียิ่ง คณะฯ หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านอีก ในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

๕๕๕ ๗๕๕๕

(รองศาสตราจารย์รุ่งจิรัฐ หุตะเจริญ)

คณบดี

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สืบเอกสมานมิตร พัฒนา

วันเดือนปีเกิด 2 มกราคม 2514

สถานที่เกิด จังหวัดระนอง ประเทศไทย

ประวัติการศึกษา -ประกาศนียบัตร เข้าพนักงานสาธารณสุข (เกียรตินิยม อันดับ 1)
วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคใต้ จ. ชะลา พ.ศ. 2532 - 2534
-สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สุขภาพ) ต่อเนื่อง 2 ปี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2534 - 2537
-วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
เพื่อการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2539 - 2541

ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน นักวิชาการสาธารณสุข ระดับ 4 ช่วยปฏิบัติราชการ
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

**ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอละอุ่น
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอละอุ่น
สภาตำบลบางพระเหนือ ร่วมกับ สถานีอนามัยระวี
ขอมอบประกาศเกียรติคุณพร้อมโล่เกียรติยศ แต่**

❖ นายสมานมิตร พัฒนา ❖

สำหรับตำแหน่ง

**ข้าราชการ นักพัฒนาดีเด่น ขวัญใจประชาชน
จากผลงานเกียรติยศ ระหว่าง การปฏิบัติราชการ ณ. สถานีอนามัยระวี
ต.บางพระเหนือ อ.ละอุ่น จ.ระนอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538**

- สถานีอนามัยดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2536
- สถานีอนามัยผลงาน มาลาเรียดีเด่นอันดับ 1 ของภาคใต้ประจำปี 2536
- ศูนย์เยาวชนตำบลดีเด่นระดับเขต ประจำปี 2537
- พัฒนารูปแบบระบบข้อมูล ช่างสาร ของสถานีอนามัย
- เสนอและผลักดันโครงการประปาขนาดใหญ่ของหมู่บ้าน
- ริเริ่มจัดตั้ง - อุทยานการศึกษาของสถานีอนามัย
- ชมรมส่งเสริมการออกกำลังกายระดับตำบล จัดให้มีการแข่งขันกีฬาเยาวชน
ระดับอำเภอชิงถ้วยเกียรติยศ ส.ส. วิรัช ร่มเย็น ขึ้น 2 ครั้ง
- ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขระดับตำบล
- โครงการประกวดบ้านสะอาดตัวอย่าง
- โครงการสวนเกษตรสาธารณสุขเฉลิมพระเกียรติ
- กองทุนพัฒนาสถานีอนามัย ของงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนเข้ากองทุน
ได้จำนวน 50,000 บาท ฯลฯ

ให้บริการแก่ประชาชนโดยยึดหลักคุณธรรม เมตตาธรรม คุณงามิตร เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนโดยทั่วไป
เหมาะสมอย่างซึ่งที่จะเป็น ตัวอย่างที่ดี แก่ข้าราชการอื่น ๆ

ขอให้รักษาคุณความดี และให้มีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ให้ไว้เพื่อเป็นเกียรติประวัติ ณ. วันที่ 30 มิถุนายน 2538

(นายประดอง ดั่งตะโก)
ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านบางใหญ่

(นายถาวร สารสงค์)
ประธานสภาตำบล บางพระเหนือ

(นายสมนึก บรรณราช)
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านระวี

(นายสุชีพ สุขนาथा)
หัวหน้าสถานีอนามัยระวี อ.ละอุ่น จ.ระนอง

(อสม.สาชนันท์ เพ็งจันทร์)
ประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอละอุ่น จ.ระนอง

(นายทนต์ ทิมโพธิ์)
สาธารณสุขอำเภอละอุ่น จ.ระนอง

Copyright by Mahidol University

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ให้ นายสพานมิตร พัทธนา

เป็นอาสาสมัครในกิจการ แพทย์อาสา
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ปฏิบัติ
การรักษาประชาชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อ
มนุษยธรรม โดยไม่จำกัด ชั่วติ ค่ำส่นา
ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

วันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๓๔

นางสาว...

เลขาธิการ

มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ประจำตัวเลขที่ ๓๔ ๑๑๐๒-๓๔๔๖๑

Copyright by Mahidol University

ศิลป์แห่งการทำวิทยานิพนธ์

